

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Friderici Forneri Theologiae Doctoris Canonici Ecclesiae
Collegiatæ diui Stephani Bambergæ, De Temulentia
Malo, Eiusque Remediis, Variis Item Scitu Iucundissimis,
nec non vtilissimis de rebus, quæ in ...**

Förner, Friedrich

Ingolstadii, 1603

Liber Primvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45433

DE TEMVLEN-
TIA ET EBRIE-
TATE.

LIBER PRIMVS.
PRÆFATIO IN LI-
BRVM I.

NAM suprà lucis affatim datum no-
stro, qualecunq; tandem illud censue-
ris, opusculo; nec non & eius libro
primo. perspicua tamen, & facilio-
ris intelligentia causa, reclusis per priora capita
semulentia fontibus, hæc superaddo.

Bonum duplex agnosco, ex Aristotele & Mo-
rali sapientia; Publicum & Priuatum. Illud
in duplex iterum secernitur bonum, quod tam in
Sacra quam Politica Republica conquiescit.
Alterum in tribus, Fortunæ scilicet, Corporis
atque Animi dotibus, vim suam exerit. his isthæc
appono perennia bona, cœlitus communicata, &
æternam felicitatem.

A

Per-

Peruidendum itaque, ut singulis per ordinem officiat, quam detestamur exitialis Temulentia, atque ita Medicorum manu ductu, quasi Thesei quodam filo vitij huius naturam, causas originemq; expiscabimur.

CAPVT I.

Vinum natura bonum, hominiq; potus conuenientissimus, abusu pessimus euadit. Temulentiae modernae detestatio breuis.

E vino, & eius tùm vsu bono, tùm illaudato abusu dictaris, primùm Etymologia nominis discutienda venit.

Vinum unde dictum.

In Cratylo.

*Lib. 2. Di-
nosoph. ca. 1.*

*Diuina bo-
nita in cre-
ando vino.*

VINVM itaque à VI deductum, Latini quidam volunt, quod immodicè potum, innata facultate, vim animo inferat. Οἶνος verò græcè dictum ab οἶνος, quæ veteribus vitis erat. vel ἀπὸ τῆς οὐνῆσεος, id est, ab vtilitate & emolumento. Platoni nominis proprietatem reddenti, vinum οἶνος, vocari perplacet; eò, quod mentem nostram cogitationibus impleat; vel certè intellectum suo veloci spiritu celeriter afficiat, atque ad operandum impellat. Vnde Athenæus, nec malè, *virium ingenii tormentum*, vocat vinum.

Quod autem æterna illa atque infinita Bonitas, quæ se modis omnibus ad communicandum alijs effundit, nobilem ad eò creaturam, quæ vinum, ab initio produxerit, suæ in homines clementiæ certissimum statuit Argumentum: nam non solum eorum necessitati & frugalitati prospexit satis; sed vltèrius progressa, delitijs quoque, vinum suppeditando

tando voluit inferuire. Aquæ potu natura certè contenta vixisset, vt ex primis ante diluuium constat sæculis, cum ea paucis, cum modicis, cum facile parabilibus acquiescat. Verùm vt lautius, patris instar indulgentissimj filios educaret, benignissimus ille Deus, generosum hunc nobis liquorem, euidētissimo paterni amoris testimonio temperatè ac sobriè, iuxta naturæ exigentiam, concessit vtendum.

Encratitas quidem olim hæreticos, testis est Epiphani⁹, vini vsum omninò detestatos. *Vino, inquit, omninò non vtuntur; diabolicè esse inuentum affirmantes, & bibentes iniquos esse ac peccatores.* quæ ex obtuso & inerto cerebro fluens blasphemia, & à maiorum nostrorum solertissima vetustate iamdudum explosa, vt à nobis decutiatur atque refellatur denudò, pretium non est operæ. Quis. n. tam in immensam illam bonitatem, quæ in principio omnes produxit creaturas, ex se internè bonas, iniurius esse velit, vt eam aliquid, quod in se malum sit, creasse putet? quid à summo bono, nisi bonum emanare queat? hoc vno telo illa confoditur impietas. *Vidit- que Deus cuncta quæ fecerat, & erant valdè bona.* Vinum ergò natura bonum ad humanam vtilitatem creauit Deus, vt *letificet cor hominis*, adstipulante Regio vate: vt virium robur laboribus dissolutum, debilitatum ac fractum, reficiat: vt tristem spiritum ossa exiccantem abigat: vt animum ad quæuis ardua fortiter suscipienda, vigore suo exhilaret, erigat, atq; confirmet.

Quod autem plerique homines (paucos eximo abstemios) ita vini potu recreentur; quod anhelis faucibus, nullum ita sitiant liquorem, præter vini; id reor caulæ est, si veterum Græcorum authoritati deferimus: Nam hominis ac vini natura, incre-

*Lib. 2. hæ-
res. 47.
Hæresis vni-
nū abomi-
nata.*

Genes. 1:

*Psal. 103:
Cur vinū
à Deo da-
tum?*

*Vinum ho-
minis na-
ture quàm
simillimū.*

dibilem quandam inter se similitudinem habent, atq; cognationis æqualitatem. Ac vinum quidem potum, si Galeno credimus, *minimam requirit alterationem, vt homini assimiletur.* mirum hoc ac nouum; sed quæ probatum?

ὁμοιότατος ἀνθρώπου οἴνω πλὴν φύσιν.

Natura vini & hominis est simillima:

Citante & interpretā te Henrico Stephano in Ientēiis Poëtarum Gracoriū.

Inquit Alexis Comicus. at cur simillima? quo in cardine paritatis agitur similitudo?

Necesse siquidem vtrunque deferuescere,

Necesse sordes despumare plurimas.

Et asperum esse postmodo. at vergente iam

Ætate, defæcarit aliquis si bene,

Residere & esse potui aptum denique

Gratumq; reddi tempore reliquo.

Sapientia quippe, longo variarum vsu rerum, decursis multorum annorum spacijs comparata, senectutis comes plerunq; est indiuiduus.

Antiphanes quoq; in hanc ipsam, ex alio tamen capite ac fonte, sententiam concedit.

Apud Sto- bæū Serm. 18. de consuetudinibus

Σφόδρ' ἐστὶν ἡμῶν βίῃ οἴνω προσφερέεις,

ὅταν ἢ τὸ λοιπὸν μικρὸν ὄξει γίνεται.

Est nostra vino vita quam simillima:

Acescit, est cum reliqua parua portio.

Homini ad vinum naturalis appetētia.

Ita sanè nobiscum agit natura, subacida quodammodo fit senectus, quæ per seipsa morbus est.

Quorsum ista veteres? Cur humanæ fluxui naturæ vinum ad eò affine doctum? vt homini naturalem quandam vini appetentiam inesse docerent; cum ea, quæ communi iure communem aliquam mutuo participant æqualitatem, & quasi proportionem, naturali quadam attractione, inuicem sibi cupiant vniri. Vinum itaque cum sit liquor omnium

sua-

suauissimus, ac præcipuum, vires celerrimè roborans, humanæ vitæ subsidium, vtpote spiritus omnes, præcipuè vitales, illicò confortans; cunctasque membrorum, tum facultates, tum functiones laboribus imminutas reficiat, quid mirum, si veteres illi Latini plantam, quæ fructum profert, vnde vinum exprimitur, VITEM, quasi VITAM dixerint? Nam si eius vsum Temperantia condiat, tum ad alendū, tum ad augendum vigorem, ac proinde animum, quoque, ac vitam ipsam, eo nihil est commodius, nihil efficacius, nihil præstantius. Itaque à naturali hominum inclinatione vinum non erit alienum; quin ei quàm maximè conuenit.

Ea verò est nonnullorum, pecuinis voluptatibus deditorum, peruersitas atque malitia, vt rebus creatis, quibus diuina dispositione ad indiuidui conseruationem, ad corporis refectionem, ad animorum laxationem vti ritè ac licitè possent, ad illecebras, ad cupiditatum titillationes, ad libidines explendas, corruptissimè abutantur. Cui corruptelæ si quippiam aliud, certè vini potum, in hac nostra præsertim Germania subiacere, meridiana luce clarius apparet. Inuenias enim omnium ordinum homines, qui exuberantibus & crapulosis, ne dicā planè portentosis meri potationibus, ita sint addicti, vt merito dicere possis, eorum VIVERE, aliud nihil esse quàm BIBERE. reperias ganeones, popinones, lurcones, helluones innumeros, qui agminatim, ceu concathenati, dies & noctes genio indulgent, annos integros, nulla nisi somni interpolata mora, ganeando, popinando, lurcando, helluando, velut ad partum abiecta animantia bruta, ita perditè transmittunt, ac si ad eiusmodi à natura planè facti, atque effecti esset. Quin etiam deposita omni grauitate Germana, animo, dictis, factis, non Christianæ, sed Epicureæ

Vitæ à vitæ dicta.

Conquestio de moderna Temulentia.

cureæ se Philosophiæ, vorando atque potitando, sectatores palàm profitentur: cuius illud indignum homine, ne dicam Philosopho, peruulgatum dogma. EDE, BIBE, LVDE, ET CVM TE MORTALEM NORIS, PRÆSENTIBVS EXPLE DELITIIS: POST MORTEM NVLLA VOLVPTAS. quo quid damnosius? quid ad euertendas Respublicas accommodatius? quid ad exterminandas omnes veræ virtutis fibras aptius? quid ad explananda pietatis semina? quid ad turbanda & violanda omnia, tam diuina quàm humana iura? quid ad omnem flagitiorum sentinam excitandam, atque introducendam idoneum magis?

*Epicuri
Philosophia.*

*Priscorum
Teutonum
sobrietas.*

*Libro de
plantatio-
ne Noë pro-
pè finem.*

Non sic maiores nostri, non sic prisci Teutones, homines vitæ integritate, bellica fortitudine, rebus domi ac foris præclarè gestis celebres, non sic, inquam, vino utebantur, imò non sic vino abutebantur, vt non tam vinum propter ipsos, quàm propter vinum ipsi, nati esse, cuiquã videri, iure potuissent. Quapropter illorum seculo, vt præstantissimi Doctoris, Philonis Iudæi verbis vtar, Poëtæ historicique ac reliqui Musicæ studiosi florebant, qui non aures deliniebant rithmis, demulcebantque: sed quidquid in mente fractum luxatumque fuerat, excitabant: item quidquid concinnũ, adaptabant ad naturæ virtutisq; organa. Nostra verò ætas fert cocos, cupediarios, & vnguentarios, magna curiositate, nouum semper aliquem saporem formam aut odorem comminiscens, in gratiam sensuum, vt Imperatorem suum oppugnent, intellectum. Sed quorsum ista commemoro? vt ostendam etiam merum, non in eodem nunc quo olim vsu esse. nunc enim vsque ad animi corporisque languorem potant, absque respiratione bibetes. & ultra pincernas vrgentes indignantesque il-

lis

lis cessantibus, & deliramentum illud Homericum, scilicet bibendi certamen, conuiuuiis suis representant. Hæc Philo. cuius verba nō incongruè excipit Diuus Augustinus. Et ideò vos, inquit, qui pro Dei amore hoc tantum bibitis, quod oportet; & quod ebriosis in terra perditur, à vobis in cælo per eleemosynam reponitur, non vobis sufficiat, quod vos honesti ac sobrii estis; sed quantum potestis, ita castigate & corripite ebriosos, vt eis nunquam liceat, vobis presentibus, amplius bibere, quam oportet; vt dum ipsi sobrietatem diligitis, & alios per vestram admonitionem ab Ebrietatis perditione reuocatis, non solum pro vestra, sed etiam pro aliorum salute, duplicia vobis præmia, in æterna beatitudine præparetis. huc vsq; Augustinus. Cuius ardentissimæ cohortationi, vtinam & nos primùm exemplo nostro, tūc postea verbis, alios ad virtutem sobrietatis inflammando morem geramus: illud intimis animi votis exopto semper; alterum spectat præsentis opusculi labor. penitus nunc rem ipsam aggrediamur.

Serm. 232.
de Temp.

CAPVT II.

Quid Ebrii, quid Sobrii, quid Temeti, atque Temulentiaæ voces importent.

Quoniam eiusmodi nominibus perquam sæpè ac frequèter vtendum erit, atq; vt ipsius rei definitionem, nominis quoq; saltem qualiscunq; adumbratio, methodi ratione ad amussim obseruata præcurrat; *Ebrius* ac *Sobrius*; *Ebrietas* item ac *Sobrietas*, ad inuicem opponuntur. Et *Ebriam* quidem, inde dictum putat Macrobius, quasi è ratione motum turbatumque; satis longè petita, meo iudicio, nominis proprietate. *Ebrietatem*, illam turbatam *brietatem*.

Lib. 3. Saturnal.
Quid Ebrius?
Quid Ebrietas?

batæ mentis affectionem; quandoquidem cerebro incalescente nimio mero, ita rationis atque intellectus impeditur vsus, vt quasi colligatis, impotens, manibus, nec mouere se ad operandum quippiam, nec alias animi potentias, nec sensus gubernare, nec imperare quicquam possit, sed consopita oppressaque, & veluti penitus emortua iaceat. Cõstat enim, intellectum inter omnes animæ facultates, clauum instar nauium gubernatoris, moderari, & eadem, qua auriga, in regendis equis currui iunctis, vt intra orbitas rotarum flexū contineant, ac rectà trahant, potestate vti. Fac vt nauigij gubernator, vt auriga, somno correpti dormiant: obstaculū pone vt currum alter dirigere nequeat; experieris illicò, quàm lentè, quàm turbatè, quàm vagabundè incessuri sint ac tracturi equi: impedimentum obijce, ne clauum nauarchus moderetur, & videbis illicò nauem in medijs herentem vndarum fluctibus, vagam & incertam, siue cautibus scopulosis allisam, siue periculosis & immanissimis demersam syrtibus. Confimili ratione, effectum da bibendo, vt cerebrū, quod rationis est sedes, atque habitatio, spissis ac densis euaporantis vini fumis, totū ac penitus oppleatur, & suffusa quasi caligine, intellectus naturale lumen, cimmerijs quibusdā tenebris obfusctetur, experieris tū demū, omnes animi facultates distractas, & sua sedē conuulsas ac pulsas, in incertum, nunc has nunc illas in mētis egritudines, & illaudatas cupiditates incursum. Hinc in Prouerbiū abiit apud Græcos: τὸν οἶνον οὐκ ἔχων πῦρ ἀλτία. *Vinum non habere clauum.* idēq; propterea; quod Ebrietas nihil cõsultè, neq; moderatè vel dicit vel facit. Obruitur enim ratio, quæ clauo vice, sobrios moderatur, & gubernat. Huc & illud Ouidianum pertinet:

Nox

*Intellectus
in anima
quasi gu-
bernator
in nauis,
auriga in
curru.
Simile,*

*Erasm. A-
dag. Chi-
liad. 2.
Centur. 3.*

Nox & Amor Vinumque, nihil moderabile suadent,
 Illa pudore vacat, liber Amorque metu.

Non prætereundum isthic, quod Ebrius & Ebrius differant; & quoad ipsam rem, non parum quidem. Ebrius is est, qui nimio potu mente alienatus est. *Ebriosus* qui assuevit Ebrietatis vitio. Ebrius dif- fert ab E- brioso.

De Ebrioso sic S. Ambrosius: *Ebriosus is est, qui dum absorbat vinum, mala ebrietatis consuetudine, ab- sorbetur à vino, abominabilis fit Deo, despicitur ab Angelis, deridetur ab hominibus, destituitur à viribus & virtutibus, confunditur à Dæmonibus.* Libro de Penitentiâ.

Pari ratione Ebrietas & Ebriositas distinguuntur: *Ebrietas* enim causam, id est, vinum respicit: *Ebriositas* vitij consuetudinem. Ebrietas item & Ebriositas.

Temetum verò, à priscis, ac primis illis Latinæ linguæ inuentoribus, dictum affirmat Varro, merum ac purum vinum: id est, quasi *Tentet mentem*; vt *Temetum* sit idem, quasi *tentans mentem*. *Temulentia* verò, quasi *Tentatio mentis*. Hinc Aristoteles: *Sub passione temulentia, homo patitur iudicii detrimentum: facit ea quippe hominem ignorantem & se, & agenda omnia, impeditque consilium rationis, & mentis oculos omnino perstringit, atque obuolat.* Vnde nomen *Temeti* quàm optimè vino conuenit: nec minus bellè quadrat Ebrietati, verbum *Temulentia*, quid enim hominum mentes tentat magis? quid ad omne flagitium & scelus? quid ad ruinam procliuius impellit, atque celerius, quàm Ebrietas? huius itaq; nominis *Etymon*, rei quadrare aptius, quàm prioris illius, clarum arbitror. Varro de re rustica. 2. Politicorum.

Illud denique hic obiter monendus venis, ex *Athenæo*; *Temulentia* nomen apud veteres Græcos, non in malam semper, ac vitiosam significationem.

detortum idē potissimū, in communi antiquita-
Proverb. In tis Proverbio: *div* ὄν & ἀλήθεια. *Vinum* veritas, quasi vt
uino veri- interpretantis Athenæi verbis vtat: *Vinum* affluen-
tiss. tius potum, promptos reddat, animoque imperterritos,
 ad nudam simplicemque prodendam veritatem. Et hoc
 quidem, si non tantus erat vini excessus, vt rationis
 vsus omninò tolleretur, sed integer permaneret, ca-
 lore duntaxat vini aliquantulū excitatus. At verò,
 vt est comparatum humanum ingenium, quod ad
 extrema semper tendit, relictis medijs: hæc in vitiū
 ita progressa est mediocritas, vt non iam *Vinum Ve-*
ritas, sed *Vinum Feritas* potius quædā bestialis apud
 nostrates dicenda sit. Ista de nominibus, nunc rei o-
 rigo perquirenda.

CAPVT III.

Principia & Origines Temulentia. adiuncta cu-
riose cuiusdam questionis solutio.

PHilosophorum aliquantis per terminis, ac do-
 cendi modo, vt licebit, spero bona cum lecto-
 ris venia lucem id, quam tractamus rei, afferet
 non exiguam

Materia
Temulen-
tia.
Super cap.
5. Epist. ad
Galat.

Temulentia materiam vestigas? *Est* omnis, qui in-
 ebriat potus; seu naturæ vi productus, seu artis ministe-
 rio factitius. haultū hoc ex Diuo Hieronymo. *Ebrie-*
tas autem, ait ipse, tam ex vino, quam ceteris bibendi
 generibus, quæ vario modo conficiuntur, potest accidere.
ex quo & de sancto dicitur: *Vinum & Siceram* non bi-
 ber. *Sicera* interpretata est *Ebrietas*. Et ne quis *Vinum*
 non bibens, aliud putaret bibendum, exclusa causatio est,
 dum omne quod inebriare potest, cum vino pariter au-
 fertur. hæc ille. Quare in priori genere porus natu-
 ralis,

ralis, principem locum, vsus communis testimonio, tenet vinū. in hoc altero, potus artificialis, aut Mulsum, aut Cereuisiam statuat quisque, pro palato suo: id enim in dubiū vocare atque controuersiam, non nostrum: Cauponibus potius, atque pincernis, relictum esto. Hoc verò quidquid est ficerę, & liquoris, vsq; ad ebrietatem potabilis, quod materię nomine complexi sumus, ex natura sua bonū est, à Deo est.

Formam eiusdem vitij indagat? Malitia est, ab immoderata nimiaque, reuera rationi, ac natura necessitati aduersante, vini potione, originem ducens: hæc enim Téperantię ac sobrietatis iura violans, id quod alioquin hominis naturę congruit, vt potum sumere, Temulentię peccatum constituit.

Forma Temulentię.

Subiectum, seu animi potentiam, cui vitium hoc insit, & quodammodo morbi cuiusdam instar, inhæreat, perquiris? Est Appetitus, quem vocant sensitius, qui nisi à ratione, tanquam fræno coërcitus, retrahatur, in ea quę sensibus obiecta sunt, ac patient, indomiti ad morem equi, aut cornupetę Tauri, pronus dilabitur.

Subiectū.

Authorem eius atque inuentorem mali, quod in Temulentia latet, primum ac summū queritas? Demon est: Is enim primos parentes nostros, in beatissimis illis horti paradyfiaci, atque amoenissimis, sedibus positos, veneno Gulae infecit, quę Mater est Filie non minus nociuę, Temulentię. Quod si coruus malus malum semper ouum progignit; si vt Poëta canit; Non procul à proprio stipite poma cadunt, recogita quid non mali, quod non infortunium, quam non perniciem, Gula illa prima, non solūm ipsis, qui eam primò experti sunt, sed & toti hominum generi pepererit, & Temulentię, ex ipsa prognatę, noxas ac

Author & Inuentor.

per-

perniciem, non difficili assequeris coniectura. Hęc principia hi fontes Temulentia.

Ni tibi videar, ad araneæ telam retim venatoriam hęc attexere, de origine vini iucunda quæstio mentem pulsat. age quidquid id rei sit, non erit importunum: siquidem de vino differatur, nec à loco nec à re alienum erit, quod proferre paro.

Quæstio, an vinea vitis, vinumve fuerint ante Noë tempora. Genes. 9.

In quæstionem quis non absurdè possit adducere; *An vinea, vitis vinumque extiterint, creuerint, pota fuerint, ante diluuii exterminium?* Ac ne absq; fundamento temerè videar ambigere, Neganti parti sacra quodammodo scriptura fert opem, sic apertis loquens verbis: *Cœpitq; Noë vir Agricola exercere terram, & plantauit vineam; bibensque vinum inebriatus est.* de nullo id hominum ante Noë tempora legitur. Vnde si non firmo Argumento, saltem probabili collectione, concludi posse quidam existimarunt, nec vinearū cultum, nec vitium plantationem, nec vini potum, ætatem illam, qua hæc gesta sunt, præcessisse.

Solutio, affirmando.

Omitto varias variorum, ad hanc quæstionem solutiones, obscuris quibusdam ænigmatibus inuolutas. vnam adduco Procopij Gazæi, vetustissimi atq; præclarissimi, diuinarum scripturarum interpretis, quæ alias omnes concinna breuitate, non minus, quàm clarissima perspicuitate superat Ergo ad rem, sic ipse: *Vitis quidem ante diluuium in orbe fuit, vinum autem ignorabatur, cuius inuentor fuit Noachus. hinc accidit vt vini repertor ebrietatem experiretur primus. At si vinum erat ante diluuium, quid sit quod non memorie proditum sit, quis eo vsus fuerit? Fortassis non eitra diuinam prouidentiam, nec carniū nec vini vsus, ante diluuium frequentatus est. Si enim vt docet Scri-*
ptura.

Commentarior, in Genes. c. 9.

ptura, tanta dementia fuit illorum mortalium, ut aquis domandi fuerint: quid euenisset, si carniū & vini vsus fuisset cognitus: profecto nemo illorum ferociam compe- scere, aut refranare potuisset. Ceterum vi diuina oratio- nis, quæ in rerum primordio deprompta est, scilicet, Germinet terra herbam virentem, etiamnum vitis pro- Genes. 3.
diit, cum omnia essent presenti inundatione ablata, & dissipata. hæc ille, succinctè quidem sed benè, Itaque ob auctoritatem tanti viri, & eius doctrinæ, cum ve- ro similitudinem, acquiescendum ducimus, nec in- dagine vltiori, ad eruendam veritatem opus esse, arbitramur, ad alia manum protensuri.

CAPVT IV.

Temulentie definitio.

Temulentia seu Ebrietas, græcè μεθύω, à græco verbo μεθύω, quod idem est, atq; inebrio, tam ingens, tam turpe, tam nociuum est vitium, ut ab authoribus, verborum & epithetorum nunquam satis, excogitari atq; effingi potuerit, quibus noxas, ac turpitudinem eius, execrarentur. eam proinde tam variè definitā inuenio, ut quid inter tam mul- Varie de-
scriptiones
Temulen-
tie.
ta seligendum, quid alteri præferendum, diuersita- te definitionum vix constet. Ergò nonnullæ saltem breuiter delibandæ, alijs aliæ relinquendæ.

Communiter itaq; ab ijs, qui summam ac certa methodo conscientie casus pertractant, sic describi- tur. Ebrietas est priuatio vsus intellectus, facta ad ali- quod tempus, ex immoderato potu vini, vel cuiuscunque alterius rei potabilis proueniens. ab hac non admodū discrepat, quam affert a Isidorus. Ebrietas est, per quam menti quædam sui obliuio generatur. Vehemen- Ita S. Anto-
ninus. in sua
summa tit.
6. de Gula.
cap. 1.
Caietan. in
sum. verbo
Ebrietas.
Syluest. v.
Ebrietas.
tius

Tab. Incarnat. in Scrutinio sacer dotali. a lib. 3. Etymolog.

b Serm. de ieiun.

tius de ea loquitur *b* Petr. Chryfologus. *Ebrietas*, inquit, est mater litium, furoris genetrix, petulantiae Magistra, hanc qui habet, homo non est. Et post pauca. *Hac enim est rabies voluntaria, inuitatus hostis, illecebra honestatis, & pudoris iniuria.* Verborum tamen acrimonia in hoc vitium, omnes præit B. Augustinus.

Serm. 232. de Temp.

Ebrietas est, inquit, *blandus Dæmon, dulce venenum, suave peccatum, quam qui habet, seipsum non habet, quæ qui facit, peccatum non facit, sed ipse totus est peccatum.*

Epistola ad quemdam comitem.

Ad sacras Virg.

Et alio in loco. *Ebrietas est fomes libidinis, quo per carnes vaporantur interna viscera, animus ignescit, ac totus diffluit.* Rursum: *Ebrietas est flagitiorum mater omnium, culparumq; materia, radix criminum, origo vitiorum, turbatio capitis, subuersio sensus, tempestas lingue, procella corporis, naufragium castitatis, amissio temporis, insania voluntaria, ignominiosus languor, turpitudine morum, dedecus vitæ, honestatis infamia, animæ corruptela. huc vsq; ille, quo, an quis plura, in depingenda breuiter temulentia, aut grauiora possit afferre, vix video.*

Author in-nominatus

Omnia demùm quæ de temulentia laconicè dici possent, vno quasi fasciculo colligata, pereleganti hoc versu cape:

Ebrietas commune malum, suauissima pestis;

Hæc mea per titulos fama feretur, ait.

Illæ ergo terrarum domitrix, Regina malorum

Quæ clarum toto nomen in orbe gero.

Dux scelerum suprema vocor, vitii q; magistra,

Nil nisi dulce malum, nil nisi dulce nefas.

Mors animi, gratusq; furor, blandumq; venenum

Morborem placidus fons, & amica lues.

Curgulio, fundi barathrum, censusq; vorago:

Vltio sum præsens ipsaq; pœna mihi.

Syrtis,

Syrus, hydrops, Syren, Scylla, insatiata Charybdis;
 Grandior & furis omnibus, esse feror.
 Nam quæ gestarum mihi surgat gloria rerum,
 Notum est Eois occiduisq; plagis.
 Nullus erat seuis vnquam bellator in armis,
 Qui dederit gelidæ millia plura neci.
 Nemo tot impune cædes, tot funera nemo
 Edidit, ac nostræ sæpè dedere manus.

CAPVT V.

Temulentia multiplex.

Vini intemperata potio, quæ, vt diximus, Ebrietatem constituit, non vna est eademq; sed varia, multiplex ac diuersa, pro qualitate excessus, in potando, ac bibentium animo atq; constitutione.

Excessum in potu spectas? Aut is talis est, vt omnino tollat vsu[m] rationis; hinc perfecta euadet Ebrietas: aut solùm calefacto cerebro, aliquantulum turbabitur phantasia, vt præ nimia lætitia gestias, integro tamen permanente vsu[m] rationis, atque inuiolato. hæc imperfecta erit atque vt Caietanus appellat, non plena Ebrietas.

Duplex Ebrietas, perfecta & imperfecta

Hinc benè Procopius: Bisariam enim quis ebrius putatur; scilicet aut cum delirat, & neque mens neque manus, neque pes suum officium facit satis. Sic esse ebriū, culpa non vacat, & peccati maximum est Argumentum. Alter ebrietatis modus est, cum animi mero tantum incaluerint, & hæc ebrietas quoque in sapientem virum cadit.

In summa v. ebrietas Comment. in Genes. cap. 9.

Nec dissimile, quod in hanc ipsam sententiam Philo Iudæus disputat. Queritur ergo, inquit, vtrum sapiens inebriabitur? Est itaque duplex ebrietas. Altera Lib. de plantar. Noë circa vino finem.

vino madere significat, altera vino delirare. Qui autem hanc questionem tractant, alii negant, vel nimio mero vsurum sapientem, vel deliraturum ob pocula; alterum enim horum esse peccatum; alterum peccati causam. Vtrunque alienum à boni viri officio. Alii concedunt bono viro indulgere poculis, sed delirare præ vino, non itè. hæc ille. En geminam tibi, perfectam & imperfectam ebrietatem.

Bibentis constitutionem atque animum consideras? Et hac ipsa via, non minus diuersim continget Ebrietas. Nam si potans, ex quadam corporis imbecillitate, vini tantum, quantum ad sedandam sitim, ex præscripto rationis, ac modi temperantiæ sufficeret, grauatim ferret, atque ita præter voluntatem inebriaretur; Aut si sanus quispiam, nec vini fortitudinem aduertès, nec nimium esse, quod tunc sumit, intelligens, nec animi proposito, quod inebriare se velit statuens, potando tamen, inebriaretur tandem, vt Noë contigit, Ebrietatis quidem ratio esset, quoad ipsum vini potum nimium, non tamen, quoad vitii & peccati malitiam. Quam Ebrietatem imperfectam, vocat Caietanus, Ebrietatem materialem. Iam verò quæ præuisa fuit, & præcognita, & in voluntatis electione, aliquo saltem modo præcessit, nec euitata fuit. Formalem appellat atq; completam Ebrietatem.

Hæc benè intellecta, intimeque animo impressa, plurimum lucis afferent iis, quæ proximo capite sequentur.

CAPVT VI.

Quantum, & quando peccatum Ebrietas.

VT hac Tempestate multos reperire est, qui cōtra synderesis dictamen, rectæque rationis in-

*In sum. v.
Ebrietas.
Nota, quid
ex Caieta-
no Ebrie-
tas mate-
rialis, quid
formalis,*

Minctum, Ebrietatem à peccato vindicare aufint: Ita nec verustas olim, huiusmodi corruptis rerum arbitris, carere potuit. Refert enim S. Hieronymus, & post eum b. Gabriel Prateolus, circa annū à Christo nato 395. pestiferam Agapetarum hæresin excitatā, ab Agape fœmina quadam Hispana, & Elpidio eius marito, atque inter spurcitas complures alias, quibus hæc secta infamis erat, Temulentiam non modò laudi ducebat sibi, sed nec malam, nec vllū planè peccatum esse iactitabat. Id suis attestantem verbis, audite Diuum Hieronymum: *Si quando volunt festiue ac lepidè viuere, vbi se mero egregiè ingurgitauerint, Ebrietati sacrilegium cumulantes, aiunt: Absit vt ego me à Christi sanguine abstinenceam, (quasi dicant, Ebrietas tantum non est peccatum, vt à sacra me communione excludat) & quam viderint pallentem atq; tristem, miseram atque Manichæam vocant. Et consequenter tali proposito, sobrietas hæresis est.*

Contra impios huiusmodi, & blasphemos homines, tùm veteres illos, tùm contemporaneos nostros, è scripturis sacris hauitæ, atq; agnitæ veritati, & ipsa quodāmodo luce meridiana clariori, tàm obstinatè repugnantes, grauisimè loquitur Beatus Augustinus: *Ideo enim charissimi, tanta infelicitate se inebriant homines, quia putant, Ebrietatem aut paruum, aut nullum peccatum esse. sed pro ista ignorantia maxime sacerdotes in die iudicii reddent rationem, si commissis sibi populis, quæ vel quanta mala de Ebrietate nascuntur, assidue noluerint prædicare. Qui ergò credit, Ebrietatem esse paruum peccatum, si se non emendauerit, & pro peccato pœnitentiam non egerit, cum adulteris & homicidis, æterna sine remedio illum pœna cruciabit, secundum illud, quod ipsi benè nostis, Apostolum prædi-*

alib. de custodia virginitatis ad Eustoch. lib. 1. de vita & secta hæret. tit. Agapetae. Agapetae hæretici, Ebrietatē nullum esse peccatū sentiebāt. Loco præ allegato.

Serm. 232. de Temp. quæ est 2. de Ebriet. Culpande concionatores Ebrietatem non arguentes.

1. Corin. 6.

B casse.

casse. Neque, inquit, Fornicarii, neque Idolis seruientes, neq; molles, neq; masculorum concubitores, neq; auari, neq; adulteri, neque Ebriosi Regnum DEI possidebunt. Videte; Ebriosos cum fornicatoribus & Idolis seruientibus, & masculorum concubitoribus, & adulteris iunxit.

Ephes. 5.

Et illud: Nolite inebriari vino, in quo est Luxuria. Et ideo desinat & deliberet unusquisq; apud se Ebrietatem esse graue peccatum, & tunc aut nunquam, aut difficile, eum Ebrietas poterit superare. Eutychianus

*In decretis
ex Epitom.
concilio-
rum.*

item Papa. Magnum malum Ebrietatis, ex quo omnia alia vitia pullulant Christianis, modis omnib. cauere precipimus. Qui autem hoc vitare noluerit, excommunicandum esse decernimus, vsq; ad congruam emendationem. Cur excommunicandus quis censeatur Ebriosus, si nullum aut certè paruum est peccatum Ebrietas? Et Sanctus Bernardus. Ebrietas mortale crimē est; Ebrietas graue peccatū est; Ebrietas inter homicidia, Fornicationes & Adulteria reputatur. Ergo, peccatum quod sit temulentia, in dubium amplius non cadet.

*Serm. 25.
ad Sororem.*

Sed quandonam erit peccatum? & si est, quā graue? Id ego, metu calumniæ potissimum, ne me forte nimis rigidum definitorem crimineris, non meis, sed probatissimorum Doctorum testimoniis, ad oculum tibi sufficienter exhibebo.

*In Summa
V. Ebrietas.*

*In Sum.
Tit. 6. de
Gula cap. 1.*

Ea de re, ita generatim & compendiosè Syluester. Quotiescunq; notabiliter leditur vsus rationis, scienter, plerunq; est peccatum mortale. Nec non & S. Antoninus. Si quis, inquit, vsq; ad Ebrietatē bibit, aduertens se nimis bibere, vel potentiam vini sufficientem ad inebriandum colligens, vel hac de re dubitans probabiliter, peccauit mortaliter. Secus si ignorauit potentiam vini, nec nosse potuit vt Noë. Nauarrus hoc modo. Peccat,

qui

qui se scienter inebriat, aut procurat alium inebriari, secundum S. Thomam, quia notabiliter vult nocere alteri, & sibi esse nocumento, cui renunciare non potest, volens se, vel alium priuare vsu rationis. Dixi scienter, quia secus, si id fecit ignorantia qualitatis potus, vel inaduertentia nimietatis eius; quia tum aut nihil aut totum venialiter peccaret. Idem est de scire debente, vt quia tali vel tanto potu inebriari potuit, & cum bibit, non credendo se inebriatum: non quod iteratio actus ex veniali mortale faciat, sed quia consuetudo facit, vt ille scire debeat, se eiusmodi potu inebriatum iri, quod satis est, secundum Caietanum. hæc ille.

Cap. 23. de Gula n. 121.
Nota Nat. uarrum de consuetudine bibendi.

Distinctius verò, & ad clariorem speciei Explicationem descendens, Angelus de Clauasio & hisce quidem verbis. *Quæritur; Vtrum Ebrietas sit peccatum mortale. R. Quod aut raro contingit, aut assidue. Si raro. Sic distinguo. Aut inebrians se, cognoscit vini potentiam, & suam complexionem dispositam ad Ebrietatem, & tamen magis vult Ebrietatem incurrere, quam à potu abstinere, & sic est peccatum mortale. Aut se inebrians, nescit vini potentiam, & ignorat quod ex tali potu possit inebriari, vel non aduertit; Et sic veniale est peccatum, maius vel minus secundum excessum in potu, & negligentiam in aduertendo. Si verò assidua est Ebrietas, Mortale peccatum est, non propter iterationem actus: quia multiplicatio actuum venialium non auget in infinitum: Sed quia non potest esse, quod homo assidue inebrietur, quin sciens & volens Ebrietatem incurrat, aut saltem omittat diligentiam, quam debet adhibere de necessitate, ne inebrietur, cum habeat tempus deliberationis, reprimendi motus veniales, ne procedant in Regnum peccati.*

In Summa Angelica V. Ebrietas.
Quando peccatum lethale Ebrietas, quando veniale.

Quæstio.
Cui
Nausch
oder
Spiz
quale sit
peccatum?

Porro huic decisioni, aliam quæstionem subdit. *Queritur utrum Ebrietas largo modo dicta, (quæ vernacula nostra lingua, vulgò cui Nausch oder Spiz nuncupatur) qua quis non totaliter priuatur vsu rationis, sed bene alteratur: scit tamen quod facit, similiter sit peccatum mortale? R. Absque dubio non excusat à malo, quod in ea perpetratur, ex quo scit quid faciat. Nec etiam credo talem excusari à peccato mortali, qui scienter tantum biberet, ut talem grauedinem incurreret: Tum propter periculum perfecta Ebrietatis; Nam qui se exponit periculo peccati mortalis, peccat mortaliter: Tum quia sine notabili leſione rationis id fieri non potest. In eo autè cui hoc accidit inaduertenter, siue raro siue etiam frequenter, non credo esse mortale peccatum; quia non peccat ex proposito & scienter.*

2.2. quæst.
250. a. 1.
Ebrietas
quado nul-
lum pecca-
tum, quan-
do venia-
le, quando
mortale.

Maiori perspicuitate in discutienda quæstione proposita, vitur sanctus Thomas de Aquino, *Immoderatus vini vsus, potest contingere tripliciter. Primo modo, ita, ut nesciat vtens, potum esse immoderatum, nec etiam aestimat, posse inebriare: & sic Ebrietas potest esse sine peccato. Secundo modo. Quando aliquis percipit potum esse immoderatum, non tamen aestimat posse inebriare, & sic potest esse Ebrietas, cum peccato veniali. Tertio modo. Quando quis bene aduertit potum esse immoderatum, & inebriantem, & tamè magis vult Ebrietatem incurrere, quàm à potu abstinere: & talis propriè dicitur Ebrius, & sic Ebrietas est peccatum mortale.*

a Lib. de 7.
peccat. ca-
pitalib. ea-
dè ad ver-
bū ferè ha-
bet Ioann.
Nider in
suo Præce-
ptorio, Præ-
cepto 6. c. 6.

Dilucidissimè & ad oculū quasi, Franciscus a Toletus, sequentes hæc de hac materia proponens Regulas.

I. Regula. *Quando quis sciens, se amissurum vsu rationis, vel inebriatum iri; adhuc tamen bibit, peccat mortaliter.*

II. Re-

II. Regula. *Quando quis sciens, alterum in eandem Ebrietatem lapsurum, ei potum ministrat, peccat mortaliter.*

III. Regula. *Quando quis expertus est alias, sese, vel alium, quoties tanto vel tali potu utitur, inebriari, peccat mortaliter utendo, sumendo, vel ministrando.*

IV. Regula. *Quando hoc fine, nempe ut inebrietur aliquis, potum sumit vel alteri ministrat, mortaliter peccat.*

Omnium istarum Regularum ratio. *Quia hi omnes notabile damnum, sibi aut aliis inferunt.*

V. Regula. *Quando Ebrietas non est perfecta, sed imperfecta, quæ turbat aliquo modo rationem, sed non omnino; tunc est graue veniale.* Huc vsque Toletus. Non dissimilia sunt, quæ iisdem Titulis in Armilla aurea casuum conscientia, Bartholomæus Fumus, Rosella item in summa, & complures alii tradunt, ea itaque tædiose fatietatis metu, nolui huc afferre. Nam ex his quæ dicta sunt, tu nullo negotio, perpensis hinc inde circumstantiis, Ebrietatem quamcunque diiudicabis, mea vltius non indigebis directione.

CAPVT VII.

Quale monstrum Temulentus, ac vino madidus plus nimio.

Perspecto, ut opinor, satis superq; quid sit Ebrietas; an tibi extra ordinem chorumq; saltasse videamur, si & ebrium, plus satis vino repletum hominem, suis aptè coloribus, periphraستicè depictum, oculis propemodum, ac sensui subijciamus? nō existimo; imò verò, seriem rei quam tractamus

id efflagitare, permulta, nec obscura sunt signa. Veniam dabis, si verba quædam, honestas tuas aures lædendo, incurrant atq; impingant; è variis hinc inde authoribus conquisita sunt; vix aliqua mea de Pharetra exprompta.

Vide Georg. Pistorium, tum in succisibus Læstionibus passim, tum in Dialogo de conuiuio; Item Thomam Stapletonum Orat. Carechet. sexta, de peccatis capitalibus, ex quibus plerag; desumpta.

Quale portentum Temulentus? Monstrum horrendum, informe, ingens, animæ cui lumen ademptum. Rationale animal absq; ratione, sine sensu viuens, & sine vita sentiens; vinum redolens; vinum ructans; vinum crepans, vinum vomitans; vultu, oculis, naribus, ore, vinum spirans.

Quis Ebrius? Quæ Chymæra? Populator vini; doliorum hirudo; Proteus varius, mutabilis Chamaeleon, Polypus multiplex, omnia præterquam sobrius. cachinnò nunc soluitur effusissimo, hinnientis instar equi; mox inconsolabili mœrore, lachrymisque, suas plangit miseras, vlulans velut noctua. Nunc magnanimus vt Hector, fortis vt Achilles; mox ceruo fugacior, damula timidior. nunc vt asinus rudit, mox vt vulpes gannit. nunc vt lupus vorat, mox vt canis vomit, nunc vt porcus grunnit, mox vt leo rugit, clamat, vociferatur, hirco lasciuior, simia stultior, Cercopitheco turpior, asino ineptior. Nunc simulat Curios, mox Bacchanalia viuunt, nunc Democritum agit: mox Heraclitum representat, pauone magis varius, cothurno versatior.

Quis Ebrius? Qualis hydra? Animal vigilando somnians, & vigilando dormiens, cuius venter doliolum, stomachusque in gutture, gula, vocem bibendo amittit, colorem variat, ore anhelat, oculis ignescit, labiis tremat, dentibus fremit; inermis militat, pocula in tela vertit: furor arma ministrat. Labitur gressu, nutat incessu, errat ludicio, duplicata oculis videt omnia, vmbra sèpenumero, tanquam foueas & loca prærupta transilit; terra illi dehiscere, circumgy-

cumgyrari, circumq; moueri omnia videntur, pedes & manus debito carent officio, Paralyticum aut comitiali morbo prostratum, imò arreptitium potius, ac Dæmoniacum putes, cum reluctando, calcitrando, clamitando, boando, inter seruulorum atq; ancillarum manus, nec sanus corpore, nec animo liber, omnium rerum sensu luxatus, ad lectum ægrè, summaq; cum difficultate raptatur.

Quis Ebrius? qualis cum vino plus nimio mader, bestia? Sanctus id referat Hieronymus. *Homo viuens, mortuus atque sepultus.* & alibi. *Qui vomit vt bibat, bibit vt vomat; digestio ventris & guttur, vno eodemq; occupantur officio.* O egregium, pro porculorum haris, architriclinium, exclamat quidam,

Quis ebrius? quàm bellus homulus? Sanctus definiat Basiliius. *Idolum & simulachrum gentium: Oculos habet & non videt; aures habet & non audit; manus habet, & non palpat; nam & familiarissimos sæpè ignorat, & alienis vt domesticis congregatur, timens in faciem ruit, solum manibus apprehendit, concurrentibus montibus sibi videtur includi; canem si videt, Leonem arbitratur.*

Quis ebrius? quàm præclarus masculus? Cum D. Iohanne Chrysofomo loquor. *Mortuus est animatus; Dæmon voluntarius; morbus veniam non habens; ruina excusatione carens; commune generis nostri opprobrium.* Et vt Diui Ambrosij verbis cōcludam. *Mente titubans, oculis lippus, lingua balbutiens, voce cesspitans, pallidus ore, fetens halitu, stertēs, dormiens, clamans, dimicans. Et si quando consurreclum fuerit, stare non valens, gressu vacillans, ad terram defluens.*

Hęc de temulentorum fēdis moribus; quę si non omnia in singulis, communiter tamen omnia, in variis

Epist. 83;
Et in cap. 1.
ad Galat.

Georg.
Pist. dial.
4. succo.
lect.

Homil. 14.

Homil. 1.
ad popul.
Antioch.

Lib. de
Helia &
Leinn, c. 12.

riis ebriosis inueniri, testis est experientia. Ergo quis talé se velit? quis tam ab humanis, & forma & moribus, fieri cupiat alienus? quis adeò mentem atque rationem omnem exuere, ac belluinum adeò, atque ita turpem ac fœdum, vulrus, oris, gestus, ac vocis, aufit habitum assumere? Quicumque es, qui te tam pudenda morphosi liberatum vis, & immunem, perspecta temulentorum Moria, nimiam potus ingurgitationem, cane peius & angue, fugias, est necessum.

CAPVT VIII.

An ad excessum potus, vi natura impellamur?

EO dementiæ quorundam temulentorum progressa est audacia, vt vulgò iactitare non vereantur, indubitatum id esse, si non omnes aliæ nationes, Germanam certè, ad potum, ad luxum, ad ebrietatem, à natura esse comparatam; quam et si furca expellas, tamen vsque recurret, nec se exterminari patietur, cum quod natura homini inseuit, nulla vi valeat explantari.

Ad Ebrietatem non facti sumus à natura.

Psal. 140

Sed futilissimum esse ac leuissimum, & ad excusandas excusationes in peccatis excogitatum hunc, fuscum, & prætextum, quis non deprehendat? Vitium in causa est, & naturæ imputatur, detestanda vini libido, labem eam Germanis aspergit, & natura incusatur. abusus vini grauius à Deo veritus, omnis mali origo ac radix est; & culpa innocenti naturæ adscribitur. Immeritam taxas, atque calumniaris naturam, iniuriam facis, nisi fortè naturam velis esse, illiberalem, diuturnam, inueteratam consuetudinem, quæ longo vsu, in alteram quasi abierit naturam, id quidem lubens concesserim ego, at ipsis naturalibus, hominum affectionibus, ad eiusmodi exuberan-

berantes potuum ingurgitationes, infusam esse quandam propensionem, quæ suapte ductu, eos ita sensim ad Ebrietatem deuehat, vt inebriari euadat penitus naturale, id quis toleret? Vox hæc & homine rationis cōpote, nedum Christiano est indigna, Falleris, non natura hoc agit, sed ferox, sed indomitus, sed rationis iugum excutiens, *Appetitus sensitivus*: naturæ hominis non conuenit, nisi quod à recte rationis dictamine est profectum.

Quod si hoc Germanorum duntaxat adstruas naturæ, quid de Gallis? quid de Italis? quid de Hispanis dices? aliamne, ac distinctam ab illa, habebunt isti naturam? hæccine illorum, quæ vna illa naturali caret inclinatione, qua tu es præditus; an verò tua, quæ eam habet, erit perfectior? addo. hominis in se natura, vicissitudini obnoxia esse non potest. Si ergò primis illis ætatibus, ante repertum vini vsum, naturalis illa hominibus non inerat passio, seu appetitio in vinum, cur postea? Audi Boëthium.

*Felix nimium prior ætas,
Contenta fidelibus aruis,
Nec inertis perdita luxu,
Facili quæ se a solebat,
Ieiunia soluere glande:
Nec Bacchica munera norat,
Liquido confundere melle.*

Fortè tunc Germani non erant, at nescis quàm egregiam laudem priscis illis Teutonibus Iulius Cæsar tribuerit, eò quod vini potū noluerint permittere, ne luxu diffuerent, & immergi delitiis, ab hostibus vincerentur? Tuum ipsius esto iudicium. Quin etiam, argumento, quod sumam ex ore tuo, veritas euincetur Inter omnia animalia vastorum corporum, nulli natura tam paruum os dedit, in-

*Argumenta
probantia
hominem
non impelli
ad nimium
putans
à natura.*

*Lib. 2. de
consolat.*

*Solutio
tacite obiectionis.*

*Lib. 2. de
bello gallico.*

*Cur homo
tam paruum
os habeat.*

tuitu corporeæ molis, ac magnitudinis, vt homini, Cur illud? Scito naturam innuere velle; imò ad id solùm propendere atque inclinari, paruo cibo, exiguo & necessario solum potu, què oris exiguitas, què angustia stomachi capiant, vtendum esse. Idq; magis eò, quòd bestia, ad pastum licet abiectæ, & ad saginam corporis, nunquam tamen in potu, quamcunq; violentiam, vt compellas adhibueris, iustam excedere soleant mensuram. Ergò id hominis naturæ multò minus conuenire oportuit.

CAPVT IX.

De Turpitudine ac noxis Temulentia generatim.

DE singulis Temulentia nocuentis, atque infami turpitudine, seiunctim acturi postea, hoc capite quædam generatim, eadem de re, præmittemus, arhæ loco.

Et si inprimis, quæ humanis corporibus ex Ebrietate creantur mala spectemus, tot ea sunt, vt vel ab ipso Mercurio, numerus iniri vix queat. hinc Dio-

Lib. 5. c. 7. Vini inglu- uies corpo- rum nocet, ut pote infini- tus causans morbos.

scorides: *Omnis Ebrietas, præsertim iugis ac continua- ta, est perniciosa; quoniam nerui copioso vino, diebus singulis obsessi, dant manus, totiusque corporis compago soluitur.* Et sanè ita rem agi, nobis ipsa ratio persua- det: nam haud dubiè plus nocet corporibus inglu- uies, & intemperantia vini quàm cibi. Siquidem po- tus omnes meatus confestim penetrat, atq; incostus venas subit, neruosq; ac cerebrum tentat. Cibus ve- rò tenacius in ventriculo hæret, donec concoqua- tur, qui si oneri est, minimo negotio vomitu excuti- tur, quòd non æquè naturæ procliue est in potu; Ar- gumèto q; canes ac feles, si veneno medicatas offas, aut buccellas, deuorasse contingat, irritata ad excre- tionem

tionem naturæ facultate, quod noxium, nulla molestia eijciunt. id in liquidis ac potu, factu difficillimum. Vino igitur impleto stomacho, si non electum fuerit aut concoctum, quod superfluum est, quin hinc inde in omnes corporis partes dispersum, infinitis morbis ac malis segete administrat, fieri non potest. Benè ergò de vino nimio Philem. autor græc⁹.

Ἄπας πονηρὸς οἶνος ὃ πολὺς ἐστ' αἰεί.

Nimum vinum omne semper est malum.

Apud Sto-
bium ser.
18. de in-
continent.

Malum, inquã, corpori non solùm, sed & animo. ad stipulatur Plinius. Ebrietas obumbrat sapientiam, Vigorem animi proscindit, rei ac fame dispendia maturat, memoriam interimit, linguam ac pedes ab officio dimouet, libidinem inducit, atque omnem virtutem in exilium proscribit. Et alio in loco. Iam vero quæ vasa adulteriis calata? tanquam per se parum doceat libidines Temulentia. Ita vina ex libidine hauriuntur. Et si diis placet, conducitur alius, vt quantum biberit tantum edat, Et precium vinolentia lege accipit. Alius quantum alea quæsierit, tantum bibit. Tunc auidi matronam licentur oculi, tunc animi secreta proferuntur: Alij testamenta sua nuncupant, alij mortifera loquuntur, reditusque per iugulum voces non continent, quàm plurimis ita interemptis; vulgoq; veritas iam attributa vino est. Interea vt optimè cedat, solem Orientem non vident, in multam stertentes lucem, ac minus diu viuunt. Hinc pallor ac genæ pendulæ, oculorum, vlcers, tremulæ manus, effundentes plena vasa. Et quæ sit pœna præsens, furiales somni & inquietas nocturna, præmiumque summum ebrietatis, libido portentosa, ac iucundum nefas. Postera die ex ore halitus fatentes, ac ferè omnium rerum obliuio morsque memoria. rapere se ita vi-

Lib. 23 c. 1
Intempe-
rancia vi-
ni & ani-
mo quoque
haud parum
obest.
Lib. 14.
Histor.
Natur.
cap. 22.
Multiplex
libido è
Temulen-
tia.

tant

Serm. 231.
de Temp.
qui est 1. de
Ebrietate.
Damna
quæ fiunt
ex Temu-
lencia, ve-
cescentur
à S. Patri-
bus.

Lib. de sa-
lutaribus
docum. ca.
37.

Lib. de He-
bra & ie-
iun. cap. 12.

Canon. 48.

tam prædicant, cum priorem diem quotidie perdant. *Ista prolixè satis, & verè Plinius, Faciunt huc quoque Diui Augustini Testimonia. Ex Ebrietate lites & rixæ nascuntur, inde diuersis & horrendis saltationibus membra torquentur; inde adulteria, & nonnunquam homicidia perpetrantur. Et quoties nimium potum accipiunt, tanquam in Paralyfin resoluti, dum suis pedibus ambulare non possunt, foedissima latera, aliorum manibus portantur ad lectum: Et est in illis oculorum caligo, vertigo, fatigatio, & dolor capitis, suffusio vultus, membrorum omnium tremor, animæ ac mentis stupor.*

Et alibi in eandem sententiam: *Annuncia quæso tuis, in domo tua subiectis, quod plerique per vinum homicidia, & fornicationes perpetraverunt, nec ipsam mortem recusauerunt. Alii per vinum, à Daemonibus capti sunt. Nec est aliud Ebrietas quàm manifestus Daemon. Ebriosus putat se aliquid optimum gerere, cum fuerit ad precipitia deuolutus. Per vinolentiam, armatur ad conuicia proximorum, & immutatur mens eius, & lingua balbutit: huiusmodi enim vir cum bibit vinum; bibitur à vino. S. Ambrosius quoque: Non habes quod incuses vinum; in iucunditatem creatum est ab initio, non in Ebrietatem: Bibas illud moderatè, vt sis sobrius; Exultatio animæ & cordis est, si moderatè bibas, immoderatio autem potus iracundiam concitat, & ruinas multas efficit.*

Concilium denique Turonense, Caroli Magni temporibus celebratum, Ebrietatè, easdem ob causas, veritatem seuerissimè voluit. *Ebrietatem, ait, & crapulam, fideles sectari non debere, Dominus in Evangelio auctor est, qui suis auditoribus ita præcipiens; Attendite, inquit, ne grauentur corda vestra in Crapula &*

Ebrie-

Ebrietate, quæ vitia modò apud homines nullius momenti esse putantur: Sed quanta mala de illis generantur, facile non potest comprehendi. generantur enim de iis quiq; noxiores corporum morbi, vt Physiçi attestantur. Ad statum quoq; mentis euertendum quantum noceat Ebrietas facile deprehendi poterit; quippe cum penè omnium malorum, quæ ab hominibus raptim perpetrantur, causa sit & origo.

Si horù, quæ recensita sunt, malorù lernã, vno quasi obtutu aspectare velis, vt alia quàm plurima breuitatis ergò prætermittamus, hosce Georgij Pictorij, Medici præstantissimi, versus legito.

In dialogo
de Ebriet.

Immoderata meri rabies, mala tristia morbi

Concitat, & nullis rebus discrimina ponit.

Inducit subitas mortes, & tristia fata.

Laxat corporeos nexus, præcordia soluit.

Polluit & sensus, caput & geniumq; modestum.

Vina nocent cerebro, faciunt quoq; pectora cæca.

Ingenium frangunt nitidum, mentesq; viriles,

Insanos faciunt homines, sine lege modoq;

Ebrietas Venerem stimulat, lumbosq; salaces,

Incitat ad luxum, facit & petulantia corda.

Ebrietas mores frangit, linguasq; loquaces

Efficit, ac mentis secretum sæpè recludit. hæc de no-
cumentis dicta summatim.

Quanto autem apud sapientes in probro fuerit, eius turpitude, is facile nouerit, qui vel modicè, in euoluendis veterum historiarum monumentis desudauit. Vnum atque alterum hic appono Testimonium, ex Æliano, vt prolixitatis molestiam euitem. Zenonem Zittensem, refert ipse, in summa uere-
cundia pretioq; habebat Rex Antigonus, accidit igitur,
vt ali-

Turpitude
Ebrietatis.

lib 9. de
varia hist.

vt aliquando vino supra modum impletus obuiam Zenoni fieret; quæ Rex temulentus exosculatus est, atq; amplexus; petiitq; vt sibi quid imperaret, & interposito temerè iuramento, iurauit se præstiturum, quidquid postulasset. Abi inquebat Zeno, non Rex, sed canis, euome; graui sapientique reprehensione, temulentiam eius taxans, ac reprehendens, ac simul præcauēs, ne nimia commessatio crapulaq; ei detrimento essent. Haud pauld eiusdem generis aliud affert Plutarchus. Nam cum Geminius in Asiam missus esset ad Antonium Triumuirum, qui Cleopatraz amoribus tunc victus regebatur, vt daret operam quò cum Octauiano redintegrari amicitia posset, atque in mutuam concordiam rediretur, vocatus ab Antonio in conuiuium, atq; præsentè Cleopatra, mandata exponere iussus, nulla aut ipsius amplitudinis, aut Cleopatraz præsentis ratione habita: *Quæ tibi, inquit, Antoni dicere iussus sum, cum sobrio, non cum ebrio, qui tu nunc es, & alio loco quàm vbi nunc sumus, tractanda sunt; liberrimè inculans atq; taxans turpissimam in Antonio Ebrietatem.*

*Homil. 71.
ad popul.
Antioche-
um.*

Quare haud immeritò S. Ioannes Chrysostomus: *Agnosce quale sit monstrum temulentia, & cogitatione ventres temulentorum rescinde, & videbis magnam intus congeriem, sordidissimam Cloacam, fetidum sepulchrum, eructationes faculentas, fastidiosos vomitus, euacuationes ventris sursum atque deorsum simul. Quisquis itaque honestatis ardore inflammatur, à spurcitie huius turpissimi vitii, se integerrimis animi conatibus auertat; atq; eos, qui ipsi cernuntur immergi, ne tanquam contagiosa lue corripatur, velis remisq; fugiat.*

CAPVT X.

*Ecclesiastica Respublica & orthodoxa Religio,
à Temulentia, non exiguum, hoc ipso seculo,
accepit detrimentum.*

Anchoras hic tollimus, & immensum malorum
pelagus ingredimur, quorum seminatrix, au-
strix, & nutrix ebrietas.

*Bonum duplex, iterùm moneo, statuit Moralis Phi-
losophia. Publicum & priuatum. Prius illud, primum
in sacra Religionis orthodoxæ; deinde in ciuili po-
litia cernitur. Priuatum verò tripertitum; Fortuna,
Corporis atque Animi. lædit ebrietas tam publicum
duplex, quàm priuatum triplex bonum; perdit for-
tunæ bona; officit corporis bonis, animi bona dis-
sipat penitus, omnia suo patèscunt ordine, nunc de
bono publico, Religionis primùm, sermo.*

*Nulla pestis, diuino si Platoni credimus, adeò in-
festa est atq; exitiosa Rebus publicis, v; ebrietas, quæ pri-
mo congressu ad euertendam hominum communem so-
cietatem, & harmoniam disciplinæ confundendam, sum-
mos afferat ac validissimos conatus. Nam siue temulenti
sobrius dominantur, seu vinosos abstemio Magistratui
subditos committas, imperio coercendos, perinde fit, infi-
ma summis & summa infimis haud magna interiecta mo-
ra, commiscebuntur. rem ita esse, nec secus, vtinam
experientia plusquam certa, hoc ipso calamitosissi-
mo seculo summo communis patriæ detrimento,
edocti non fuiffemus.*

AIoue, atq; à Religione si exordiendum, quis erit
ignarus perniciæ, quam ebrietas, paulò antea quàm
nos lucem aspiceremus, maiorum nostrorum xta-
te, toti inuexit Germanig? Principiò enim, cū auita
Reli-

*Hæc licet
in præfa-
tione dicta,
lucis ta-
men ergò
repetun-
tur.*

*Lib. 1. de
legib.*

*Temulen-
tia Religio-
nem Ca-
tholicam
labefacta-
uit.*

Religionis corruptores, effreni Paradoxo illo, *Nul-
lū peccatū esse, quo homines à Dei regno exclusi, in aeter-
nos ignes conicerentur, excepta sola infidelitate, si quis
Christum pro se passum, salutem sibi acquisivisse, nollet
credere, cum, inquam, incautos, licentiosus huiusce-
modi, ac pestiferis conciuiculis, quasi Circeò quo-
dam poculo dementassent, & carni ex se petulcæ, at-
que ad indulgendum cupiditatibus propensissime,
habenas affatim laxassent, ebrietati demùm ac lu-
xui, omnisq; generis nefariæ libidini recluso aditu,
amotisque verecundiæ repagulis, ostium aperuissent,
turmatim potui sese ac genio plerique mancipau-
runt, tam nobiles quàm ignobiles: Nec enim ante
illa tempora, vel ipsis attestantibus tanti mali fune-
stis incentoribus, tanta morum corruptio, tanta fla-
gitorum lues, tanta potationum ac commestatio-
num, ac tam impunis frequentia, vspiani visebatur,
arridebat libertas illa omnibus, demulcebat cupi-
dissimos voluptatum animos, illecebrarum leno-
ciniis, ad se, Magnetis cuiusdam instar, attrahebat,
simplices, ac fraudis parùm præcios, improvidos-
que, ac cæcutientes Teutones, vt huius elcæ illecti
suauitate, hamum æternæ perditionis, interitu suo
avidissimè glutirent. Crediderim ego, Nouatorum
sectas alioquin paucissimos habituras fuisse affeclas,
ni plausibile vexillum, tam amplæ LIBERTATIS,
castrorum suorum vestibulo præfixissent,*

Cæptum inde mollior ac suauiter viuere, sym-
posia conuiuialia crebrius agitari, solenniori ritu vi-
na coronari, potui ac epulis liberius indulgeri, effu-
sissimæq; ac gestienti lætitiæ, vbique theatra extrui
ac referari. alter alterum cum vino iam cerebrum
benè incaluisse ad amplexandam nouam illam, iu-
cundam atq; amabilem Religionis normam, cohorta-
taba-

tabatur: hic verò, vt est humanum ingenium, ad noua temper, quàm ad vetera propensius, manum dabat, stipulabatur, illam Fidei normam acceptabat, ad quam ebrietate semota, ac sano, vigentiq; iudicio, tam ardua re, accuratè, & vt par est perpensa, vix mortis metu adduci potuisset. Sic demùm adminiculante Temulentia, nouum illud, ouo pessimo recens exclusum Euangelium, serpendo sensim, ac mentibus praua cupiditate infectis placidè il- labendo, longè latissimeque se diffudit, ac firmis- simas ra dices egit.

Id verò votis omnibus exoptandum esset, si hoc tantum incendium inter priuatos homines substi- tisset, ac non etiam pariter cum subditis, ipsos Dyna- stas ac Principes, calamitose exitu conflagrasset. Et Principes etiàm, vt Nouatorum patrocinium susci- perent, eorumque volubiles doctrinas permitterent primùm, ac deinde audirent, amplecterentur, vi et armis defenderent, per Temulentiam, in conuiuuiis, adductos scimus. parcendum honoris causa no- minibus & familiis; sanguine sunt perquam illu- stres, absit enim, cuiquam vel leuissimam iniuriam, dicto facto òne irrogare.

Mihi, necnon & pluribus aliis, retulit primarius quidam, Franconicæ nobilitatis, Eques, raræ sene- ctutis & canitie, cui vel eò maior fides tribuenda, quod Luthericam doctrinam & ipsemet profiteretur, & Lutherum se sæpius ad populum concionā- tem inaudisse, contestaretur. retulit, inquam, se flo- rente adhuc ætate iuuenem, magno cuidam, & Ca- tholico Imperii Principi, (quem & nomine tenus ipse indicabat, quod consultò subticendum nobis) inseruisse, & quod recensituri sumus, suismet auri- bus & percepisse, & oculis aspexisse. Institutum erat, à duobus aliis, Protestantium confessioni addictis,

Vide ger- manicum libellum D. Friede- rici Sta- phyli. Donn grossen Abfald von den wahren Kirchen Gottes. Notabile Exemplar, quo li- quet, quid temulen- tia sit illa- riu Catholi- ca Respu- blica.

C

Imperii

Stratagemata bibitoria.

Imperii primoribus, splendidissimum, Regali luxu, conuiuio, ad quod vicinitatis & amicitiae causa, tertius ille Catholicus identidem vocabatur, occulti, quod clam institutum erat, ignarus plane stratagematis. Ergo inter accumbendum epulis, ampla hinc inde pocula in circum, e manu ad manum transmissa, epotabantur, quibus infidiosè, callideq; Catholicus ille ut plurimum petebatur, eo consilio, ut largius bibendo, inebriaretur. Successit illorum fraudulenta, & funesta machinatio, ad sententiam, magno plurimorum infortunio, atque Ecclesiae Catholicae ingenti ruina. Surgitur itaq; mensis remotis, statim de more, ulterius bibitur: varia interim per fucum, de Religionis, quam appellabant Reformatione, de publica pace, de Imperii salute, in medium afferuntur: Tum demum Apostrophe ad Catholicum fit, demulcentur blanditiunculis aures, mellea verborum suauitate animus delinitur, aurei montes promittuntur, velit modo & ipse huic sententiae subscribere, nouam ac reformatam Religionem capessere, atq; in sua ditione propalare, renuit ille plusculum; cunctatur, dubitat. Instant isti, urgent, hortantur, incitant, metum excludat omnem, sua, Princeps nimirum Imperii, libertate utatur. Lubricam tandem, vinoq; labefactatam, superauit inconstantiam, istorum importunitas, imò facile persuasibilem temulentiam, vicit, atque ita vicit, ut iuramento, se id actutum & confestim effectui daturum, interposito, fidem suam sponderet. Edormita manè crapula, cum promissi ac iurificandi admonitus esset, ita vehementer doluit, poenituitque facti, ut in stetus & suspiria, miserabili planctu erumperet. Verum, ne periurii nota ipsi aspergi posset, Catholicam & Orthodoxam Religionem, suo sensim loco mouit, & nouam illam, absq; strepitu subinuenxit.

xit. Fertur eum Principem, reliqua vita valdè in Religione dubium, ancipitem, atque varium euafisse, & corporis viribus, pristinaque omnium reru affluentia & prosperitate, plurimum defecisse; Ac non ita multo pòst, calamitose fatis exitu ex hac vita decessisse.

En quantum, vel vna Ecclesiæ Dei, nocuit Ebrietas, quot animarum millia in profundum barathri præcipitavit, quanta Romanum Imperium clade affecit. non temerè dixerim, Ebrietatem istam, Imperatoriæ Aquilæ ex alarum altera, præclaram vnâ, atque insigniorem pennam, hoc ipso extraxisse, *quando cum vera atque orthodoxa fide, politica plerunq; obedientia exterminatur.* Res ea nõ eget exemplis, lippis ac tonsoribus nota est.

Age nunc refer animum ad illa, quæ ab eo tempore, quo plusquam ferina licentia, primo loco esse cœpit Ebrietas, passim acciderunt; quanta à vera Dei Ecclesia facta est discessio? quàm grauiataq; intestina bella passa est Germania? quot hominũ millia gladio perière? quatum sanguinis effusum? quot aræ demolitæ? quot templa euerfa? quot in stabula, caulas, atque haras, conuersa? quot Monasteria vastata? quot à Turcis hominum Chiliades cæse? quot castra fortissima expugnata? quot vrbes captæ? quot prouinciæ ab iisdem sæuissimis hostibus occupatæ? quorum omnium, si non omninò causa, at certè prima occasio extitit Ebrietas.

Non hinc commemorabo, sed commodiori loco referuatam volo quanta in Rempublicam Christianam damna, si nostram præsertim patriã intueamur, eorum, qui sacris præsunt, altaris perfunguntur ministerio, docèdiq; è cathedra populi, dignitate

Germaniæ calamitates innumera.

Vide lib. 3. c. 25 & 28.

pollent. temulentia inuexerit, quàm multi temulento ipsorum exemplo, atq; opera, à sobrietatis studio auulsi, atq; in omne vitium & flagitium præcipites acti sint. Lachrymis id potius deplorare, quàm verbis explicare lubet. Gradum istic sistimus ad alia transituri.

CAPVT XI.

Temulentia nationes integras, Regna, Respublicas, populosas vrbes delouit.

Ventum est ad commune bonum, quod ciuili politia constituitur, cui quantum ab Ebrietate damni, nunquam non illatum, Senecam audi.

*Lib. 12.
Epist. 84.*

Cogita, ait ille, quas clades ediderit publica Ebrietas; hæc acerrimas gentes bellicosissimasque hostib. tradidit; Hæc multorum annorum pertinacia, bello defensa mania, patrefecit; hæc contumacissimos & iugum recusantes, in alienum redegit arbitrium: Inuictos enim acie, mero domuit.

*Serm. 231.
de Temp.
qui est 1. de
Ebriet.*

Et sanctus Augustinus: Innumerabiles iugum dominationis diu recusantes, vinolentia in alienum redegit arbitrium. Et post pauca: Quamplurimæ vrbes diu obsessæ, nec captæ, custodibus somno, vinoque sepultis, ab hostibus patefactæ sunt, & incendiis concremata? Quàm multa ciuium communitates, stabili diu firmitate consistentes, ab hac vna inimica deiectæ sunt? Et

Vinolentia promptissimè in Reipub. perniciem laborat.

fanè itares habet. vorago, scopulus ac bustum Reipublicarum, est Ebrietas. Vbi ea viget, vbi Bacchus imperium obtinet, vbi vino plus satis indulgetur, & genio, animas inertis ocio diffluere, militare robur enertuari, consiliorum promptitudinem obscurari, omne vitium pullulare, libidinem omnem enasci, & quidquid ad publicæ rei momentaneam euersionem iuuat, prodire necessum est.

Hoc

Hoc ipsum, quasi è specula prospectasse, impium Mahumetem, Lazarus Sorantius, in Ottomanno suo scribit. Quod is enim in Alcorano, sectæ suæ complicibus, Turcis, vini usum tam seuerè interdixit, causam videri sibi; Nam cum voluerit legem suam vi & armis, non rationibus defendi; cum vxorum verò multitudine, quibus ipsi ad concessam libidinem vtuntur, militare robur egre seruari posse, vini usu præsertim accedente, solertissimè providebat Mahumetes. quod ergò Venereæ laxauerat licentiæ, Baccho subtractum voluit ac negatum, vt sobrietate, quæ natura sua militarem gignit fortitudinem, quod Venereæ perdunt illecebræ vicissim compensetur. Affirmat idem author; nec dubiū quin verissimè, nam plurimis inter Turcas annis vixit, eos à multo iam tempore cœpisse supra modum effeminari, quod legis suæ limites egressi, generosa vina in delitiis habent. Confirmat id ipsum, quod præcedenti anno Sultanum Mahumetem, modernum Turcarum Tyrannum, capitali pœna proposita, eam ob causam, vini usum denuò sustulisse, compertum est.

Respublicas itaq; cum Temulentia diu stare non posse, si vel vnico probatum cupitis exemplo: Quid Assyriorum Regem vltimum Sardanapalum, & vita & Regno priuauit? Quid ipsam Assyriorum Monarchiam destruxit, & ad Medos transtulit? Annon perditam Sardanapali Regis temulentia? hac enim ita corruptus erat, Iustini verba loquor: vt Arabus eum inuenerit inter scortorum greges, purpuram colorentem, & muliebri habitu, cum mollitia corporis & lasciuiâ oculorum, omnes fœminas anteiret, pensa inter virgines partientem, quibus visis, indignatus Ar-

C 3

Parte i.
nu. 38.
Turcæ cup
vetitum
vinum.

Mahumet
is soler
tia.

Sorantius
eodem lo
co.

Exersio
Regnorū:

Sardana
pali effe
minatus a
nimus.

Iustin. li. i.
Fulgos. lib.
19. cap. 1.

Guido Bi
turic. &
alii.

baetus, tali femina, tantum virorum subiectum, tractanti-
que lanam, ferrum & arma portantes, parere, progressus
ad socios suos quid viderit refert: Negat se ei parere pos-
se, qui se feminam malit, quam virum; Fit igitur coniu-
ratio; bellum Sardanapalo infertur. quo ille audito,
non ut vir, regnum defensurus, sed ut metu mortis mulie-
res solent, primò latebras circumspicit; mox deinde cum
paucis & incompositis in bellum progreditur, victus in
Regiam se recipit, & extructa pyra, se & diuitias in in-
cendium mittit, hoc solo imitatus virum. atq; hæc Iustini
verbis.

Germani-
ce nationis
bellicum
robur Te-
mulentia
eneruatū.

At exoticum hoc, ac peregrinum est exemplum,
ais. vicina velim & nostra. age. quod luculentius
aliud huius rei Argumentum cupias, quàm familia-
re, quàm domesticum? vel ipsa nobis, ad proban-
dum, sufficiat Germania nostra, olim quàm bellica
fortitudine celebris? quàm inuicta quàm insupera-
bilis? quantò exteris nationibus terrori? tam clara
priscis illis temporibus, cum sobrietatem necdum
in exilium, super & Garamantos & Indos relegaue-
rat, tamq; potens armorum gloria passim habeba-
tur, ut nullum vbiuis gentium, secundo Marte geri
bellum, nullam expugnari arcem aut ciuitatem,
nullam parari victoriam, nullum ex hostibus Tro-
phæum reportari posse, existimarent, vbi Germa-
norum præsidis non adiuti forent. At nunc iacent
omnia. armorum gloria periit, bellica fortitudo
elanguit, omne robur militare extinctum est. quid
causæ?

*Arce sedet Bacchus, friget contemptus Apollo,
Hic nihil est aliud VIVERE, quàm BIBERE.*

Synan Bas-
sa ludens
Germani-

Quam nationis nostræ Intemperantiam, ludere
volens & arguere, Synan ille Bassa, qui proditione
Comi-

Comitis Hardecij, Iauarinum cæpit, triumphans *cam nationem.*
 Constantinopolim reuertens, onustos currus rha-
 dasque captiuos Christianis, ante se agebat; quorum
 alij prægrædia vitra cantharosq; , alij chartas aleato-
 rias, protensis gestare manibus cogebantur, in dede-
 cus nostrum; quasi ludendo ac potitando, nostrates
 inexpugnabilē illam munitionem amississent. Vah,
 rabiosi canes illi, sic Germanis nobis, germanis in-
 quam, olim tanta fortitudine, tantaq; armorum glo-
 ria conspicuis, illudant? Quin ergo omni luxu de-
 posito, ad auitæ sobrietatis recuperandam lau-
 dem, omne studium conferimus, ô generosi Ger-
 mani?

Vinum & olim bibitum fuit, non sic verò pru-
 dentissimi, sapientissimè suam Rempub. gerentes
 Spartani, vinum vt nos, bibebant; quorum vnus Le-
 ontychidas, è numero viginti octo procerum, quos
 penes rei summa erat, interrogatus cur tam parcè ac
 sobriè vino vterentur. *Vt pro nobis contra inimicos
 consultare possimus; falsissimè notans, vbi vinofi ad
 Reipublicæ gubernacula sedeant, eam facillè pessum
 ire. Non sic illi, de quibus hæc Cæsar. Ab eo loco in
 fines Ambianorū peruenit, qui se suaq; omnia sine mora
 dederunt. Eorum fines Neruij attingebant, quorum de
 natura moribusque Cæsar cum quæreret, sic reperiebat:
 Nullum aditum esse ad eos mercatoribus; nihil pati vini,
 reliquarumq; rerum ad luxuriam pertinentium inferri,
 quod his rebus elanguescere animos, & euerti bonum
 publicum existimarent. Nouerant scilicet peritissimi
 rerum æstimatores, vbi temulentia locus est,
 facillè omnia Iuris, æquitatis honestatisque repa-
 gula perfringi, seditionis flabello omnium tran-
 quillitatem ac pacem, imperuoso quasi turbine
 concuti, omnesque prorsus ciuium fortunas
 deuici,*

*Brusæ.
 lib. 1. c. 19.
 Erasim.
 Apoph. l. 1.*

*Lib. 2. de
 bello Gal-
 lico nō pro-
 cul à capi-
 te.*

deiici, ac totam Rempublicam ad excidium funestissimum labefactari, & integerrimas demum, hoc desperato malo prouincias ita confici, vt elanguescente virtutum disciplina, sanari amplius non possint.

Vrbes temulentia euerit. Lib. 5 de vita Alexandri,

Nec vrbibus quoque, muris, vallo, ac fossis munitissimè cinctis, pepercit ebrietas. Auctor est Q. Curtius, Alexandrum Magnum more suo temulentum, atq; vberi vino madidum, suasu Thaidis cuiusdam procacissimæ meretricis, clarissimam illam, ac nobilissimam Orientis urbem, Persepolim à Persis dictam, ferro ac flammis destructam, solo equalse. Vt illas taceam quæ dum ciues cuticulam curantes, genio vacarent, ab hostibus, primo impetu ex insidiis captæ, expugnata, diruta ac vastata sunt. Cuius rei perillustria quædam exempla, in Belgio, tulit hæc ætas nostra; quæ cum iactata passim sint, non arbitror hîc enumeranda.

CAPVT XII.

Temulentia Exercitus instructissimam propè parta victoria protriti.

QVot verò armatas cohortes, victoriam de hostibus reportatam integra, vt aiunt, iam iam manu prensantes, non solum hæc lues deceptit, quin etiam, paucorum sobriorum opera, ad internecionem deleuit? Clarissima huius rei exempla tot sunt numero, vt principium quàm finem in recensendo facilius inuenias.

3. Reg. 10.

Narrat sacra Regum historia, Benadadum Syriæ Regem potentissimum, omni exercitus robore coadunato, cum aliis triginta duobus Regibus, in belli societatem coassumptis, numerofo peditum, equitum, ac falcatorum curruum apparatu, Samaria m

riam ciuitatem obsedisse, atque Iſrahelitarum Regi Achab, vltimum exterminium denunciaſſe. audite inſolentiſſimas eius minas; belli catastrophen, iſtis ſacræ ſcripturę verbis accipite. *Hęc faciant mihi Dij* (iureiurando aſſeuerabat Benadad) *Et hęc addant, ſi ſuffecerit puluis Samarię, puſillis omnis populi, qui ſequitur me. Et reſpondens Rex Iſrahel, ait. Dicite ei, ne gloriatur accinctus, aequę vt diſcinctus. factum eſt autę cum audiſſet Benadad verbum iſtud, bibebat ipſe Et Reges in vmbra culis. Et ait ſeruis ſuis, circumdate ciuitatem: Et circumdederunt eam. Et ecce Propheta vnus accedens ad Achab Regem Iſrahel, ait ei. Hęc dicit Dominus: Certę: Vidiſti omnem multitudinem hanc nimiam? Ecce ego tradam eam in manu tua hodie, vt ſcias quia ego ſum Dominus. Et ait Achab, per quem? dixitque ei. Hęc dicit Dominus: per pediſſequos Principum prouinciarum, Et ait: quis incipiet præliari? Et ille dixit: Tu. Recenſuit ergo pueros Principum prouinciarum, Et reperit numerum ducentorum triginta duorum: Et recenſuit poſt eos populum, omnes filios Iſrahel, ſeptem millia, Et egreſſi ſunt meridie. Benadad autem bibebat temulentus in vmbra culis ſuis, Et triginta duo Reges cum eo, qui ad auxilium eius venerant. Egreſſi ſunt autem pueri Principum prouinciarum in prima fronte. Miſit itaq; Benadad, qui nunciauerunt ei, dicentes: viri egreſſi ſunt de Samaria, at ille ait: ſiue pro pace veniunt, apprehendite eos viuos, ſiue vt præliantur, viuos capite. Egreſſi ſunt ergo pueri Principum prouinciarum, Et reliquus exercitus ſequebatur: Et percufſit vnusquiſque virum qui contra ſe veniebat: fugeruntq; Syri Et perſecutus eſt eos Iſrahel. Fugit quoque Rex Syrię in equo cum equitibus ſuis, nec non egreſſus Rex Iſrahel, percufſit equos Et curruſ, Et*

Achab
Regu vi-
toria cele-
bru.

Iudith. 12. percussit Syriã plaga magna. En quantum, pro Israhe-
13. litis contra hostes, emolumenti tulerit Ebrietas. Hęc
 eadem Holofernem decollauit, numerosissimum
 Assyriorum exercitum in fugam egit, & Bethulien-
 ses diuturna obsidione liberauit. Et iucundus factus
 est Holofernes ad eam, bibitque vinum multum nimis,
 quantum nunquam biberat in vita sua. Vt autem sero
 factum est, festinauerunt serui illius ad hospitia sua. &
 conclusit Vagao ostia cubiculi & abiit. Erant autem om-

*Holofer-
 nes tenu-
 lentus cum
 omni ex-
 ercitu ce-
 ditur.*

nes fatigati à vino, eratq; Iudith sola in cubiculo. Por-
 ro Holofernes iacebat in lecto, nimia ebrietate sopitus.
 (quem rei finem expectas? Et cum hæc (orando ni-
 mirum) dixisset Iudith, ad columnam accessit, quæ erat
 ad caput lectuli eius, & pugionem eius, qui in ea ligatus
 pendebat exoluit, cumq; euaginasset eum, apprehendit co-
 mam capitis eius, & ait. Confirma me Deus in hac hora.
 Et percussit bis in ceruicem eius, & abstulit caput eius,
 & abstulit Conopæum eius à columnis, & inuoluit cor-
 pus eius truncum. quid secuturum putas? Cumque om-

Iudith. 15.

nis exercitus decollatus Holofernem audisset, fugit
 mens & consilium ab eis & solo tremore & metu agita-
 ti fugæ præsidium sumunt, ita vt nullus loqueretur cum
 proximo suo: sed inclinato capite, relictis omnibus, eua-
 dere festinabant Hebræos, quos armatos super se venire
 audierant, fugientes per vias camporum, & semitas con-
 uallium. Videntes itaq; filij Israhel fugientes, secuti sunt
 illos, descenderuntq; clangentes tubis, & vlulantes post
 ipsos. Et quoniam Assyrij non adunati in fugam ibant
 precipites, filij autem Israhel vno agmine persequentes,
 debilitarunt omnes quos inuenire potuerunt. Tam po-
 tentem exercitum vel vnius hominis dissipauit E-
 brieras.

Confli-

Consimili ratione Hannibal Penu, vt sacris prophana subiiciamus Exempla, non ferro, sed vino Afros domuit. Cum enim se viribus, atq; copiarum numero, inferiorem illis animaduerneret, animum ad comminiscendam militarem aliquam technam adiecit, atque in vino perfugium suum victoriaeque spem collocauit. nec frustra tentatus dolus: successit enim multo felicissimè. Ergo leui ac velitari praelio ex industria commisso, quamplurimis generosissimi vini relictis à tergo dolijs, fugam simulatò capessit. Barbari statim occupatis castris, potitare incipiunt, vinoque immoderatus hausto, inebriantur, vt vix superesset, qui pedibus consistere valuisset. repente dein, vti assolet, profundo somno, porcorum instar, humi sese quilibet prosternit, quo explorato Hannibal, illicò in eos irruit, & ad vnum omnes contrucidauit. Nec illud dissimile quod Auentinus refert. Cum Germanorum ij populi, qui Franci & Catti appellantur, Romani ditiones imperij hostiliter inuasissent, & ingentem Romanis terrorem incussissent, vt iam propè Maguntia Rheni caput, vbi castra metati fuerant, in eorum potestate esset, certam, insueta ante id tempus ebrietate, victoriam perdidit. cognouerant enim Romani, quod præter morem Rhenensis vini delicatissima suauitate illecti, strenuè potitassent, cum ergo sopori se dedissent, repentino impetu immisso, extrema eos clade affecerunt; innumerosque Romanos, iam quadraginta annis captiuos, in libertate asseruerunt. Massagetæ itidem, cum vino largius indulgissent, à Cyro Persarum Rege praelio superati fuere, à quo sobrii, quod sibi timerent, nihil erat.

Percelebris in hoc genere historia est. quã sub Eugenio primo, qui in Romanorū Pontificū numero

*Exercitus
deleti temulencia.
Guido Bitoricensis.*

Hannibalis astutia.

*Chronic.
lib. 1.*

Franci & Catti, temulenti ceduntur à Romanis.

*Herodot.
lib. 1.*

Platina in vita Eugenij primi.

extitit septuagesimus septimus, Platina refert, in Italia contigisse. Cum enim Grimoaldus Beneuentanus Dux, auito regno, duos Ariperti Longobardorum Regis filios, vi atq; armis exuisset, eam iniuriam Clodoueus Galliarum Rex, indignissimè tulit. ingentem proinde, ad restituendos pristinis sedibus Regios adolescentes, exercitum in Italiam contra Grimoaldum, & Longobardos, qui ei⁹ fauebant partibus, exercitum traiecit, pugnatum aliquandiu felicissimè à Gallis; & aperto Marte Longobardi succumbebant vtiq; ergo ad militaria stratagemata confugiendum arbitrantur. quam ob rem simulata fuga, Gallis insequentibus, castra vino plena, & omnis commeatus affluentia caeserta in prædam, consultò reliquerunt. Quid Galli? latentem haud subodorati dolum, & hostes re ipsa fugisse persuasi, audacter ac liberè in mediam noctem potitant: & vino sat benè induti, somnum quoq; accersunt. Interea Longobardi ex insidiis redeunt, Gallos instar iumentorum, prostratos iugulant, vt nec cladis nuncius quidem, ex illis, ad Clodouicum rediisse perhibeatur.

*Crimoaldi
asius.*

*Erasm. in
adag.
Cent. 1.
Chil. 9.
Phalaridis
Calliditas.*

Non ignorabat Phalaris, ille Siciliae Tyrannus; Nihil ita ad eneruandos atq; effæminandos viriles animos accommodatum, excogitari posse, vt commestationes atque temulentiam. Quamobrem cum Leontinos Siciliae populos rebelles expugnasset, atq; perdomuisset, ne rebellionem vnquam redintegrare possent, callido adinuento, computationibus eos, ac temulentiae assueuit; vt inde enatum sit Prouerbum.

ἄει λέοντιοι περὶ τοῦ κρατήρα.
Semper Leontij iuxta crateres.

Sanè vix vnquam in castris, vbi vinum affluenter bi-

ter bibitur, contra hostes fructuosè pugnatum fuit. quam ob causam, vt Alexander ab Alexandro testis est; *Cretenses & Lacedaemonij, militibus ne efferatos armis animos insolentia assuescerent, in omni militia vini potum interdixere.* Plato quoque legem antiquam Carthaginensium fuisse refert, *Ne quis toto belli tempore vino uteretur, sed solo interea aqua potu contentus esset.* Et Fulgosus de Pescennio Nigro scribit, *Quod cum bellica virtute ad summum Imperij fastigium euectus esset, exercitui suo nequaquam vinum afferri permisit. Quamobrem militibus, quibus Aegypti cura data erat, eum vinum poscerent, respondit: debere eis Nili annis aquam sufficere.* Lycosthenes item memoriae prodidit, *Carolus Magnum grauitervetuisse, ne in castris, aut in quavis alia expeditione, alius alium ad bibendum prouocaret.* quod si quem ebrium deprehendisset, perpetuè deinceps eum vini vsu carere voluit. Pari modo ciuilia Iura statuunt. *Militem propter ebrietatem remouendum à Militia.*

Atq; vtinam ea militaris disciplina inter Christianos adhuc vigeret, non dubium quin maiori saepe fructu, contra communem nominis Christiani Hostem, in Vngaria dimicaturi fuissimus. Quanti momenti censendum foret, si primarij copiarum Ductores atq; Praefecti, in ebrios milites ad terrorem aliorum animaduertent? Sed fortè is nimius rigor esset, & arcus nimium tensus rumpetur. Imò non nimia foret seueritas, sed aduigilantia pernecessaria. Scribit immortalis memoria dignissimus vir, Cardinalis Cæsar Baronius, in Annalibus Ecclesiasticis, *Bellisarium insignem illum Exercitus Ducem, duos Massagetas ebrios, qui in eius exercitu quendam in ebrietate interfecissent militem, palis*

Lib. 3. Genial. dierum ca. 11. Vini vsus castruolim prohibitus. Lib. 2. de legib. & in Timæo. Lib. 2. de militari disciplina.

Theat. vi. re hum. Lib. 2. Tit. de Ebriet.

L. omne delictum ff. de re militari.

Tomo. 7. Annal. Ex Procopio lib. 1. de Bello Vandalico.

*Bellisarii
Ducis stu-
dium in cō-
seruanda
disciplina
militari.*

*Baronius
ibid.*

Prou. 28.

infixisse. quod cum alii ex eorum genere, ferrent a-
gerrimè, causantes ignorantiam eorum & Ebrieta-
tem, ac moris non esse, tali pœna puniri Ebrios, Bel-
lisarius contrà, oratione satis præclara, docuit, id æ-
quissimum esse. inter alia sic locutus est: *Si quis enim
Barbarus, proximum per Ebrietatem occiderit, ac ve-
nia postulata se crimine solutum dixerit, peccata licen-
tia longè fuerint peiora. Neque enim vlla ratione fas
Ebrium esse: multò minus in exercitu militi, proximos
ob id interficiendo. ipsa enim Temulentia, vel cæde non
consequente, pœna digna est: quantò magis si ea conse-
quatur? Digna sanè Bellisario sententia. subdit por-
rò suis Baronius verbis: *Ista ego considerans, & ad
presentia tempora conuertens oculos, eadem planè de-
ploratissima facile sentio, vbi Christianorum exercitus
impietate atque ebrietate corruptos intueor, & damna
contemplor, quæ passi sunt Germani ab infidelibus Tur-
cis, vnicò tantum illo remedio subleuandi, si eosdem ob-
signatos fide Catholica milites, sobrios redditos, Bellisa-
rius alter ducat; fore tunc quidem, vt iidem recepto at-
que integrato robore, quo didicerant quoque olim supe-
rare Romanos, facillimè victores quosque vincerent, at-
que fortissimos debellarent. Sed quem non vilem reddat
impietas? cum fugiat impius etiam nemine persequente,
quem ve non emolliat, frangat, sternat Ebrietas? Presen-
tium itaque rerum miserrimus status, ista obiter deplora-
re, & ex imo pectore deducere suspiria importunè coë-
git. aureis hinc, tanti viri verbis, ego nihil au-
sim adiungere. hic ergò extremam
quoq; capiti huic manum
impositam volo.**

CAPVT XIII.

Plurimos Temulentia dignitatis gradu deiectos.

Quam noceat Ebrietas bono publico sat dictum. nunc quàm infesta sit cuiuscq; hominis fortunæ bonis, declarandum. Honor & exultatio primum tenent locum; Res familiares sequitur. de illis primum, & hoc loco.

Valdè turpe est, inquit Augustinus, vt quem non vincit homo, vincat libido; & obruatur vino, qui non vincitur ferro. Et alibi: Per vinolentiam plurimi plurimæque, à pio sanctoque proposito excidère, & sui oblitii, amissis honoribus, ignobiles remanserunt, & sedibus paternis profugi, vitam vt sumpserunt, finierunt. Liquec id primum exemplo à Daniele Propheta posteritati transmissio. Balthasar Rex amplum optimatibus Regni sui conuiuium apparauerat, in quo vnusquisque secundum suam ætatem bibebat, hoc est, egregiè potitabat. Præcepit ergò iam temulentus, vt afferrentur vasa aurea, & argentea, quæ abspertauerat Nabuchodonosor pater eius de Templo, quod fuit in Hierusalem, vt biberent in eis Rex & Optimates eius, vxoresque eius & Concubinæ illius. Bibebant ergò vinum, & laudabant Deos suos aureos atque argenteos, æreos, ferreos, ligneosque & lapideos. In eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis contrà candela-brum, in superficie parietis aulae Regiæ. Et Rex aspiciebat articulos manus scribentis. tunc facies Regis commutata est, & cogitationes eius cõturbabant eum, & cõpages renim eius soluebãtur, & genua eius ad seinuicè collidebãtur. Introducuntur itaq; Magi, Chaldei, & Aruspices & sapientes Babylonis, sed corũ nemo, aut scripturã legere,

Epist. 140.

*Idè ad sa-
cras virg.*

Daniel. 5.

legere, aut interpretationem eius indicare Regi poterat. Daniel demum proponitur, utpote qui patri eius olim, in huiusmodi arcanis euoluendis, operam eximie suam probauerat. Is adductus, inter alia sic Regem est allocutus. *Tu quoque (O Rex) non humiliasti cor tuum, sed aduersus Dominatorem cœli eleuatus es, & vasa domus eius allata sunt coram te; & tu & optimates tui, & vxores tuæ, & concubinae tuæ vinum bibistis in eis; Deos quoque argenteos & aureos, & æreos, ferreos, ligneosque & lapideos, qui non vident, neque audiunt, neque sentiunt, laudasti. porrò Deum, qui habet flatum tuum in manu sua, & omnes vias tuas, non glorificasti: idcirco ab eo missus est articulus manus, qui scripsit hoc quod exaratum est. hæc est autem scriptura qua digesta est. M-ANE THECEL PH-ARES. Et hæc est interpretatio sermonis, M-ANE. numerauit Deus Regnum tuum, & compleuit illud. THECEL. appensus es in statera, & inuentus es minus habens. PH-ARES. Diuisum est Regnum tuum, & datum est Medis & Persis. Eadem nocte interfectus est Baltasar Rex Chaldæus, Et Darius Medus successit in Regno annos natus sexaginta duos. Ita Temulentia Chaldæorum Regem & Regno exiit, & vita spoliauit. In hunc Prophetæ locum, celeberrimus ille, & fecundissimus pariter, ac facundissimus, diuinarum literarum interpres, & commentator Benedictus Pererius (quo, difficiliora quædã scripturæ loca interpretante, me Romæ olim Præ-Danielem, ceptore vsum, haud immeritò, dum viuam, gloria-
 bor, tanto licet Magistro, eheu quàm indignus discipulus) huiusmodi declaratione vtitur. Circa illa verba præcepit Rex temulentus, vel vt est græcè, in gustu vini, vt afferrentur vasa Templi Dei; sic scribit Theodoretus. His verbis docet nos Daniel non solum impietatis*

**Baltasar
 Rex Temulentus
 & Vita &
 Regno
 exiuit.**

**Li. 5. Com-
 mentar. in
 Daniele, p.
 super ca. 5.**

exuperantiam, sed etiam damnum ab intemperantia vini profectum. Bibens enim Rex dixit in gustu vini. Obruit namque rationem Ebrietas, & incontinentia peperit insaniam, & dicata Deo vasa, quæ Nabuchodonosor in honore habuerat, & ab humanis vsibus separauerat, ea Baltasar vt communia & prophana, impurè tractare ausus est. Exinde discitur, Ebrietate non rarò vitam cum dignitate amitti.

Et alia huius rei, non pauca, nobis ex historiis Exempla luppent. Cùm Ludouicus Pius Regna inter filios diuideret, Aquitaniam Pipino Nepoti suo, ex Pipino fratre, Prouinciam dedit; sed Ebrietatiarumque cõmessationibus ille, interdium noctuq; sine interruptione vacans, cum prouincia vndique cædibus, & rapinis, infesta esset, malignis quibusq; impunè grassantibus, ab indigenis capitur Pipinus, vt Regno inutilis, & Carolo Caluo traditur, qui eum consilio Episcoporum Monasterio ad vitæ dies includit. Quid huic Pipino lucri attulit Ebrietas? & Regia dignitate, & honore eum priuauit. ergone immeritò quis tunc ad eum, illud Ciceronis: $\Delta\iota\omicron\upsilon\upsilon\sigma\iota\omicron\varsigma$ $\varphi\iota\kappa\omicron\iota\upsilon\beta\epsilon\tau$ vsurpasset? hæc namq; Ebrietati est ingenua virtus, vt ea multi, quod vulgò tritum, ab equo ad alinum defluerint.

Idem sanè quibusdam Regis Antigoni Ducibus, autore Plutarcho contigit. Rex enim milites quosdam gregarios cernens, armatos galea, ferreis thoracibus ac loriceis indutos, artificiosa lacertorum vi, hastas & magni ponderis globos contorquere; hoc admodum delectatus spectaculo, Duces copiarum accersi iubet, vt strenuos illos, ac laboriosos athletas, pleno corâ ipsis ore laudaret. Nunciatur Antigono Duces potationibus operâ nauare; quæ res ita bilei mouit, vt illos præfecturis exutos, in priuatorû

Cuspinia.
in histor.
Francorû.

Pipinus ob
temulentiã
principatu
deiectus.

Ad Atti-
cum.

Plutar. A-
poph. et ex
eo Conrad.
Lycosth. in
Theatro
vitæ humi-
par. 2. li. 13.

D for-

sortem redigeret, & egregios illos milites, eorum vice, honoribus illis præficeret.

Fulgos. l. 2. cap. 1.

Ventripotentium ignominia apud Romanos.

Et Romanis quoque eum in modum perosa erat Ebrietas, ut equestris ordinis ventricosos milites, quos obesi vastique corporis erant, equis priuarent, quasi ventris prægrâdis indicio, vino & crapulæ addictos, genioque deuotos, atque ob eam causam, pro patria fortiter gerendis rebus, parum idoneos. æquum rebantur, eos, qui nimia cibi potusque ingurgitatione se patriæ iniuriles effecissent, publico etiam patriæ honore, soli virtuti debito, carere.

Et plura si collibitum foret, in hanc sententiam essent in promptu, ni prolixitatis nota nobis extimescenda, obstitere. hæc verò sufficiant modò, dum ad alia vocamur.

CAPVT XIV.

Varia ex temulentia ineptia quas plerique Temulenti edunt.

Histor.

Deor. gen. vii. Synag. maie 8.

Bacchi nomen unde deductum?

Bacchus in sidens curru cur à

Pantheris trahatur?

Ad Messalam.

Lib 5. Genealogiarum.

Bacchus, authore Lilio Gregorio Gyrardo, dictus est: ἀπὸ τῶ βαχέων, hoc est ab *incompositè vociferando*. vel secundum Eustathium ἀπὸ τῶ βαχέων, quod est *vlulare* aut *inconditè clamare*. Philostratus apud eundem docet, Bacchi currum, in quo pingitur, idè iunctum esse Pantheris, à quibus trahatur, eò, quod sicut animal illud cum calidissimum sit, leuissimèque instar Simiæ saltitet, ac nugetur: sic quoque Temulenti, atque ut Tibullus,

Villa Maronco sedati tempora Baccho.

Bocatus verò, Bacchum idè à veteribus, insidentem curru, depictum vult, ut ostendatur, ita hominis cerebrum interdum mero plus nimio in orbem agi, quemadmodum currus rotas, celeri cursu, in gyrū torqueri cernimus. Huius generis periculum da est

da est historia, quam Athenæus, ex Timæo quodam
 Taurominitano, se excepisse tradit. Agrigentini qui-
 dam iuvenes, vna cœnitarant, viniq; tantum exant-
 lauerant, vt potius emota ratione, mentis impotes
 efficerentur, sibiq; in triremi à ventis grauius agita-
 ta, cabare viderentur. timentes verò, ac pauitantes,
 ne naus onere depressa mergeretur, eam exonerare
 summo conatu ordiuntur: ac è fenestris extra do-
 mum, mensas, lectos, arcas, reliquamq; domesticam
 supellectilem proiciunt, quem strepitum, cum pre-
 feci vigilum percepissent, accurrerunt; ingressi do-
 mum, homines humi stratos, profundumq; dormi-
 entes somnum offenderunt, quos diu vellicantes,
 concussantes ac pulsantes, cum vix tandem excita-
 sent, interrogarunt, quid id sibi vellet quod fecis-
 sent? Responderunt, se tantum tempestate iactatos,
 ac labore illo, quem in nauis exoneranda perpessi es-
 sent, defatigatos, vt vix sui iam essent compotes, qui-
 damq; ex eis sub scamno latitans, subiecit. Ego in-
 quiens magno timore correptus me in sentinam ab-
 didi. Apparitores, cum eos à concepto animi errore
 ridiculoq; auocare somnio, diu contendissent, lon-
 gasq; & inutiles verborum concertatione, nihil profe-
 cissent, abitu parant. porrò ebrii eos in clamitabant.
Gratias vobis agimus O Dij magni. Et si vnquam ex hac
 tempestate in portum euadere atq; ad patriam remeare
 poterimus, nã, vos maxima maris numina celebrabimus,
 vobis nostram salutem acceptam ferentes. Exinde do-
 mus ea triremis per iocum appellata fuit.

Et quis nesciat, vel mille alias oriri nugas, & ani-
 les fabulas, è temulentia? Hic longas orditur texe-
 re parabolas, confusa verborum serie, quasi res in-
 gentes pertractaturus; sed quidquid adfert,

Sunt apine, triceq; & quidquid vilius istis.

D 2 ille

*Ad longã
 eam lege a
 pud Vin-
 centium
 Chartanũ
 Rhegiensẽ
 lib. de ima-
 ginibus
 Deorum
 antiq. cap.
 de Baccho
 nos eam
 breuibus
 recensã-
 mus.*

*Multipli-
 ces ineptie
 temulen-
 torum re-
 censitã.
 Martialis
 in Epigra-
 mat.*

ille iactitat, plus minus centum, se in Vngaria Turcas contrucidasse, innumera ex hostibus vulnera, tum telis tum frameis, tum bombardis actormentis excepisse, & constitutis illustrissimis sæpè trophæis, euasisse solum, atque ita splendide non raro mentitur, vt compassionem potius, quam fidem mereatur: hic peregrinarum linguarum peritia conspicuus haberi quærit, & duobus vel tribus verbulis, nescio vbi corrasis, eam sibi famam arroganter venditat, etsi præter illa ne syllabam amplius, sacco teneat: Ille suam, fumos captans, celebrat eruditionem, sui comparatione extenuans alios, atque deprimens, infra quosque infimos; de controuersis fidei rebus disputaturit, extorta hinc inde, confertim adducens, sacræ Scripturæ Testimonio- la. hic Psalmos cantillat & hymnos sacros, & ex memori, non mera deuotione, sæpè illachrymat: Alus iuratas cum quibuscunque obuiis, etiam vanissimis ganeonibus, contrahit familiaritates & amicitias: cachinnis alii, leuiculisq; gestulationibus, perdunt tempus: vidèas nonnullos procorum instar ambire fœminarū amores, lasciuulosq; in eas hinc inde oculos misitando, eblandita verba, & melle sapiora fari, atque ita gestire, quali integras præ amore sint voraturi; quin sæpè etiam impurissima, quæ nec lenonibus quidem probari possent, verba protrudunt, nihil parcentes virginum castis auribus: Ita eruditione præpollentes existimant sese cæteri, vt vel cum ipso Aristotele, in disputationis arenam ausint descendere; carpunt ac reprehendunt omnia, Momorum instar; limæ suæ & censoriæ virgulæ, omnia subiecta volunt: Hic magna se principum Regumque ac Imperatorum gratia extollit; Nonnulli & mores edunt & fortunam subeunt illius misericuli aselli, q Leonis exuuiū indutus,

rud-

rudendo terreat omnes; deprehensus tandem quis esset, leonina pelle detracta, egregiè fustibus vapulant: extollunt alii nobilitatem suam, & diuitias, pollicentur multa, pellem non rarò vendunt vrsò necdum capto: Non pauci, hesternò in symposio se primas tulisse, potandòq; superiores omnibus euasisse gloriæ sibi ducunt ac laudi: In scamno hic extendit se, aut humi prosternit, dormit, stertit, ronchos, instar equi trahit inconditos: Alius insana distentus lætitia, nam vt Tibullus ait:

Odit Lenæus tristia verba pater,

vlulat, cœcitat, vociferatur, circumforanei cuiusdam instar: Vomitat ille (suus honor auribus honestis semper habitus esto) canis veluti, qui copiosum ideò gramen vorauit, vt veneno illitam, vomitu excutiat buccellam, ructitat, crepitat, antè & retrò, porcorum instar, in hara sua cubantium: Alii ed nefandæ libidinis progressi, (egregium facinus) non latiantur consuetis poculis, sed è spurcissimis ollis, lagenis, sartaginibus, matulis, patinis, aliisque vasorum generibus, ad hunc vsum minimè designatis, propinant mutudò, ac potant, magno id sibi ducentes honori: Circulatores agunt alii, ac histriones, vorant vitra, lichnos, cum candelis; nunc has nunc illas proferunt nœnias. Nec senes quoq; morosos alioquin, hic ineptiarum chorus excludit, vbi mero concauerint, vel nolentes ineptire coguntur. Vnde Athenæus:

οὐδὲ γὰρ ἀνώγει γέροντα, καὶ οὐκ ἐδέλοντο, χορεύειν.
Vinum senes facit, etiam nolentes saltitare.

Nam vt benè Menander apud Stobæum:

Ὁ πολὺν ἀκρεατὸν μικρὸν ἀναγκάζει φρονεῖν.
Merum copiosum parum cogit sapere.

Longum est ire per singula, inquit S. Hieronymus,

D 3 *in-*

Vide hisce de ineptiis insignè libellâ Gueuare, de conuiuio & compositionib. quem Egidius Albericus pereleganti stylo in Germanicum Idioma transtulit.

Lib. de potat. apud Stobæ. ser. 18. de incontinēti. Eodè loco.

Et ineptias quas Ebrietas suggerit, explicare. Videas alios pocula in tela vertentes, scyphum in faciem iacere conuiuia, alios scissis vestibus, in vulnera aliena proruerre, alios clamare, alios dormire, alios ridere et flere; qui plus bibit, fortior computatur, accusationis occasio est, adiuratum per Regem, frequentius non bibisse. Vomunt ut bibant, bibunt ut vomant. digestio ventris et guttur, vno occupantur officio.

Lib. de He-
bra et 10.
iunio. c. 12.

Ebriosorum verò mille gerras ac nugas, præliis Diuus Ambrosius, pulchra hypotyposi illustrauit. Sedentes in foribus tabernarum homines, tunicam non habentes, nec sumptus sequentis diei, de Imperatoribus et potestatibus iudicant: Imò regnare sibi videntur, et exercitibus imperare, fiunt Ebrietate diuites, qui sunt in veritate inopes. aurum donant, dispensant pecunias populis, ciuitates adificant, qui non habent, vnde cauponi potus sui precium soluant: feruet enim vinum in his, et nesciunt quid loquantur. Diuites sunt dum inebriantur; mox vbi vinum digesserint, cernunt se esse mendicos. vno die bibunt multorum dierum labores; de Ebrietate ad arma surgunt, calicibus tela succedunt, pro vino sanguis funditur. Quàm fortes sibi homines videntur in vino? quàm sapientes? quàm disertis? quàm etiam pulchri atque decori, cum stare non possint? mens titubat, lingua balbutit, pallor et sanguis ora suffundit, fator Ebrietatis horrore fit. Barbari in ferrum ruunt, vulgus in rixas. Si quis eorum pugno fuerit percussus, videas ora sauciorum vini lachrymas fundere, miserabiles Epilogos decantare, habet enim hos Temulentia, ut resoluat, et emolliat corda temulentorum. Sicut namque ignis probat ferrum durum; ita et

vini

vini incendio, etiam superborum hominum corda liquefcunt. Omnes sibi in vino aequales videntur: nullus inferior; non pauper diviti cedit, utpote quia pauper em se esse nescit: non infirmus valido, cui omnis in bibendo est fortitudo. non mendicus locupletiori, non ignobilis honorato; sed cum bibunt, illum Regem habent, qui bibendo virum se prabet, & superat alios; meritoque scriptum est: *Aequalis vita hominibus vinum in Ebrietate.* Eiusdem libri alio capite, similia superaddit: *Ibi unusquisque pugnas enarrat suas, ibi fortia facta pradicat, percenset trophæa.* vino madidi & somnolenti, nesciunt lingua quid proferat. unusquisque stertit & potat, dormit & dimicat. Et si quando consurrectum fuerit, stare non possunt, gressu vacillant. rident seruuli dominorum opprobria, manibus suis portant bellatorem, imponunt equo. itaque hue atq; illuc, tanquam nauigia sine gubernatore fluctuant, & tanquam vulnere illi, in terram defluunt, nisi excipiantur à seruulis. Quos manè insignes armis spectaueras, vultu minaces, eosdem vespert cernas, etiam à puerulis rideri, sine ferro vulneratos, sine pugna interfectos, sine hoste turbatos, sine senectute tremulos, in ipso flore arentes. hæc appositisimè Ambrosius. Hi scilicet perillustres Ebriosorum sunt mores, & ingenuo digni homine. me ipsum piget ferè ac pudet, tot deliria percensuisse.

Quamobrem quisquis es, quantumcunque sapientia polleas, & rerum usu, ne te credas vberi ac superfluo vino: vix enim fiet, ut istorum quæ recensuimus, aliquid non inde consequatur; adeò certum est quod Homerus cecinit:

D 4

ὄϊνός

*Eccles. 31;
c. 31. de He-
lia & 10-
iun.*

*Citate Sto-
brø ser. 18.
de inconti-
nent.*

οἶνος δ' ἐ πολύφρονα πρὸς μάλ' αἴεσαι,
καὶ δ' ἀπαλόμ' γελάσαι, καὶ τ' ὄρχητάσθαι ἀνικε,
καὶ τι ἐπ' ὅ προέηκεν ὅππ' τ' ἄρξῃτορ' ἀμεινον.
*Vinum, quamuis sapientissimum, cantare,
Molliter ridere & tripudiare impulit.
Hoc etiam protulit verba quæ satius tacita fuissent.*

CAPVT XV.

Quæ ex mero caussari tot possint Ineptia?

CVius rei non immeritò quis rationem indaget,
Cvtpote quod idem euenire non videat ex cibo,
quantumcunq; venter, tamen si, vt turgescat in-
star tympani, dapibus inferciatur.

Per multos id explicant legi. fateor; nullus Le-
uino Lemnio excellentissimo medico, succinctior
est & elegantior. suismet proinde verbis loquentem
introduco. *Cerebrum tamen si natura molle sit atque v-
dum, ex eo tamen nerui producuntur, velut ex colo, cui
lanugo linumq; annexum est, tele, filamentaq; quorum
coniugationes in omnes corporis partes distribuuntur.
Ex hoc siquidem principio ac fonte, nerui in omnia mem-
bra deriuantur, velut ex arboris radice ac trunco ramo-
rum propago ac soboles, in multa germina diffundun-
tur. Corpus autem vniuersum, per eos, sensum & motum
percipit, quibus affectis, parteq; principe læsa, illis mu-
neribus priuatur, aut suas facultates ac munia languidè
perficit; eoq; sit vt ebrij delirent, vacillentq; ac titubent,
quod cerebrum densis crassiq; vini vaporibus obnubile-
tur. Cum autem omnes madidi, vinoque perfusi, ridicu-
los comicosq; mores exprimant; tum nulli magis morio-
n: s agunt, risumque obuiis excitant, cum vultum atq; o-
culos gestusque spectamus, quàm qui ex Zytho, quæ nobis*
cereui-

*Lib. 2, de
occult. nat.
mirac. 19.
Declaratio
caussæ re-
censita-
rū ineptia-
rum.*

cereuisia dicitur; illi siquidem non in omnem partem cor-
ruunt. sed retrorsum duntaxat, ac supini. Qui vero ex vi-
no Ebrietatem contraxerunt, antrorsum prouunt, ac
proni decumbunt; Sic, ut isti genas, frontem, faciem, na-
resq; mutilent; illi scapulas & occipitium, vbi in terram
deuoluuntur. Sed & contrarium quandoque. Diuersita-
tem vero spectare licet, vbi inter pocula somno, corripiti
solent Ebrij. Ex Cereuisia enim vuidi capite in ceruices
deuoluto, hiantique ore dormiunt. Ex vino autem, facie
mentoq; in pectus inclinato. Ratio est: quod fumi vapo-
resq; ex vino sinciput, partesq; corporis Anteriores oc-
cupant: Ex Cereuisia occiput partesq; posticas obsident.
quo fit ut isti obliuiosi sint, ac somnolenti, minimeque lo-
quaces ac clamosi. atq; hæc ex Lemnio; quibus facile
intelliges, cum rationis sedes caput sit, organum
verò cerebrum, obnubilatis hisce, palpabiliq; ut ita
dicam vini fumo obtusis atq; oppletis, omnes ho-
minis actiones transuersim, perperam, temerè ine-
ptèq; agi, necessum euenire. huic prauæ cerebri di-
spositioni, subseruiunt humores, cuiusq; hominis
naturalem complexionem constituentes, atque dis-
cernentes, vnde varij, vario atq; incomposito motu
corporis, diuersas ac varias edunt gesticulationes, vt
consuetos mores, atq; imbibitam à teneris Educa-
tionem in huiusmodi gestuum ineptiis, è temulen-
tia eliciendis, non parum valere, imò quàm pluri-
mum, quis neget? Arbitror id Cheræmonem Phi-
losophum voluisse, quando sapienter dixit.

ὁ νοσ τῶν χρημένων τοῖς τρυφῶσι κεραίβεται.

Vinum pro moribus vtentium sese exhibet aut attem-
perat.

Idque si non semper, ita tamen sepè, vt prudenti
huic placito fides meritò sit impertienda.

D 5

At

Cur cere-
uisia potus
& quomo-
do deliria
generet.

Tam com-
plexio,
quàm a-
gnatimo-
res pluri-
mum bal-
te ineptiam
promouet.
Apsud A-
ristot. Proble-
m. Sect.
3. Proble-
mar. 16.

*Quaestio
prima de
lingua res-
piratione.
Sect. 3.
Problem.
30.*

At linguae cespitatio unde oritur ebriis? Non du-
bium, quin ex eodem fonte temulentia. Sed quo-
modo? Aristoteles id pulchre explicat. *Lingua caro
mollis est, rara itidem & spongiosa, in qua cum plures ve-
nae, nervi atque lacerti concurrant, facile vini vapore è ce-
rebro destillante humectatur ac repletur, extenditur &
intumescit velut aquis immersa spongia. Ob tumorem ergo
& crassitiam, nec facile flecti nec sermonem bene
articulatum reddere potest; & sic oberrat, balbutit,
hesitat, atque ut sub aqua homo, ob aeris absentiam loqui
non potest; Ita nec ob nimiam in ore humiditatem radici
linguae superfusam.*

Eadem linguae turbatio, aliam habet scaturigi-
nem: Nam cum animus locutionis sit principium,
& verbum linguae, index verbi mentis, atque interna
conceptionis, animo turbato, & ipsam loquelam tur-
bati, non est mirum. metuentibus idem vsuuenit.

*Quaestio 2.
de circum-
gyratione
resum.
qua temu-
lentorum
oculis obit-
cuntur.
Sect. 2.
Problem.
9. & 10.*

Cur omnia illis aut duplicia apparent, aut in gy-
rum agi? Et hic Aristotelem audi. Ratio est. *Quia
spiritus visibiles, oculo insidentes, tenuissimi sunt & sub-
tilissimi. Cum ergo vini calor, oculi tum vitreum tum
chrysellinum humorem, densis oppillauerit fumis, va-
cillant species, confunduntur, atque circumaguntur, ut in
eodem obtutu firmiter defigi non queant. hinc vertiginosa
sferarum circulatio. Quia vero iidem spiritus, vno atque
eodem momento hinc inde vagantes, oculi vigore debi-
litato, contineri firmiter non possunt, quae visui oblata
sunt, duplicia saepe apparent. haec ex Aristotelicis hau-
sta sunt fontibus.*

*Lib de sen-
su & sen-
sato.*

Enucleatius vero, ut mihi videtur, eadem de re
Auerroës. *Nisi Instrumentum visus inquit, sine im-
pedimento, naturalem complexionem habeat, non
recte perficit munus à natura sibi delegatum. Musculi er-
go exu-*

go exuperantia humectationis vini, molliculi plus minus effecti, Instrumentum impediunt, & à scopo subinde diuertunt, atq; distrahunt, altero oculo in superna confuso, altero in imum deiecto. vnde liquido patet, ebriis quibus visus corrumpitur, semper ferme simplicia duplicia videri. Et has ipsas ob causas diuersi colores, flauus præsertim ac viridis rubro immixtus, temulentorum oculis obuersantur.

Cur diuersi colores ebriorum oculis appareat?

Hæc obiter; ne in medicorum segetem, nostra falsè incidat. plura qui volet, ipsosmet consulat, vbi collubitum fuerit.

CAPVT XVI.

Scurrilitas Ebrietate commissa, omnem non rarò existimationem tollit.

Interrogatus olim Anacharsis Scythæ Philo-
 sophus; An in Scythia Lyræ, tympani, fidium atque chorearum, aliarumq; eius generis leuitatum v-
 sus esset? *imo ne vinum quidem*, respondit: innuere volens, si quæ sunt huiusmodi deliramenta, è nimio vini potu oboriri. Quod ipsum tamen aliunde non constaret, sacra scriptura tamen ad solem comprobaret affirmans. *Vinum & mulieres apostatare faciunt*
sapientes, & arguunt sensatos. quo pacto vinum arguat sensatos? Si pristina grauitate exuta, si auita modestia seposita, & veteri honestate reiecta, frontem perfricet, scurrarum, in popinis ac vinariis gurgustiolis latantium, mores imitati, cacchinentur, cantitent, vociferentur, saltitent, lachrymentur, plausitent, & nescio quæ ridiculosa inchoent, aspectantibus risum moueant, vt histriones potius ac mimos, quàm viros graues ac sapientiæ cultores putet, vilescit hinc existimatio, minuitur opinio, au-
 thoritas

Diog. Laert. lib. 1. cap. 19.

Eccles. 19.

thoritas prorsus labefactatur, nec tanti fit, vt antea, nec suo quodam pondere de ipso habita opinio, tantum ad omnem animi motum confert, vt antea.

Quod, qui non ingens damnum putet, annon eum honoris ac famæ prodigum, non iniuria, sed verè

In sentent. ac iustè dixerim? Hinc scitè Theognis ac prouidè:

Δέδοικα δ' ἐμῆτι μάταιον,
Ἐξέω θοορὰ χθρῆς καὶ μέγ' ὄναδ' ὄ' ἔχω.

Sed metuo ne quid temerè

Committam inebriatus, vnde mihi probrum pa-
riam.

& quod probrum illo, quod iam taxatum, maius? ego, quid sui impotentem animum, certius arguere possit, non video.

Temulen-
tie scurri-
lit. apud
plerosque
Germanos
nulla nota-
tur infa-
mia.

Sed ita nunc hoc vitium inter nos Germanos occalluit, ita obduruit consuetudo, vt plerunq; nihil fiat, quidquid in Ebrietate gestum est, siue honestati morum congruat, siue ab ea sit alienum, & scurrilitatem tam verborum, quam gestuum omnem secum importet, excusatur, defenditur, laudatur, & politica cuiusdam comitatus paliis ac fucis regitur, quo quid ad omnem morum modestiam exterminandam perniciosius? alia Diui Bernardi mens erat, aliud hisce de leuitatibus iudicium. hoc ipsius verbum: *Scurrile quidquid est & ioculare, non sufficit peregrinari ab ore procul, sed etiam ab aure relegandum.* ahus itidem veterum sapientum animus. Cùm Philocrates & Æschines qui legati ab Atheniensibus ad Philippum Macedonum Regem destinati erant, domum reuersi, in Senatu publico retulissent, Regem esse famosum vini potatorem, poculisque cunctis ipsis congressum, egregiè depugnasse, atque publica effusæ lætitiæ signa, patam edidisse; subiunxit Demothenes; *Id verò non magni refert, priorè virtutem*

Ser. 9. ad
foror.
Exalm. A.
popht. li. 3.
Veterum
 censura de
scurrilita-
te temulè-
zorum.

cum

cum spongia communem habet; leuitatem cum scurris.
 Democrates item ebrius, habitu feminam ementi-
 tus, in Symbolo quodam lasciuè saltitauerat: edor-
 mita postero die crapula, T. Quintium accessit, ab
 eoq; auxilium petiit, contra Messanenses, quos vt
 hostes persequi, funditusq; delere cogitabat. cui in-
 dignabundus, ob hesternam scurrilitatem, Quin-
 tius. *Miror te, inquit, temulentam mulierculam à viro
 id audere petere, quo te leuitas temulenta indignum red-
 didit; exprobrans ei, quod apud se ineptiendo ita
 scurriliter, omnem virtutis famam amisisset.*

*Bruson.
 lib. 1. c. 19.*

Optandus hic quoq; animus ac modestiæ Zelus,
 nostris esset Magistratibus, quo si affecti forent, plu-
 ra honestatis ac verecundiæ Exempla, essemus spe-
 ctaturi, apud commune vulgus. quod enim ab illis
 geri vident, id sibi normam vitæ rentur, ac præfi-
 gunt, ab eaq; nelatum quidem vnguem decedunt.

CAPVT XVII.

*Immo & infamia, quamuis vulgò apud nos non
 putetur, è temulentia fluit.*

ET verè & sapienter à quodam dictum. *Sicut e-*
brietas digesta crapula, oris halitum fatore quo-
dam grauius olente afficit: ita & famam. quo
 quidem vitio in longam aq; inueteratam consuetu-
 dinem abeunte, hæc famæ iactura nunc flocci pendi-
 tur, nullaque turpitudinis labe notatur, quin & glo-
 riosum putat, vecors & iners vulgus, potentes esse
 ad bibendum, vt ille coram Aristippo, qui congios
 vini plures vno prandio euacuare se posse iactita-
 bat, cui Philosophus. *Quid hoc minum? & mulo tecum
 commune est, excepto, quod mulo sis delirus magis, cum
 bibas vltra satietatem. Dignum tali patella opercu-
 lum; dignum nefanda iactatione responsum.*

*Ioan. de
 Promard.
 in summa
 Predican-
 tium ver-
 bo Ebrie-
 tas, artic. 3.*

*Lart. li. 2.
 cap. 8.*

Lepi-

Syllus io-
cus de in-
famia Te-
mulentia.

Lepidum quiddam ea de re, quod verè tamen contigit, à fidedignis mihi narratum olim, memini; Rusticos in quodam pago, dum in nuptiali, quod egerant, conuiuio, frontem exporrexissent, hilaresq; ac læti fuissent, interroganti Domino eius loci, respondisse: *Immo vero. Et quid nisi vorauimus, potitauimus, clauitauimus, ructitauimus* (auriū honore praefato, subaudi cetera) *vt veri ac genuini aulici.* existimabant rudes illi ac simplices homuli, cum eiusmodi spurcicias, impunè ab iis exerceri viderint, qui principum aulas consecretantur, sibi quoq; nec illicitas esse, nec impermissas; imò perquàm gloriosas.

At error hic est grauis atq; haud ferèdus, cui omnes omnium ætatum virtutis affecta cōtradixerūt.

Principio illud turpissimum sanè, quasi meri ac temulentiaë mancipium esse,

Ἐδ' εἰς δ' ἐμὲ ὦ μὲν ἀμ κωπῆ
ὅς ἔχει δ' ἀλόε' ὅσι τ' ἔπεω κέναι.

Nullum enim bene potum, si queras,

Inueneris, qui non à potu velut seruus sit domitus, inquit Philemon apud Platonem. quare non immeritò Ebrietas à D. Ioanne Chrysostomo, *Commune generis nostri opprobrium* appellatur.

De beata Monica D. Augustini matre, authores referunt, quod Temulentiam, vt summum dedecus abhorruerit: nam cum ab ancilla quadã, per virulentam insultationem & conuuium, meribibula esset vocitata, immerita tamen, & omni culpa vacas, tam fædum ac erubescendum id maledictum dixit, vt ab eo tempore nunquam purum biberit vinum, sed parcissimum, & magna aquæ copia diluatum, ne se vel minima temulentiaë suspitione contaminaret.

Huic sobrietatis exemplo, planè contrarius est,

atq;

Lib. 3. de
Republ.
Homil. 1.
ad popul.
Antioch.

Marcus,
Marulus,
Beroaldus,
et Theatr
vit. hum.
vol. 1. lib. 5.
Exempla
quorundã

atq; oppositus Ninias Assyriorum Rex, Nini & Semiramidis filius, Athenzo testante, is enim ita potationibus, & cupediarum illecebris addictus extitit, ut tones Græci, cum planè despicerent, & ad nihil aliud aptum, ac natum, quàm ad comedendum & bibendum, insigni probro dicitarent:

ἄριστον ἐστὶν ἀρῆναι πίναν τὰ δὲ ἄλλα κατὰ πέτρῳ ὠβρα.

Plutarchus affirmat, Athenienses Cimoni publicè, ut enorme probrum obiectasse, quod vino sæpius indulgisset. Romani quoque, ut memorat Alexander ab Alexandro, adeò eos, qui se vino ingurgitarent, oculos habebant, ut secutis temporibus censors, tanquam indignos, qui honores & publica munera gererent, senatu amoverent, notaq; ignominia perstringerent. Indignum enim videbatur, eos qui ingenio temulento & marcido forent, quique libidinum maculis notarentur, ad Republicam accedere, aut de publicis consultare. hoc ita esse, confirmat, quod Caius Marius, non contemnendo labore Præturam assecutus, cum accusaretur, largitione eam obtinuisse, atque inter conjecturas adduceretur, quod Sabaconus minister eius, Cassium intra concilii exedras, adire visus erat. Sabaconus accersitus, excusavit factum; à se conuētum Cassiū, ut ex Cantharulo, què secū habebat herus, & ipse biberet. Marius ergò ea notatus est infamia, ut à Prætura illicò remoueretur, quod publico in loco, ubi munus publicum ageretur, bibere non erubisset. Nec Marcus Cato minor, vir alioquin omni virtute cumulatisimus, interdum tamen Ebrietati vacans, hac nota immunis fuit. nam eam ob causam, Cæsar ipsum duobus libris, quos Anticatores nominabat, amarulentis taxando pungēdoq;

quibus probro data sunt Ebrietas. Lib. 2. Dispositio philosophorum.

In Politicis ad Traian. Lib. 3. Genia. dierum. cap. 11.

Fulgos lib. 2. c. 4.

Rauis. in officio. r. de gulosis.

ver-

*Celſus
Rhodig.
li. 28. c. 30.
Cicero in
orat. Phi-
lipp.*

verbis, exagitavit, Marcum Antonium itidē Triumvirum, Ebrietas & crapula peſſum dedit, omnemq; honeſti nominis famam, atq; celebritatē ademit, quod in nuptiis Hippie tantum vini helluatus eſſet, vt poſtero die pro Tribunali ſedens, ipſa ſubſellia, vomitans eſculenta ac poculenta, quæ glutiuerat omnia, ſædiſſimè deturparet; eoq; tandem dementiæ prouectus eſt, vt librum ediderit, de ſua ebrietate, quo ſibi patrociniū ambiendo, probabat ſcœra & flagitia, quæ per temulentiam, orbi terrarum intuliſſet. Neſanda verò eſt Claudij Tiberij Neronis Ebrietas; is enim nulla interpolata requie, poculis toto biduo vacabat, potus arcana omnia effundebat ſi ingurgitatus obdormiſſet, ne crapula interficeretur, penna reſupino in os, pro vomitu ciendo, immittenda erat. Itaq; paſſim pro Claudio C A D V S, pro Tiberio B I B E R I V S, pro Nerone M E R O, appellabatur.

*Lib. 5. in
eius vita.*

Alexander Magnus rerum fortiter geſtarum gloria nemini ſecundus, temulentie nihilominus laſe turpiter contaminauit, de quo ſic Q. Curtius.

*Anton.
Panormit.
lib. 2. de re-
bus geſtis
Alfonſi.*

Ceterum ingentia animi bona, illam indolem, qua omnes Reges anteceſſit, illam in ſubeundis periculis conſtantiam, in rebus moliendis efficiendisq; velocitatem, in deditis fidem, in captiuis clementiam, in voluptatibus, permiſſis quoq; & uſtatis, temperantiam, intolerabili vini cupiditate ſedauit. Cuius exemplo territus, omni ſapientia & virtute clariffimus Aragonum Rex Alfonſus, interrogatus quid ſibi vellet, quod tam copioſa dilueret aqua vinum, quod aliàs parciffimè bibebat? reſpondit: Ne ebrius ſiam: non enim ignoro, quantum vini intemperantia Alexandri Macedonum Regis glorie obſuerit. Quin etiam, Hispanis omnibus, hanc ob cauſſam, magis quàm dici poſſit, exoſa eſt ebrietas, de ip-

*Temulen-
tia in fa-
mā apud
Hiſpanos.*

de ipsis enim sic scribit auctor Theatri vitæ humanæ. *Hispani etiamnum hodie tanto ebrietatem odio habent, ut ne Testimonii quidem dictio, qui huic vitio obnoxius vel semel fuerit, permittatur.*

Lib. 5. tit. Ebriet. pæna.

Constabit ex his opinor, quid de Temulentia probro infamiaq; cuius bono sentiendum. Quod igitur vitii huius enormis turpitudine apud nostrates ita extenuetur, passim, atque ab omni dedecore vindicetur, conniunte Magistratu, & exemplo suo plerunq; id firmante, in causa est, ut tantas paulatim acquirat vires, quæ progressu temporis, nulla vi amplius possint imminui ac frangi. Vnde quantas imminere ruinas, quantas noxas atque detrimenta, huic patriæ obuenire, necessum planè sit, & inuitabile penitus, dicerem ego, nisi sagaces animi, quasi quadam è specula, id longissimè iam dudum prospexissent.

CAPVT XVIII.

Bonorum abliguritia è Temulentia plerunq; secuta.

Operarius ebriosus non locupletabitur. certissimū Salomonis est axioma, & illud simile ex pro- uerbiis eiusdem mutuatum. *Qui diligit epulas, in egestate erit; qui amat vinum & pinguia, non ditabitur.* quid enim potatores eiusmodi, quotidianis helluationibus, quam extremam inopiam venarentur? quæ uè alia in casses ipsorum præda magis petita rueret? tanta quippe virium contentione extremam paupertatem ambiunt, dies ac noctes curiculam curando, ac pergræcando, quanta nemo auarus opes vnquam corrasit. quicquid nummorū possidet arca, quidquid acquiritur, quidquid aut hæreditario aut donationis iure confertur, vinū sapit, vini pre-

Eccles. 19.

Prouer. 21.

Prodigiorū Temulentiæ inexpleribilibis vini ardor.

E C I U M

Aggei. i.

precium est, vino deuotum est, vino dedicatum est, vinum anhelat, vino absumendum. non cista, non seris, non ferreis aded muniri queat vectibus, quin ab inflammatisimo vini ardore inueniatur, rapiatur, per guttur ac gulã traiciatur. *Seminastis multum.* loquitur Propheta, ad eiusmodi fundorum & possessionum cribra, *Et intulistis parum,* intriuistis vino omnem substantiam vestram, minimum quid ac momentaneum exedistis, breuem voluptatulam vicissim accepistis, sensistis. *Comedistis & non estis satiati, bibistis & non estis inebriati;* voluptas enim nutu citi^o abiit, cibi porusq; perpetu^o ardor remansit. *Operuistis vos & non estis calefacti,* vino vos sepe liistis ac somno, quid inde vobis extitit emolumentum? preciosa quæq; pro vino dedistis, quã iam estis refocillati? *Et qui mercedes congregauit misit in sacculum pertusum,* quidquid sudore vultus, quidquid labore manus conquiistis, in saccum perforatum carentem fundo abdidistis, in ventrem inquam, in glumensentinam, omnia quæ ei consignantur, per secessum, aut alia excrementa emittentem.

*Vnã cum
Canistro,
Græcorum
Prouerb.*

Fatum appellaturus esses mercatorem, qui omne aurum, multo labore partum, in cistas reponeret, in qua præsciret, id breui conuertendũ in lutum. at tu, Promus magis quàm condus, quod vulgari Parœmia circumferunt, quidquid colligis, quidquid tota hebdomade conquiris, *αὐτῷ καὶ αὐτῷ* in ventriculum exaturandæ gulæ canissa transfundis, vbi breui conuertetur in excrementa, quid agis? quò prospicis? quemnã ad vsum hoc ordiris? quorsum tot ac tam enormes crumene gargarismi? O perpetue vini helluo, si quotidianas in potum expensas, quotidiano iam pridem reciprocastes scrutinio, iam fortè adhuc veltis hæc, fundus hic, domus illa tua esset, tibi serui-

feruiret, at nunc sub hasta venditur, & tu pauper, e-
genus, inops, tuis exclusus laribus remanes. quàm
hoc turpè? quàm ignominiosum? & quantò fèdus,
quod egestatem tam diuturnam, tam breui delecta-
tiuacula tibi comparâris? age vel exemplis, si adhuc
quid superest, aliorū disce malo, disce infortunio, in
futuras temporū ac vitæ necessitates illud asseruare.

Alexander ab Alexandro testatur, legem olim a-
pud Græcos extitisse, vt qui patrimonium vacando
genio, ac potationibus indulgendo consumpsisset,
vita functus, non in maiorum suorū monumentis, supre-
mo funeris honore efferatur, sed inglorius, iis locis, vbi ci-
uitatum atq; oppidorum quisquiliæ congestæ iacent, re-
condatur. adeò & apud ipsos quoq; q; vinotamè plus
fatis addicti fuere, lurcões eiusmodi spernebantur.

Brutus amplissimum potitando decoxerat patri-
monium, vt egestate adactus thermas quoq; sum-
tuosissimo apparatu, à patre extructas vendere co-
geretur; is breui postea, præsentè Crasso clarissimo
oratore, se plurimum sudare, forsitàn è solaris in-
temperie caloris, querebatur, quod iocosè excipiens
Crassus. *Quid mirum inquit, te sudare? iam nunc enim
thermis tuis egrederis; falsè obiiciens, quod omnia &
thermas etiam sudatorias, libidinosè per luxum ab-
sumpsisset.*

Diogenes Cynicus, quondam præteriens, cuius-
dam vinolenti domum, vendibilem prostitutam.
sciebam, inquit, domum istam vino ebriam, dominum e-
uomituram, en iam ruclat. Callias quidã apud Athe-
nienses, ob vini cupiditatē, eò paupertatis redactus
fertur, vt se vestire amplius non posset, & medio fri-
gore nudus incederet, exinde in prouerbium abiit,
vt vulgò diceretur; *Hic à vino deplumatus est.*

Et meritò, qui rema familiarè abliguritionibus eò

E 2 rede-

*Lib. 6. ge-
nial. c. 14.
Pæna abli-
gurienti-
um bona
sua apud
Græcos.*

*Bruson. l. 3.
cap. 33.
Prodigi
exhibitæ*

*Laert. in
eius vita
Bruson.
lib. 3. c. 19.
Raus. in
offic. de
gula.*

redegere, vt nec obulum amplius habeant, vnde restim emant, omnibus ita sunt exosi, vt nemo illos compassione, nemo ope, auxilioq; ferendo dignos iudicet. Hinc Phocas, Atheniensium Principis Phocionis filius, cum preclarum patrimonium vino dilapidasset, in tantum omnium ciuium suorum incurrit odium, vt palam eum, vbicunq; esset, *Nobilis familiae suae dedecus & infamiam* appellarent.

*Erasm. 8.
Apopht.
ex lib. 2. de
rebus gestis
Alfonsi.*

Sapiens ergo illud, & ab æquissimo rationis iudicio profectum est, Regis Alfonsi placitum; qui cum audiret, quosdam intercedentes apud se, pro nobili quodam equite, ob immensam æris alieni vim, eò constatam, quod vini ingluuie, per amplum patrimonium, cum perdidisset, luxum consuetum aliàs haud continuare potuisset, respondisse fertur, *Si tantum pecunie in patriam, in amicos, in pauperes contulisset, illicò annuerem vobis; sed quia totum id ventri dedit ac crapulae, non iniuria corpore luet, quod in eius obsequiis nequiter est admissum.*

*Prodigales
rarò bene
mortui.*

Compertum quoq; tales qui sunt, rarò vitam fecerit liciter finisse. aut enim ipsi ob egestatem desperandi, violentas iniiciunt sibimet manus, aut furtis assueti, laqueum merentur, aut improviso casu aliquo, ab aliis è medio tolluntur. cuius rei perillustre est exemplum, Michaël ille, Theophili Balbi Imperatoris filius: hic enim Thesaurum opulētissimum, à patre per hæreditatem adeptum, epulando atque cõuiuando, totum exhausserat, vt ad restim res omnis rediret, tandem ab aulæ præfecto, cui Imperium ad manus consignauerat, trucidatur.

*Thea. vit.
lum. lib. 5.*

Discite, qui nimio luxu rem vestram familiarem, quasi ad internecionem, helluando læditis; pedem, si quid adhuc superest, retrahite, ne si, cum Cicada verno iuuentutis tempore cantilletis, festosque dies

laudè

laute agatis, vbi senectutis hyems ingruet, omnibus, quæ ad victum vitamq; necessaria sunt, absumptis, perpetua esurie sitique, omnium ludibrio expositi, pereatis.

CAPVT XIX.

Temulentia corporibus humanis deformitatem inducit.

AD vmbilicum iam, & fastigiũ perducta summum, est, illa ostensio, *Fortunæ bonis, honori, famæ, existimationi, ac rei quoque domestice ab ebrietate, quàm plurimum noceri.* nunc ad corporis bona, vt *Formæ venustatem, robur ac firmitatem, ad vitam ipsam, qua nihil charius, nihil preciosius, ex ordine veniendum, vt patescat, non minus hisce infestant esse temulentiam, quàm illis.*

Id primò indubitatum statuito, Formæ elegantiam, vsu potationum crebriori, protinus vitari, cum enim fumis caput ac cerebrum obnubilantur, inflammatur vultus, & ignescit, oculorum palpebræ contrahuntur, pupillæ, è cerebro stillante affatim humore, in quem vini vapor solutus est, opplentur, extendunturq; vt solito magis promineant, toruūque ac trucem faciant vultus aspectum, instar hirci mactati, aut leporis interfecti. Proinde Plato, vt *Leuinus Lemnius & b Fulgosus scribunt, salubri consilio hortabatur ebrios, vt se iam vino madidos, in speculo lustrarent, existimans, quod res est, seditate spectaculi terribis, confestim ab ebrietate recessuros.*

At illa, inquit, cum crapula euanescit deformitas. Eia, partim concessum esto. sed vicissim ego. an non faciei pallor? annon macies? annon pustulara per sepe, atque vstulata, cupreæ instar laminæ, quibusdam

Venustas formæ leditur ab Temulentia.

a Lib. 2. de occultis naturæ mirabili. li. 7. c. 2.

Solutio tacite obiectionis.

busdam, quasi gemmularum internodiis, arata atq; exasperata, frontis ac maxillarum cutis? annon oculorum humiditas & hebetatio? annon halitus factor, & nescio quæ fæces remanent? nonnullis verò

Venter
unde di-
ctus.

venter, quem à vento dictum volunt, ita tumescit abdomine, ut vterum gestare videantur, aut potius inflatum virem. sed velut vento distenta vesica, ac puncta, statim detumescit: Ita vestri vtres, ô temulenti, aculeo mortis, lethaliter perforati, breui flaccescent, & computrescent. macte agite, & pergite. Vermibus insigne epulum, studiosè parate.

7. de arte a-
mandi.

Addo & verè. Formam non solùm, sed & naturalem totius corporis vigorem, eneruat Ebrietas. Hinc Ovidius.

Vino Forma perit, vino corrumpitur atas.

Lib. 7. Sa-
turnal.
Temulen-
ti citius se-
nescunt.

Et Macrobius. *Qui autem sunt crebrò ebrij, citò senescunt, alij ante tempus competentis atatis, aut caluitio aut canitie insigniuntur, quæ non nisi defectu caloris eueniunt ab Ebrietate extincti.*

L. de plan-
tat. Noë.

Et membra quoq; omnia, interdum aut incompositis agitantur motibus, aut elanguescunt, demittuntur & in terrâ turpiter defluunt, ac prosternuntur, aut Exemplo Noë, illa quæ natura vult occulta esse, nudantur. *Qui enim haurit vinum immoderatius inquit PhiloIudæus. impos sui factus, aberrabit facile; nec manus solùm sicut athletæ victi, demittet, sed ceruice quoq; ac capite defluente, genuque labante pessum eunte toto corpore, procidet. ex quo inconcinno corporis situ, plurimos occasionem mali quippiam cogitandi, aut machinandi hausisse, non ambigendum, atq;*

Lib. de He-
lia et ie-
iun. cap. 5.

id S. Ambrosius quoq; prospexit, & carpsit. Non illis ait, solis nocent vina quos tentant, sed & illis amplius, quorum oculis temulenta aliorum membra nudantur.

hinc

hinc risus irreuerens nascitur, hinc libido flammatur, ut multo maiore temulentia eos vina perturbent, quorum oculos ac mentes inebriauerint, quam quorum membra prostrauerint. hæc Ambrosius commodè non minus, quam sanctè.

Age hic palum figo, turpes eiusmodi Cyclopes, temulentia deformati, vbiuis locorum, præcipuè in aulis principum, tibi occurrent. spectato eos ac detestator, ut æquum est, ac tu voles.

CAPVT XX.

Graues ac varij morbi è Temulentia promanant.

EST reuera infelicissimum hominum genus, quod ita Ebrietate præter omnem modum delectatur, ut ea nihil potius habeat, nihil antiquius in deliciis, hæc enim, ut animi grauissima detrimenta iam taceamus, tot mala, tot incommoda, tot pestes progignit corporibus, ut vel ob ea, si nil aliud noxæ sublateret, præcauenda, omnis vini vsus immoderatio, eiurandus foret. quid ni? venenum quoduis aut toxicum, annon fugis? annon detestaris? annon id facile eiuraris? est Ebrietas corporis toxicum, est sanitatis venenum. Et plus est quam toxicum, quam venenum. hæc enim præcognita reiciimus, abhorremus, repudiamus; Temulentiam usque adeò nociuam scimus, experti sumus, vsu docti sumus ut plures crapula perierint, quam gladio, non tamen respuimus, non dimittimus, non exhorrescimus. Et huiusmodi quidem *stultorum infinitus est numerus*, qui nec aliorum Exemplis imbuti, nec suo malo eruditi vel ferius cum Phrygibus tandem sapere velint.

Temulentia toxicum corporis humani, Eccle. 37. Eccl. 1.

Aiunt medici humani corporis firmitatè ac bonà habitudinè, in humorù adæquatione, & quadam quasi

Morbi po-
sissimum
frigidi exi-
stunt è Te-
mulentia.
Lib. de cau-
sis morbor.
cap. 3.

quasi cuiusdã harmoniã consonantia, atq; symme-
tria, præcipuè cerni; qua immoderato vini potu, vt
fieri secus haud possit, confusa atq; perturbata, quid
infortunii non timendum? quæ noxiã corporis af-
fectiones inde non generentur? ac frigidus præser-
tim morbos, inde suam ductare originem, Galenus
author est. Nã quemadmodũ, inquit ipse, vinum mo-
dicè sumptum, calorẽ auget naturalem: sic immodicè ob-
ruit, dissoluit, ac destruit; quia dum vinũ copiosè ebi-
bitũ, impetit sursum ac replet caput, crassissimas ex
vniuersis partibus corporis, secũ trahit, in cerebrũ
superfluitates, easq; frigidas nimiũ, cum aliorũ hu-
morũ qualitatibus, inãqualissimè distemperat. hinc
omnium noxiarũ destillationum segetem ac mate-
riam subministrat. hinc oculorum vlcera, lippitudi-
nẽ, ophthalmiam, fœtentẽ anhelitum, dentes putri-
dos, genas pendulas, furiales somnos, apoplexiam,
morbum fonticũ, paralyfin, impetiginem ac leprã,
demumq; nodosam podagram, ebrietatis certissi-
mã pedissequam, existere, quotidiano docemur ex-
ercitio. Recenset eiusmodi morborum mōstra, hoc
versu, quasi colligato fasciculo, eximius Medicus
Georgius Pictorius, in Dialogo de Ebrietate:

*Ter quinos suffert casus, vacuando lagenas
Ebrius insanus, vel crapulosus iners.
Namq; illi accelerat dubia vertigine vertex
Obrepat fortis debilitas cerebri.
Illi discedunt sensus, geniusq; modestus;
Illi torquentur viscera; visus hebet.
Et titubant gressus; præcordia bile tumescunt;
Ac ratione carens ingluuiosus erit.
Perq; cutem sædus totam diffunditur humor,
Qui caussat sædam sordidulamq; lepram.*

Nasci-

Nascitur & turpis formoso pallor in ore,
 Herculeus morbus, mors inopina quoq;
 Tangit, & hunc Elephas crustosis ecce papillis,
 Atq; hydrops tristis, Gallia turpis item.
 Senuit in hunc magnus victa coxendice morbus,
 Qui viduat somno lectos amice suo.

Distinctim verò ac breuiter, per capita collectos, grauiores, qui temulentiam comitari plerumq; solent, ac suis ostensos rationibus, morbos, à clarissimo quodam Medico, hic appono, lector, tui causa, vt rem, quæ agitur, melius intelligas. Primò namq; scribit ille, *ἰεχορὶς ἐν ἔξω hoc est bonum habitum dissoluit: vinum enim immoderatus sumptum, calorem eius naturalem, vel obtundit, vel resoluit, atq; debilitat, adeò vt facultatem amittat sanguificam, & aquosas humiditates, ὅδ' ὡς α' efficientes, pro sanguine gignat. Vel hepar ipsum, eum humoribus eius adurit, quam sanè rem, magna ex parte sequi solet, vel ἐλαφωτὶ ἀσίε, quæ est Arabum lepra, vel Mania. Deinde assidua fumorum è vino sublatione, bonam etiam cerebri constitutionem destruit: calidum quidem, phrenitidi aut mania: frigidum verò Epilepsia, lethargo, Apoplexia, aut Caro, Arabibus Subeth appellato, obnoxium reddens. Tertio loco neruorum imbecillitas, continuam vini perpotationem sequitur; atque inde sanè accidit, vt bibacibus & frequenter inebriari solitis, caput, manus, ac reliqua membra propè omnia tremula efficiantur. Quarto frigida neruis vitia, nempe conuulsionem, ac Paralysem adducit. Vbi enim immoderatus sumitur vinum, vt pote quod calidam habeat temperaturam, facillimè eos replere solet: talis siquidem natura promptè omnia subintrat, præsertim cum non admodum crassam substantiam habuerit. Ergo substantia vini*

E 5 copia,

Ioann. Curio lib. de conseruanda bona valetudine in precepta scholæ Salernitæ cap. 15.

copia, neruis hæc adfert mala: vinum etiam, frequenter in
 ventriculo acescit, vnde non minimum leduntur nerui.
 Ex defectu præterea cõcoctionis, vinum sæpè cõuertitur,
 vel in crudas & aquosas humiditates, quib. laxati nerui
 dissoluuntur: vel in frigidos, crassos, & glutinosos succos,
 quibus iidem obstructi, aut distenduntur, aut contrahuntur.
 Quinto, Apoplexiã procreat, pituitoso enim, hoc est,
 frigido, crasso, lentoq; humore, què temporis tractu ge-
 nerat, adeò principalissimos cerebri ventriculos, vna vi-
 ce & cumulatim replet, vt subito omnes corporis parti-
 cule, motu ac sensu destituantur. Sexto verò, repentina
 sæpè mortem affert: locis .n. respirationis, vini vel inde
 generatarũ humiditatu multitudine coarctatisq; vehe-
 menter, atq; impeditis, ebrius stertendo atq; dormiendo
 suffocatur. cõfirmat hæc omnia Galenus. Vinum, in-
 quiens, non semper animal calefacit, æquè vt nec oleum
 flammam accendit, tamen si aptissimũ est ignis nutrimen-
 tum, immò si exigua flamma & imbecilla, confertim mul-
 tum oleum infundas, suffocabis eam, prorsusq; extingues
 potius, quàm augebis. Sic igitur & vinum, vbi plus bibi-
 tur, quàm vinci possit, tãtum abest, vt animal calefaciat, vt
 etiã frigidiora vitia gignat; quippe Apoplexia, & Para-
 plexia, & quæ gracè caros & comata vocamus, & ner-
 uorum resolutio, & comitiales morbi, & conuulsiones,
 immodicum vini potum comitantur; quorũ vnumquodq;
 frigidum est vitium. hæc medicorum ille coriphæus,
 quibus omnibus neglectim habitis, quàm multi suo
 se iugulantes gladio, interitu præmaturo, ex huius
 lucis vsura eripiuntur? qui si sobrietatem coluissent,
 plurima annorum spacia superare, ac Nestoris ali-
 quando canitiem attingere potuissent.

Lib. 2. de
 Tempera-
 menti.

Capitis do-
 lor è temu-
 lentia ar-
 342.

Fingamus age, quod ita tamen esse non potest.
 Mali aliud è temulentia nunquam fluxisse, præter
 mole-

molestam illam capitis grauedinem, ac languorem, crapula necdum planè decocta, sequi solitam, quam Leuius Lemnius è Festo Pompeio *Helucum* vocat, quæ vox languidum sonat, atq; semisomnum, atque hesterno vino oscitantem: an tu velis tam breui voluptate, quam è mero capis, tantum tibi malum accersere? id verò si faxis, nulla te ratione ductum rebor. ego volens ac sciens, tanti mihi non emam, tanti doloris pœnitere.

Lib. 2. de occult. naturæ miracul. ca. 17
Helucus quid?

Salsus refertur iocus, at verus tamen, de quodam Hispano Monacho, qui olim Pragæ cōfessiones excipiebat pœnitentium. is persæpe pro confessione audiens, nonnullos vino nimio se ingurgitasse, atq; ebrios euassisse, quod tamen, quidnam rei esset, praxi nunquã expertus erat; modum .n. bibendo nunquã excesserat, nec quid Ebrietas, quantum vé corporis malū, vsu didicerat. doctior ergò euadere, & quidnam homini delectationis afferret, illa meri repletio, nosse anhelans, curat amphorã optimi atq; delictatissimi vini, apponi sibi, ac solita iuxta bellaria, q̄ sumcient, atq; exasperat. orditur bibere, ac heroicè perpotando, non absq; insigni difficultate, exonerat amphorã. interea caput, fumis è vino vaporatibus, nebula quasi offundi, ædes rotari, manus defluere, pedes labascere, ac naturalé vsum omnia membrorum organa perdere. ingruit porrò plurimarū horarū profundus sopor. experrectus tandem altero die, tantum capitis dolorè, integro sæuientè triduo, tolerauit, tantamq; nauseã ac languorè, vt sibi met a nimo vix constaret. ergo dolore suo, tam acuto, tam vehementi, quid Ebrietas esset, edoctus, quoscunq; ab eo die, Ebrietatem confessos, audire cōtigit, non alia, quàm hac iniuncta pœnitentia, à se, absolutos dimisit: *Vade, & te denuò inebria; ratur capitis dolorè, qui exinde secururus esset, tātulæ vini illecebræ, foret pœnitentia.*

Festina ac lepida historia.

Hæc grata quibusdã potatorib. foret pœnitentia.

Atqui verò, cùm millies illa grauedine peiora, fluxu temporis, consecutura sint temulentiam, quæ dementia, equum illum Troianum, ex quo tot mala irrepunt, inter nos tam indulgenter tolerare, tam molliter fouere, omniq; studio educare? permitto, ad breuè tempus, ad paucos annos mensue recentitæ affectiones ac morbi, te non inuadant; tandem tamen ac certò certius venient, & tarditatem grauitate, magno fænore compensabunt.

Lib. 1. genio, dier. cap. 21.

Alexander ab Alexandro refert, Ennium se nunquam ad pangendos versus accinxisse, nisi bene satis potum. vnde Horatius,

De arte Poëtic.

*Ennius ipse Pater, nunquam nisi potus ad arma
Profuit dicenda.*

Alian. de var. hist. lib. 2.

Xiphilinus in Vitellio.

Quo factum tandem, vt ex nimio potu, morbum articulare contraxerit, eoq; demum calamitosè fuerit extinctus. Agronem item Illyriorum Regem, robustum alioquin, ebrietas tandè, in lethale pleuritidem coniecit, & occidit. Vibius Crispus summus Vitellii imperatoris amicus, cū perditissima, apud Cæsare libidine potitando, multas noctes triuisset, ob crapulam tandem, in morbum grauisimum incidit, ex quo cum parum respirasset, dixisse ad amicos fertur; omninò se vino fuisse periturum, nisi ad tempus tam grauiter ægrotasset.

S. Patres Ebrietatem ob tot morbos diiudicant, Serm. 222. de Temp. qui est. 2. de ebriet.

Quæ cum ita sint, non immeritò sancti Patres, grauisimis morborum comminationibus ebrietatem insectantur; inter quos non infimus est S. Augustinus. *Cum enim non solum, ait, in futuro seculo, torquendi sint homines, sed etiam in presenti, per ipsam Ebrietatem, multis frequenter infirmitatibus fatigantur, vel morbum corporis timeant, qui de animæ salute non cogitant. oculorum suffusionem atq; caliginem, capitis vertiginem, & membrorum tremorem expauescant.*

tant, qui inferni supplicia non formidant, & alibi ad eundem sensum. Plurimi namque homines, per vinum maximam debilitatem totius corporis contraxerunt, nec potuerunt consequi pristinam sanitatem, quia non temperauerunt gulæ ardorem, sicut .n. piscis cum avidas fauces profert, ut glutiat escam, repente hamum, intra fauces reperit: Ita & Ebriosus, intra se vinum suscipit, inimicum, qui cum mox ut intraverit, impellit ad omne opus nefandissimum; & sic rationalis homo capitur, ut irrationale animal. Multo clarius diuerfos, ab immoderato vino exeuntes morbos, declarat S. Basilius. Quæ namq; est, inquit, hominis structura, adeo luxuriosa, quæ tantis Ebrietatis malis resistat? quis unquam madidum semper & innatum vino corpus, conseruabit, ut non exinde dissolutum, & omnibus obnoxium morbis, existat? hinc tremores, hinc debilitates con fracto ac debilitato vitali spiritu, & excidentibus robore membris, ac dissolutis excitantur: ægritudo enim omni corporis inflationi tumoriq; inest. Quis est qui maledictionem Cain in seipso transfert? annon qui vino tremit & vacillat per omnem vitam? naturali namq; firmitate deficiente, necesse est corpus continuo vacillet, atque moueatur. Quousq; tandem vinum? quousq; ebrietas? periculum miser est, ne pro homine, cænum lutumq; fiat, sic penitus vino mareescis, ac quotidianam crapulam meri, & hoc tabidi, haud aliter, quam vasa putida refoles. hæc Basilius.

Eod. Sermo

Homil. de Ebriet. &

Gen. 4.

Lib. 3. E-
thicor.Horat. in
Sermonib;

Tu qui natura mortem, quæ terribilissimum omnium est terribilium, Aristotele teste, times ac pauescis, & luem hanc ipsam, temulentiam, quæ ut vides, in sanctis eam artibus ac machinis accelerat, ac

venum istud habet in cornu, longè fuge:

Nam

nam & eam ob causam, carnibus olim taurinis in fronte. Bacchus pingebatur.

CAPVT XXI.

*Perpetua vini appetentia, & sitis quasi continua
causatur à Temulentia.*

*Hydropicū
simileste-
mulexsi.*

A Qua intercute, aut febribus calidis æstuantes, graui perpetuaq; siti anhelant. potum eis porrigas, degustent, & quantum libet bibant, vix cyathū ore amoueris, potū repetent, potum ingeminabunt, inflammata sitim causantes. Tales quoq; sunt temulenti, & haud minus: nam vini voluptas, perpetuam in illis bibendi auiditatē excitat. qui sic? vinū bibere, breuissima voluptas est, & spacium organi, quo percipitur, nēpē gutturis, quatuor vix digitorū; tempus verò quo durat, vix toridem momentorū, ad eò ve-

*Apud Stob.
serm. 18. de
incōtinēt.*

*Temulen-
torum sitis
uunquam
sedabilis.*

*Lib. 12. na-
tur. hist.
cap. 22.*

*Collū grūis
helluo qui-
dam sibi
exoptabat.*

*Erasm.
Apoph. li. 7*

rum quod Democritus ait: *Qui ventris voluptates sequuntur, edendo & potando, breue omnino delectationis tempus habent, interim duntaxat, dum edunt & bibunt: curæ verò ac tristitiæ multæ sequuntur; semper earundem rerum desiderio torquentur, & cum quæ appetunt nacti fuerint, voluptas confestim transit, cum nihil in se boni, quàm momentaneam titillationem habeat. itaq; mox rursus iisdem indigent, eademq; appetunt & desiderant.* Et rectè Plinius: *Hæc necessitas ebrietatis vitium comitatur, vt bibendi consuetudo augeat auiditatem.* vnde cūm famosus quidam helluo interrogatus esset, qd quàm maximè sibi in votis esset? *Optarem, respondebat, natura mihi longissimū guttur, grūis instar dedisset, vt diutiusculò vini saporē sentire possem.* non multum huic absimilis erat, Stratonicus quidam Atheniensis, & dictis festiuus, & Musica celebris cytharæcedus, is cubitum concessurus, assiduè iubebat puerū sibi præbere vinū, *Non quod sitiam, inquit,*

sed

sed ne sitiā. Dionys. minor teste Alexandro, tanta vini cupiditate flagrabat, vt exaturari haud vnquam posset; qua ex causa, nonnunquā ad nonagesimū vsque diē, ebrius perseuerauit in crapula, vnde cecutientes, vinosos, ac turbidos oculos, nactus perhibebatur. Parthi similiter bibendo gloriam aucupari solebant. de quibus scitū illud Plinii: *Quantò plus bibunt Parthi, tantò plus sitiunt: auget .n. bibendi cupiditatem cōsuetudo.* Quendā & ego noui, q̄ quotiescunq; crapula vacuus erat, grauissimos dolores capitis, & ardentissimā sitim patiebatur. ergo vt hac se molestia liberaret, pharmacū eiusmodi, semper in prōptu habitū, vsurpabat. sūmo mane potitare inchoabar, vsq; ad multā noctē, id palæstræ genus cōtinuando, eundē sequenti die viuendi ordinē, ac deinceps tota vita, q̄ tamen breuissima, tenebat: nam non ita multo post, inter pocula ebrius, apoplexia subitanea interiit. Erat hic sanē ἄωλ σπύριον, quod Græcis in proverbio est, *inexplebile*, inquā, *dolium*, cuiusmodi haud dubiē passim est inuenire. Optime itaq; de huiusmodi aridis, atq; inflāmatis faucibus, S. Ioannes Chrysostomus: *Nā ebrietati vacantes nunquā satiantur, sed & quantū ingurgitant, tantum & siti flagrant, & inflāmatio quædam eis est: vini vsus & voluptas quidem euanescent; sitis autem inexplebilis, in præcipitum ebrietatis, eos qui illi seruiunt, deducit. quī verò id fiat, pulchrè differtū à Diuo Basilio. Tumescit eis, ebriosus inquā, corpus, oculi humoribus prægrauantur, ora siti ardentia, fauces cōtinuo siccæ. nā sicuti valles donec torrentibus inundantur, plenæ esse videntur; vnda verò desinente statim siccæ vacuæq; remanent; sic & vinolentorū ora, vino & potatione duratibus exaturantur, ac madescunt. paulò post cōtinua siccitate laborāt: Ex quo ad frequēter bibēdum inutantur, vnde humor naturalis amittitur.* hęc Basil. Mala ergò, vt D. Ambros. verbis vtar,

Lib. 5. Genial. Diem. cap. 21.

Lib. 4. c. 11. & Guido Bituric.

Homil. 28. in Genesim.

Quomodo perpetua sit ex Ebrietate nascatur.

Homil. de ebriet. & luxu.

domina seruitur gulæ, quæ semper expetit, & nunquam expletur, quid enim insatiabilis ventre? hodie suscipit cras exigit.

Id apud me ratum est, tametsi conditione mancipium fores, eum tibi non esses vnquam herum optaturus, qui nullo tuo sibi præstito, contentus esset obsequio, sed plura semper inexplebili cupiditate expeteret. cur ergo te huic Ebrietatis Tyrannidi subiciis? sin tibi forte vini seruitus, non tam turpis, vt illa videatur: at vide ne iudicio tuo decipiaris. ex se illa omni flagitio carere potest; hæc nunquam.

CAPVT XXII.

Iurgia, lites, & vulnere à Temulentia oriri solita.

Habet & hoc, vini affluentia, vitium secuta, vt calore suo bilem homini sæpè ob lanam caprinam aut asini vmbra moueat, iracundiam prouocet, tragœdiarum scenas apparet, litigiis materiam struat, & quasi fomitem illicò accendat. Nam sicut in præcipitio stantem, ait pulchrè Macrobius, vel leuis tactus impellit: Ita vino vel infusum, vel aspersum, paruus quoq; dolor incitat in furorem. atque id non solum ipsiusmet malo, qui temulentus hoc patitur, verùm etiam inter Symposiarum congerones ciendo turbas ac rixas. Cum enim arcana quæque temulentus effutiat, nihil cogitans, nihil curans, nihil veritus, an hunc vel illum prouocet, offendat, feriat, lædatue, fit, vt alter in suam id rapiat iniuriam dictum; tutando se itaq; ac vim vi repellendo, contumeliosè iactatum verbum, in authorem retorqueat, quo illi crabrones irritantur magis, & intus latentès irarum flammæ fortius erumpunt.

Lib. 2. Saturnalium.

Modus, quo à Temulentis rixæ fieri solent.

inde sequuntur conuitia vtrinq; mutua; & alter alterius occulta sæpè facinora in apertam solem producit ac reuelat. hic contradicit, arguit, mendacem increpat, & sic ignem gladio fodicat, fitq; quod benè Terentius:

In Andria.

Qui quæ vult dicit, quæ non vult audiet. Et Sophocl.

Apud Plutarch. in Symposiacis.

φιλεῖ γὰρ γλώττιον ἐκ χέρας ματιῶν,

ἄκωρ ἄκωρ ὄσους ἐκὼρ εἶπη λόγους.

Etenim solet, qui dicta temerè iecerit

Audire nolens verba, quæ dixit volens.

Tandem ad arma conuolatur; hic monomachiã offert; alter ne cedat, ne illo effæminator, aut viribus imbecillior, æstimari ab astantibus possit, non detrectat, annuit, acceptat, & grauiore minas intentat, expediuntur pugni, arripiuntur vectes ac baculi, vibratur tela, euaginantur pugiones ac gladii; pugnatur vtrinq; pro viribus, non rarò inæquali sorte: nã quoties cornix scorpionem rapit? quoties is qui alterũ ad mortẽ vulneribus cõficere intendebat, ipse multò grauius læditur, mutilatur, & nonnũquam planè trucidatur? non hic agã exemplis; passim inter Germanos nostros obuia sunt, nec mihi vel vnã ostẽdes vinariam tabernam, quæ huiusmodi contentionum certamina non sit aliquando experta.

Lamentatur id quoq; S. Ambrosius: *Passim habent concertationes, ebrii, conserunt lites, in eadem prosiliunt & veniunt ad iudicia, vel vocantur, sit nonnunquam grauior tumultus, quia vino mens peruertitur ebriosis, & non meminit Regis, nec magistratus, vt scriptum est, & omnia aperta facit loqui, & non meminerunt, cum biberent amicitia, nec fraternæ necessitudinis. sed non post multum, sumunt gladios, & cum vino mersi fuerint, & surrexerint, non meminerunt ipsi amplius quæ gesserunt.*

Lib. de Helia & ieu, cap. 16.

3. Esdr. 3.

F Nec

*Temulen-
si quidam
etsi non
in sympo-
ras, in do-
mesticos
tamen mo-
rosi atque
crudeles,*

Nec illi nobis hic impunè abeant, qui quidè verbera metuentes, aut aliud quippiam incurrere, quã diu symbola celebrant, nõ contendunt, non litigãt, non verberant: at ubi primũ proprios attigere lares, tũ feruet cholera, tũ ignescit bilis, tũ musca parietis obrepens, tumultui occasione præbet, tũ seruilus miser, tũ vxorcule domestica, culpã habent, quã nunquã cõtraxere: furor arma ministrat, obuia quęcunq; in manus veniunt, sit bellũ, vapulat ille vel illa: ni pessundari, ni vitæ discriminẽ adire velint, capessenda fuga, vestigandæ latebræ, quibus occultet sese, dũ cholera cum crapula sit extincta. Dignam non raro bellica fortitudine sua, strenui Herões isti, palmã reportãt: aut domo se proripit vxorcule, & apud suos de mariti sæuitia conqueritur, vnde sæpè quos Deus cõiunxit, ab hominibus separantur; aut si manet, succenset, & iustè quidem, morosam se & vultu & verbis exhibet, negat prandium, recusat cœnam. ne dicam plura quæ scirem, & possem hic notare, multo acriori reprehensione.

Longè prospexit antiquitas, eiusmodi furias, inesse mero superfluo. atq; eam ob causam vt Eusebius ex Diodoro refert, pinxere Bacchum veteres, manu gestantem thyrsum, fragilem virgam, baccis oneratam. eaq; nixum sustentari, Poëta teste:

*Claudian.
li. 1. de rap-
tu Proser-
pine.*

--Letusq; simul procedit Iacchus,

Ebria Mæoniis figens vestigia thyrsis.

& cur thyrsum gestat? non sine mysterio. nam cũ nimio madidi Baccho, ad crebras contentiones prouehantur, in quibus se mutuo baculis feriant, ac telis faucient, ac sæpè occidãt, suadere volebant, ne inter bibendũ armis vterentur, sed baculis è thyrso, quorũ plagis, nullum vitæ inferri periculum posset. quæ lex si dudum apud nos viguisset, si armorum vsus, iis qui conuiuia agitarent, aut potitarent, ablatu-
fuisse

fuisse ac vetitus, multa sanè præcaueri mala atque homicidia impediri potuissent. Accipite itaq; & serum habetote, quod Horatius facundè suadet.

*Natis in usum latitiæ scyphis,
Pugnare, Thracum est; tollite barbarum
Morem, verecundumq; Bacchum,
Sanguincis prohibete rixis.*

*Horat. lib.
2. car. Odes
17.*

CAPVT XXIII.

Temulentia quamplurimos interfecit.

Non acquiescit rixis Temulentia; vulneribus non est contenta; membrorum mutilatione non exaturatur; hic necdū subsistit conat⁹ eius. Virā petit & sanguinē. Quot. n. à temulentis occisi? quot immatura nece è medio sublati? paucis id liquidū fiet exemplis. primū à sacra Scriptura subministratis, tū deinde, vt plurimū à pphana lectione mutuatis.

*Quamplu-
res temu-
lenti inter-
fecti: pri-
mū è sacris
literis pro-
batur.*

*1. Reg. 17.
Iudith. 13*

1. Marc. 13

*Serm. 23ra
de Tempore
re qui est.*

*1. de Ebriet.
Macth. 14
Marc. 6.*

*Ad sacr.
virgin.*

Amnon filius Dauid, in conuiuio temulentus, ab Absalone circūuenitur, & immani parricidio enecatur. Holofernes cū Iudith viduam ad conuiuium inuitasset, eiusq; ad nefandā sollicitandæ causæ, plus vini hausisset solito, ab ipsa virili atq; heroico ausu, in tenitorio suo, vino somnoq; sepultus, trucidatur. Simon sacerdos, vnā cum filiis duobus, à Ptolemæo Abobi filio, lautissimis exceptus epulis, cū largius bibisset, ex insidiis opprimitur. Herodes, vt D. Augustini verbis loquar, *vbi nimio mero concaluit, ad vnius puella saltatiunculā, Ioannē Baptistam Præcurso-rem de Tempore decollari præcepit.* atq; ita certū indubitātūq; redditur, quod idē S. pater alio loco scriptum reliquit. *As- sumit inter pocula Ebrietas iniusta certamina, & nullis existentibus causis, asperā excitat rixam, & inde cōsur- gentē nō rarò necē; quia interponendo verba vana, alio- rū sana dicta nō patitur audire, sed in cōtumeliā erigitur conuiuari, & proximorū crimina,*

*Prophanis
idem do-
cetur ex
plis Guido
Bituric. &
Rauis. in
Offic.*

Claretid quoque è factò Lapitharum & Centau-
rorum. hi enim in nuptiis Hippodamiæ & Pyri-
thoi post epulas, mero calidi, plus nimio, primùm in-
rixas, tum in pugnas prouèere; adeò quidem, vt po-
cula & menfas in telorum vsum conuerterint, mu-
tuisque vulneribus, exanimati complures, occubue-
runt letho. quo de funesto certamine Flaccus poëta;

Crateres mensæque volant, aræque Deorum.

*Virg. 3. Æ-
neid. & Ho-
mer. Odyss.
lib. 9.*

Polyphemus Cyclops, hauito vberius mero, dum
profundissimum dormiret somnum, excæcatus est
ab Ulysse, qui ei vnicum, quæ habebat in frõte oculû

-- Phœbeæ lampadis instar,

*De virtu-
tib. mulier.
cap. 3.*

effodit; parumque absuit, quin vita quoque priuaretur.
Hippoclus Rex autore Plutarcho, cum vinolentus,
sponsam Chiorû adolescentis, sibi familiarissimi, in-
decorè amplecteretur, & cû ea immoderatus iude-
ret, ab ipso sponso obruncatus, interiit. Ibidè refert
Plutarchus, vbi hoc recensuit, Hippollû vino simili-
ter obrutû, cuiusdâ iuuenis sponsâ, verbis impudi-
cissimè prolatis, tentasse ad libidinè prouocare, su-
peradditis quoque obscænis, tum nutibus, tum ample-
xibus; quæ videntes ii qui sponsi causa præstò erant, in
eû inuolarunt, vnoque impetu, è viuis iracundè sustu-
lerunt. Et Lucium quendâ præfidiarium militem, vino
copiosè madentè, Miccam Phidoleni cuiusdâ filiâ,
violare atque opprimere orsum, eodè loco memorat
Plutarchus: sed cû ea summo conatu, voce manuque
reniteretur sceleri, in gremio patris ad quod confu-
gerat, eâ nefarius aggressor, pugione traiecit. Et ali-
bi de Cyanippo Syracusanorû tyranno scribit, haud
absimile scelus. Is enim ebrius, filiâ suam, fædo incestu,
de nocte constuprauit, quod cum illa, cui vim attu-
lerat, ex annulo, quem patri detraxerat, manè cog-
nouisset, eum protinus interfecit.

*Plutar. in
Apothet.
Rauis. in
Officina,*

Im-

Immanissimum eiusdem generis factū est, quod de Cambyse Persarum Rege legitur. Ebrietati deditissimum fuisse, peruulgatum ac notū passim. quā obrem, cū à Prexaspe consiliario suo corripere-
 tur, grauiter indignissimēq; tulit, & vt suā excusaret bibacitatē, iussit Prexaspis filiū adduci, atq; ad palū ligari, sic ad parentē pueri fatus. *Tum demum proba, si sim ebrius, cū collimato hoc spiculo cor filii tui tetigero.* exoneratā itaq; sagittā, in pueri prae cordia cōtorfit, & è uiuis cū facinorosa crudelitate sustulit. In variā demū ac per multa scelera, hunc ipsum Regē temulencia traxit: Nā & fratris parricidio, manus conscēlerauit, & vterinā sororē per vim vxorē duxit, quā & postea quoq; madidus interemit. Cū .n. quadā die in conuiuio effusissimē perpotasset, in mentē incidit, spectaculorū iucunditate animū relaxare. habebatur in aula leo iuuenulus, & canis eodē ætatis flexu, generosissimus, q ad mutua vulnera, clamoris cōcertatione, prouocabantur. Cū autē leo cani praeualeret, alius canis cū illo, nō vno fætu quidē, sed eadē matre editus, rupto loro quo ligabatur, accurrit, fratri opē pręstitit, atq; ita iunctis viribus, leonē vulneribus confecerunt. quo spectaculo Rex mirificē delectabatur; Regina verò ad fletū, vehemētissimē permouebatur. ægrē id ferebat Cambyles, causamque percūctabatur tāti fletus: cui Regina soror imperterritē respōdebat: *Ista canis fratrem adiuuatis fidelitas fratris nostri quē tu nuper interfecisti, eadem mihi reuocauit ad mēre ac memoriā: fraterno te amore à bruti victū doleo.* indignatus itaq; Rex, illicò eam ab Epulis, satellitum manibus abripi, & simili parricidio mactari iussit. Nec diu temulentā eā crudelitatē inultā tulit: nā paulò post ex Ægypto domū reduci, cū equo insilire vellet, suomet, ob lubricitatē è vagina

Ioan. Carion. in Chronico. Monarch. 2. Historia de Cambyse memorabilis.

excidente gladio, sibi latus transfuerberauit, atq; ita funesto exitu ad inferos demigrauit.

Serm. 33. ad
fratres in
Eremo.
Cyrilli te-
mulenti
iuuenis par-
ricidium,
& incestus
& multiplex.

Non minor feritas atq; atrocitas, eo contenta est exemplo, quod Diui Augustini verbis, ad calcem capitis huius, pro coronide attexto. Nō miremini, inquit concionē ad populū auspicans, Non miremini fratres charissimi, si hodie ter sermonem Deo auxiliante perfecero. Accidit hodie terribilis casus vt omnes audistis, propter quē non solum ad Hipponensem Ecclesiam omnes antiquiores habere volui, sed etiā omnes scēmas & infantēs in vnum congregari praecepi; quibus congregatis cum dolore & anxietate vobis enarrare contendo, tanquā pater in plebe, quod accidit praclarissimo ciui nostro Hipponensi Cyrillo, Ecce .n. vt scitis potens erat inter nos, opere & sermone, & ferē dilectus ab omnibus. filium vt scitis habebat vnicum, & quia vnicus erat, eum superflue diligebat, & super Deum. ideo superfluo amore inebriatus, filium corripere negligebat, dans potestatem faciendi omnia, quae placita erant ei. o dolorosa libertas; o grandis filiorum perditio; o paternus amor mortiferus. Ecce filios se dicunt diligere, quos iugulari procurant, dicunt eos amare, quib. iam suspendia parant, dicunt patres filios se nutrire, sed ecce pater & filius iā ambo in foueā cadunt. Quare pater cum filio cadit in foueā? nisi quia pater caecus est, quia malus est, quia salutē suam & filiorum suorum videtur negligere. Quo & quomodo pater haec neglexerit? nisi quando libertatem filio donauit, quādo eum corripere neglexit, quando virga pepercit, quādo ei semper serenam faciem ostendit. Cupitis audire quomodo pater & filius in foueam cadunt? Licet .n. sciatis, tamen quia necesse est, vt vos quamdiu viuitis id timeatis, ideo quae hodie facta sunt dicere non erubesco. Ecce .n. Cyril-
lus.

lus vester, filium habebat, ut scitis, quem corrigere negligebat. is luxuriosè viuendo, consumpsit maiorem partem bonorum suorum, sed ecce hodiè ebrietatem perpe-
sus, matrem prænantem, nequiter oppressit, sororem violare voluit, patrem occidit; duas sorores vulnerauit ad mortem. O magna Diaboli dominatio. Patrem quem post Deum reuereri debebat, occidit; matrem à qua portabatur, prænantem oppressit, sorores quas tenerrimè diligebat, voluit violare, & duas vulnerauit ad mortem. O dolorosa ebrietas omnium malorum mater, omnis luxuriæ soror, omnis superbiæ pater. Hæc Augustinus, qui eadem concione, longissima verborum grauissimorum exaggeratione, Temulentiam perstringit.

Huius farinae exempla plura, si non scelere paria, at saltem haud longè inferiora, etiamnum hac tempestate temulentia peperit, quæ cum plerisque nota sint, non est quod hic prolixè describantur.

CAPVT XXIV.

Imò & suosmet autores enecat Temulentia.

ORaculum est, propter crapulâ multi obierunt, *Eccl. 37.*
certum & indubitatum. Temulentia complures mortem sibi, violētis quasi manibus iniectis, ante fatalem diem consciuere. Credunt quidam & nō temerè multò maiorem esse hominum multitudinem, qui hac potus intemperantia pereant, quàm qui aut gladio, aut morte naturali occumbant.

Hic immoderati vini fructus est, vitâ abbreviare, *Vini calor*
lethales morbos excitare, hominē tandē inopinatō interficere: paruos nāq; igniculos, vehemēs ac luculētū absumit incendiū: ita calor à nimio vino feruens, si naturali calori pmisceatur, eū exuret, ac de repente extinguet. nec id mirū: nā materia eius, i. humido radicali, quo calor instar nutrimentī fouet, sum-
*è Temulē-
tia ortus
extinguit
hominū
calorē na-
turalem.*

stentatur, alitur, absumpta, & ipsum consequenter interire, opus erit. Lucernam exemplum cape;annon extenuato lychnucho, vel oleo penitus exiccato ea deficit? sic & infusus ille, quem diximus calor, vitali humore exhausto,

Cicuta perit homo; & nimio vino perit. Cicuta hominis natium calorem extinguit; Et temulentia id facit. Cicuta, vt Aristoteles ait, humores omnes in præcordiis conglaciando, calorem obruit, hominem enecat. Vinum contra ignito ardore suo eundem calorem quasi deuorat. Hinc Androcydes Alexandrum Magnum, ad Ebrietatem propensissimum, hisce verbis à vitio conatus est auertere atq; abstertere. Cogita ô Rex, te cū vini multū potas terræ sanguinē haurire; Nam vt cicuta venenū est homini: ita & immodicum vinum. quib. si monitis Rex paruisset, nec optimos quosq; amicos ebruius iugulasset, nec repentinā sibi mortē accelerasset.

Vinū porrò ita cōfertim bibitū, vt plerunq; Germani solemus, euident creat, à Medicis plurimū exors, cōuulsionis discrimē, q; mortē plerunq; solet attingerare. Libet id periculū protestari, cū Medicorū principe Hippocrate, in signi Aphorismo: Si Ebruius quispiā repente obmutuerit, cōuulsus moritur, nisi febre corripiatur, aut vbi ad horā venerit, qua crapula soluuntur, vocem recuperet. quē aphorismū hisce verbis Galen. exponit: Crapulam ex vini potu factā κζατ-ωάληρ Græci nominant; ωαζατὸ τὸ κέζηνον, quod caput sonat, καὶ πάλαιδα, id est, concuti; quod caput concutiat: nā capite, neruorum principio patiente, totum corpus conuelli, ac maiorem aliquando noxam consequi, necesse est, & repentinam mortem. Quod Medicorum pronunciatum, si exemplis clarum velis, propemodū infinita tibi adduci possint. Arcefilas Philosophus inter potandum immoderatus, vocem

Vinum nimium instar cicuta hominem interficat.

Probl. sec. 3. Probl. 22. Bruson. lib. 1. cap. 19.

Conuulsionis periculum est nimio potu.

Seft. 5. Aphorif. 5.

subitò cum vita perdidit. Timagenes Grammaticus Alexandrinus, vir, alioquin haud vulgaris eruditionis, utpote qui plures libros conscripserat, ex vomitu, nimia crapula, dèrepente extinctus est, Valentinianus Imperator, valens potator, cum aliquando madidus, Quadorum legationi ad se destinata, responsurus esset, Voce impetu sanguinis amissa, integris sensibus expiravit. Atila Hunnorum Rex copiosè potitans, in nouis nuptiis, effusa de naribus magna vi sanguinis, mortuus illicò corruit. Clarentiæ Dux Gregorius Plantagineus, ab Eduardo quarto eius nominis Britannorum Rege, Germano suo, capitis damnatus, libertate facta atq; optione, ut sibi mortis, quod vellet, genus eligeret, Cretici vini potu mergi, atq; ita extremum diem obire voluit: Britannico potore dignum facinus. A macreon Teius, Poëta, dum aliquando liberrimè Baccho vacaret, acino vix passæ strangulatus, inter viuos esse desit. quare sic in eum Politianus.

Tandem acino passæ cadis interceptus ab vix. Andobundus Anglorum Rex, quodam in conuiuiò, palmam potando assequi cupiens, præ aliis, qui & ipsi potando excellabant, suffocato crapula spiritu, inter ipsos conuiuas exanimis corruit. Lacydes Philosophus è superfluo mero incidit in Paralyfin, qua illicò sublatus est. Stilpo Megarensis, & ipse Philosophus, extremo senio deficiens, merum superflue hausit, ut celerius moreretur; atq; id breui consecutus est. Alexander Basilij Macedonis filius Leonis Imperatoris frater, famosus bibo, helluationibus addictissimus, quadam die, cum post balneum eximie perpotasset, equo insilire volens, ventrem vino turgentem nimium inflectens, venam rupit, animamq; cum sanguine vomuit.

De Alexandro Magno sic Seneca. *Alexandrum Lib 12. F 5* *Mace- Epist. 34.*

Exempla eorum quibus nimium vinum eripuit vitam. Voluterr. lib. 13. An- tropol. c. 4. Idem l. 20. cap. 9. Lycosth. in Theat. vitæ hum. lib. 18. Sigebertus in Chronic. Fulg. l. 9. cap. 12. Valer. Max. & Lycosth. l. 18. Theat. In Nutric. Raul. in Offic. Ibidem. Ibidem. Ibidem.

Alexandri
Magni tem-
ulentia.

Lib. 13. An-
tiquit. Iu-
da. cap. 22.

L. 2. com-
mentarior.
in Daniel.
cap. 2.

Macedonem, quem tot itinerat, tot prelia, tot hyemes, per
quas, victa temporum locorumq; diuersitate, transierat,
tot flumina ex ignoto cadentia, tot maria tutum dimise-
runt, intemperantia bibendi interfecit. quod idem lo-
sephus acerbe deplorat. Liber hic de Monarcha
stius potentissimi temulentia Benedicti Pererij, Prae-
ceptoris mei optimi maximi, Danielis Statuâ expli-
cantis verba, obseruantia ergo adscribere. Deniq; b-
gura ventris significatur immodica vini cupiditas, & in-
temperantia, qua infamis fuit Alexander: hoc enim vi-
tium in eo admodum insigne fuisse ac notabile, non insi-
antur, qui res eius gestas scribunt, & post pauca, sepi-
simè totas noctes commessabatur ac potabat. noctibusq;
dies iungebat. quin nonnunquam tantum vini hausit, ut
totum triduum mero somnoq; sepultus iaceret, donec vi-
num edormisceret. Instituebat etiam in exercitu potati-
um certamina, amplo ceteros vincenti, constituto pre-
mio. Certè Protarchus, qui quatuor Congios ebiberat,
tanquam victor, talentum ab eo tulit, sed intra triduum
ebrietate extinctus est; aliiq; vnus & quadraginta, ean-
dem ob causam exanimati. Iterù ex temulentia in furo-
rem versus, Chytum sibi familiarissimum, Ducem strenu-
um, fratrem eius à quo fuerat nutritus, & educatus, de-
niq; vitæ suæ conseruatore, quod res gestas Philippi Pa-
tris, rebus ab ipso gestis anteponeret, lancea transfodit
cuius facti adeo mox eum pœnituit, ut agrè ne sibi mor-
tem conscisceret, ab amicis prohiberi potuerit. Hinc vul-
gatum fuit Alexandrum fuisse mitiorem in bellis aduer-
sus hostes, quàm in conuiujs erga amicos. ne multa; tan-
dè ob intemperie Ebrietatis ipsemet interiit. scitè igitur Velle-
cius Paterculus l. 2. dixit Iulium Casarem alterù fuisse Alex-
andrum, sobriù tamen, nec iracundum. ista Pererius
Cur longè abimus? Cur vetera: cur peregrina? cur
aliena repetimus? disquiramus nostra, pensemus do-

metica. quot nam elapsis annis, quando vinum & bonitate præstans, & affluentia sat multum, Dei benignitate prouenerat, quot inquam inter ipsa pocula, in nostra duntaxat Franconia, tacebo alias prouincias, vino ad summam repleti gulam, egerunt animam, & e taberna, in puncto ad inferna descenderunt? Dicerem, ni parcendum nominibus consulto foret, & ipsorum complures, noti nobis familiariter extitissent. Nec hic referam, quam multi vel scalarum precipitio, vel equis excussi, vel carpentis elapsi, fractis ceruicibus, conuulsato cerebro, animam miserè exhalauerint. Notum illud Elpenoris quod cões erat Vlyssis; apud Circeis inebriatus, atque impos animi factus, scalarum lapsu periit. Consimili casu Philostratus in balneis Sinuessanis ebrius effectus, parum abfuit, quin & ipse collum rupisset, è gradibus decidens, hinc Martialis.

Penè imitatus obit seuis Elpenora fatis.

Compertum vobis, non paucos, è symposiis domum redituros, aut in curru, aut in equis, aut in via, repertos exanimos. Et ipse quendam vidi, qui cum tam immensa crapula se ingurgitaret, ut nec ob angustiam ventriculus capere, nec virtus expulsiua, vini calore debilitata, eam valeret euomere, sordidam cæno esculento animam efflasset. vidi qui temulenti cubitum ierint, manè in lecto repertos mortuos. quid plura? Eiusmodi historiis tota passim scatet Germania.

Fat nunc quod volet, & se huic mortis apertissimo discrimini, ita temerè exponat; potitet, & vel alios ledat, aut occidat, bibat & seipsam lethali cuiquam morbo immergat, aut inopinato casu, vitam priuet. annon hoc violenter sibi metum sit inferre? annon vitam sibi metum inuidere? annon ipsas Parcas, rumpendo ante tempus fatale filium, preuertisse? annon summetipsum homicidam constitui?

At hoc bibendo, inquit, nunquam prætegebam.

Cedo sodes, quis ita fatum inueniatur, qui hoc aut velit,

Anno 990
in Franconia
Ebrj complures
inter ipsa pocula
subita morte
interierunt.
Alij ebrj
varis casibus
interempti.
Ouid. l. 14.
Metamor.
Epigram.
mat. l. 13.

Obiecit
casita
aut dissoluta.

aut cum ratione velle possit? at ego iure, & non im-
merito dicam, te assidue potitando, continueq; po-
pinando, tota animi contentione allaborare, ut ex
huius lucis usura, quam citissime tollaris. Sic res ha-
bet, cum noxam quis aliquam vitare obligatur, non
solum ipsam abhorrebit, sed & omne illud, ex quo
fluere ac dimanare possit. Fateris, incumbere tibi
diuino iussu, & ipsius dictamine rationis, vitam mo-
dis omnibus, pro virili conseruare, nec aliunde infir-
mias tibi temulentia vitam decurtari, quod nec ig-
norare uales. cur ergo te vino ingurgitas? cur im-
moderate bibis? cur te inebrias? cur tibi met mor-
tem accersis? cur tot morbis, quibus in medio flo-
ridæ ætatis flexu abrumptur, te obnoxium facis?

*Magna te-
meritas. a-
deo impo-
nenter bi-
bere nedi-
cam impu-
denter se
inebriare.*

O cæca temulentorum pectora, quæ vos dementia
inebriauit? ita potu ventrem infercire, quid aliud est
quam vinum in quandam quasi cloacam effunde-
re? & peius est. in cloaca enim fatentem operatur
fumum absq; villo tuo incommodo atq; læsione. il-
lic verò infinitos parit morbos, quibus corporis vi-
res labefactati, præmature deficiunt. Coacta diu fæ-
mes, mortis materia est; non secus Ebrietas ac sæpè
multò peius. Fames paucis diebus hominem sub-
ducit huius vitæ ærumnis, contra Ebrietas, primum
putrefacit sanguinem, corrumpit humores, mace-
rat membra dolore diuturno, & lenta non raro
morte corpus atterit.

*Obiectio a-
lia de diu-
turna quo-
rundam
temulen-
torum vi-
ta; eiusque
dissolutio.*

At inquires iterum. Ebriosi persæpè, sobrii diu-
tius viuunt superstites. Esto; id fiat, rarum est, ac no-
bilitati complexionis, roboriq; virium adscriben-
dum, quibus vincuntur incommoda potus. Nec ta-
les impunè ferunt bibendi nimiam libidinem: nam
tametsi paulò diuturniore vita gaudeant, multis ta-
men subiacent molestus, aut podagræ, aut calculi,
aut arthritidis, aut aliarum affectionum. Quod si,
qui

qui tales, continentem vitam ac sobriam duxissent, quin Phœnicie viuaciores, extremam senectutem fecerit, ac suauissimè consecuturi fuissent, nemini in mentem veniat ambigere.

Ergo quisquis es, ne in teipsum ita iniurius esto, vt vita, qua nil charius, aut tot doloribus lædatur, aut præcoci amputatione finiatur, secus faxis? Leberide cæcior eris mihi.

Iam nunc de corporis bonis, à temulentia læsis, dictum pro instituto satis. Videndum deinceps, vt sensibus, & aliis hominis facultatibus, ac tandem vera virtuti officiat.

CAPVT XXV.

Temulentia homines brutis assimilât, & iis quadam tenus deteriores efficit.

At dictum, quid temulentia in hominum vitam iniuriarum conferat. Iam prima se nobis discutendum acie sistit, num pro natiua ac numerosa noxarum sobole, seu turba potius, ipsam hominis naturam, ac humanam speciem, infelici sua familiaritate, mittat intactam, sinat illæsam.

Atq; eo nihil minus. Humanam naturam totam, hominis vitam integram ac mores ingenuos, si non omninò eripit, saltem non rarò sic impedit, sic defædat, sic turpat, vt bestiarum potius, quàm hominum ex ingenio constare videantur. Nam, *Ebriosus homo cum in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus & similis factus est illis: neglecta ratione, sprete sui præcipua parte, animo contempto, sese ventris ingluuiei mancipium, cuiusdam instar prostibuli venum offert, & mutat gloriam incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis volucrum* Psal. 48.
Rom 14

& qua-

Et quadrupedum et serpentum. Dies me deficiat, & verba potius, quàm eiusmodi belluinos mores omnes, leuiter saltem adumbrem.

Brutorum animalium mores à temulentis expressi.

Quidam vitulorum petulcam exprimentes insaniam, saltitant, cursitant, cornu petunt, calcitrant. Alij porcorum, ad lintres properantiũ instar, vinarias tabernas, & symposia quæritando, grunniètes circumcurrunt, & vbi plus satis vini ingesserint, non raro gratisimum iis, quorũ mores imbibere animalculis, vomitando eructant ferculum, natante frustis edulentis pauimeto, dum ipsi, velut in volutabro suis, in luto suo se volutant. More asinorum ad lyram, alij segnes, pigri, vecordes, ad omnia, tardi gradiq; temulentia redduntur. Rapacissimis nonnulli vulturibus similes, & rabidis canibus, obuiosq; quosque moribus petunt, ac vulneribus. Complures hircorum salacitate prurientes, vino in fædissimas libidinum flammæ exardescunt. Imitati Leones alij, ferociant, contra obuios insurgunt, terrent, rugiunt, latrant, deuorant quemcunq; oppressum. quid plura?

Vide per multos Ebriosorum cum bestiarum comparationes, in Germanico libello de conuiuio et comotationibus, præclari viri D. Egidij Albertini, Serenissimo Bavarie Ducis à secretis, ubi ex

Conuiuas vitulos, hircos, asinosq; suesq;

Prensa vides bruto stringere vna pede.

Quid mirare? tuos hic aspicias belluo fratres;

Qui quoties potas, talis es ipse pecus.

Quandoquidem pressis rationem sensibus aufert,

Æmula Circais artibus Ebrietas.

Quam si bellipotens Germania tolleret hostem,

Clarius hac nusquam natio gente foret.

Dixi in corde meo de filiis hominum, inquit sapiens, ut probaret illos Deus, et ostenderet bestiis similes esse, en probatum hic; en ostensum. quanta Dei contumelia? Rex ciuitatem condit, muris cingit, propugnaculis firmat, instauratorem eius, ac fundatorem se esse, proficitur, aut in foro, aut honoratiori aliquo loco,

loco, insignia sua, vel imaginem figens, vel statuam
 locans, publica omnium veneratione. hanc tu ma-
 culas? hanc tu luto petas? hanc tu pedibus procul-
 ces? annon illicò redundabit in Principem ignomis-
 nia? irritabis eum, stomachum mouebis ac bilem;
 punieris vt lęsę maiestatis reus. Et quam tu isthic in-
 iuriam Deo adfigis, qui te condidit, vt lac te mulsit,
 vt caseum coagulauit, pelle & carnibus vestiuit, ossibus
 & neruis compegit, vitam tribuit, ac diuinissimi vul-
 tus sui lumen immortale super te signauit, inultam fe-
 res? diuinę imaginis atque similitudinis, ad quam
 creatus es, pulchritudinem violando, atq; in defor-
 missimas bestiarum figuras derorquendo, impuni-
 tatem sperabis? præfractę vindictam contumacię,
 nullã timeas? O cęca, O futurorũ improuida, temu-
 lentorũ pectora; q; homo non ferret ab homine, De-
 us ab homine ferat? non sic itur ad astra. Non vos
 ad vini potũ à Deo creati estis: sed vini potus, vestri
 caussa: non ad luxum, sed ad moderatum vsum.

Pronaq; cum spectent animalia cętera terram,

Os homini sublime dedit, cęlumq; tueri,

Iussit, & erectos ad sydera tollere vultus.

Paruum os vobis natura finxit, paruũ & incapacẽ
 stomachũ fecit; corpus quoq; cingere iussit; quę om-
 nia vniuersim, sicut & singula diuersim, modera-
 tionis calcaria sunt: non eadẽ visuntur in aliis ani-
 malib; solis hæc tributa cernitis hominibus. Cauete
 itaq; & fugite vini ingluviẽ, quę ex hominibus vos
 bestias format. quid bestias iacto, si peiores bestiis?
 Illa secundũ naturam bestiis competunt, at vobis re-
 pugnant, rectę rationi aduersantur. fidẽ negas? alios
 me grauiore audi. Et in primis, illud sacrarũ concio-
 num fulmen, D. Chrysostrorum, *Bestiis peiores sunt
 Ebriosi: illa enim nihil ultra quã opus est desiderant.*
quanto melior asinus epulone? quanto canis præstantior?

*Gueuara
 hus versus
 inducit.*

*Iob. 10.
 Psalm. 4.*

Genes. 1.

Ouidius.

*Deteriores
 brutũ fe-
 mulenti
 censentur.*

*Homil. 58.
 in Matth.*

omnes certè animantes, quæ rationis expertes sunt, cum bibunt, aut comedunt, vltraquã satis est, etiamsi mille homines cogerent, nunquã elabuntur. peiores igitur istis cibus & asinis estis, qui inebriamini. Nemo cogit edere aut bibere animalia, ne excessus detrimento sit eis. Ebriosi, & qui cogunt alios, ad bibendum, peiores ipsi iudicentur.

Homil. 71.
ad popul.
Antioch.

Alto iterum in loco in eandem sententiam. Quam melior ebriosis est asinus & canis? nam quodlibet horum animalium si sit opus bibere, necessitatis terminum nouit, nec vltra, quod est opus, progreditur, licet sint insipienti qui cogant in immodestiam, procedere non patitur. Accedat & maioris fidei gratia, insigne illud, vniuersæ lumen Ecclesiæ, Diuus Augustinus. Rogo

Serm. 231.
de Temp.
qui est. 1. de
Ebrietate.

fratres Charissimi, inquit, diligenter attendite, & videte: quia quando animalia ducuntur ad aquam, vbi saturauerint sitim suam, etiamsi supra aquam diutius teneantur, repleta siti, bibere nolunt omninò, nec possunt. Considerent ebriosi, si non peiores animalibus iudicandi sunt. Cum enim animalia amplius quàm eis opus est, bibere nolunt, illi & duplum & triplum, quàm eis conuenit, quàm expedit, potum accipiunt; & vnde trium aut quatuor dierum refectiorem poterant rationabilem habere, vno die, cum graui peccato, contendunt perdere potum, quàm expendere. Atque vtrinam potum tantummodo perderent, & non ipsi cum potu perirent. hæc ex Augustino.

Apud Sto.
beum.
serm. 18. de
Incontinēt.
Lib. 5. ge-
nial. dier.
cap. 21.

Nec Ethnicos quoque bestialis temulentix deformitas latere potuit. Musonius quidam Philosophus. Quid turpius, ait, quàm ita se prestare circa potum, vti bruti potius animalis, quàm prudentis hominis imago sit. Inde factum tradit Alexander ab Alexandro, vt Romani sordiciniibus aulædisque vino potis laruas gestare per-

permitterent, ad contegendam ex parte belluinam temulentiae turpitudinem. Quae consuetudo si apud nos vigeret, plerisque nostrum, vix vnquam laruas exuere oporteret, ira pauci sunt, qui sincerè sobrietatem colunt.

Cynicum olim Diogenem, fama est Athenis, vbi pergræcari atq; cōmessari plurimū increbuerat, media luce, accensa lucerna, per omnes vrbis vicos, & plateas hinc inde, cunctos lustrando angulos, cursitasse. interrogatus causam, qd lucerna, lucente sole? *Quæro homines*, inquit. *annon, ipsi contra, hic passim magna hominum multitudo? homines ego quæro*, aiebat Diogenes. Et isti non sint homines? quid ni? causam ediffere, subdidit Diogenes: *Potitando & lurcando bestia euaserunt, & illud quo solo homines sunt, crapula mersum oppresserunt; homines, atq; eos integros ac veros quæro*. Vah quā paucos inter Teutones moderatos Diogenes iā reperturus foret homines, quales ipse vestigabat? Accēdat mille lucernas, faces addat totidē ac tædas, vix vsq; voti compos fiet; albo coruo sunt rariores eiusmodi homines. Quāta hæc nobilissimæ huius nationis labes? Apage Temulentia, apage fons & lerna huius, & omniū aliorū malorū.

Crediderim, à maioribus nostris nō temerè olim institutum, vt in conuiujs nuptialibus, vexillo quo, *Vexillum porcarium cuius usus apud Germanos in conuiujs nuptialibus* *porcum* depictus, ei publica ignominia traderetur, qui fortè bibendo excedens, qualem descriptimus, bestia euassisset. quo volebāt licentiosè grafsanti malo occurrere, ne serperet latius, aliiq; à simili turpitudine absterriti, modestiæ studerent ac sobrietati. Verūm, vt omnia fluxu temporis in peius ruunt; ita & nunc res eò deuenit, vt porco insignitū istud labarum, non aliqua notetur contumelia, sed quid adeptus fuerit, præclari facinoris gloriā, apud

G sui

fui similes, consecutum arbitretur. O corruptissima hominū iudicia. Quin age veterē maiorum disciplinam, postliminio reuocamus, & huiusmodi nō homines, sed hominū monstra & belluarum simias, vt infamiae cauterio insignitos fugimus, explodimus atq; exhibilamus? Hoc tandem Germanae virtutis erit nouum seminarium, atq; vberrima mēsis.

CAPVT XXVI.

Temulētia non corpus modò. sed & animum haud exiguis afficit incommodis.

Qua de re quidam Poēta non incongruē:
*Faecundi calices, amor immoderatus edendi,
 Eneruant vires corporis, atq; animi.*

Corpori quantū officiat, quantum valetudini, quantum vitæ, sat dictum, sapere cupienti. nunc audi S. Ioannē Chryostomum: *Quod si etiam interiora inspicias, videbis animam ebrii, cerā hyeme, ac intēssimo frigore, congelatā adeò, atq; torpentem adeò, vt nulla utilitas corpori ab ea possit afferri. Eadē porrò aliis verbis*

Hom. 58, in
Matth.

Hom. 132.
de Temp.
quæ est. 2.
de Ebriet.

effert D. Augustin. *Quam multi sunt, qui nec Deum tremunt, nec eos qui honesti sunt, vel sobrii reuerentur, & tamen bibunt, vt interdum necesse habeant, viscera nimis potu plena per vomitum relaxare. Animo magis nocent quam corpori, & tanquam fractæ ac naufragæ naues, ita ipsius Ebrietatis fluctibus fatigantur, vt nec vbi sunt recognoscant, & dicere aliud vel audire, nedum operari, quod ad rationem pertinet, omninò non valent.*

Et siquidem res in hoc versantur statu, ac terrilitentia, non minus animum quo verè ac solidè homines sumus, quam corpus infestat, non existimo quenquam inuētum iri, qui admirabilem illum Cynicum Diogenē, cuius vita communi omninū vinēdi

ratio-

rationi, è Diametro quod aiunt, contradicebat, ob
quoddam, in symposio editum satis audax facinus,
reprehensione dignum sit iudicaturus. Is enim à qui-
buldam ad cõuiuium vocatus, eò tantum, vt si quid
ridiculi admisisset, ab omnibus ludibrio habitus,
cachinno, sibilisq; exploderetur; qua de causa om-
nes ipsi affatim propinabant, vt occasio Temulen-
tia daretur incurrenda. At prouidus Diogenes, cir-
cumspectè, modestissimeq; se gerebat, vltra satieta-
tis debitum penitus nihil bibens. instabant illi vehe-
mentius, poculis quoque eblanditas, & mellea qua-
dam oblititas conditasq; dulcedine, cohortaciuncu-
las adiungebãt. qua de re ipse, ad indignatione gra-
uiter impulsus, atq; ira vehementi exardescens, omne
vinum sibi propinatũ, impetuosè effudit, cyathos
allidens pavemento. Quod cũ illi ægrè tulissent, re-
meritate Philosophi incusantes, qui tã insigne Deo-
rum donum, ad humanos vsus creatum, ita miserè
perdidisset. Diogenes hisce verbis factũ excusabat.

*Laert. in
eius vita.
Stob. serm.
18. de incõ-
tinent.
Præclarũ
sobrietatis
exemplum
Diogenis.*

*Insignis
excusatio
Diogenis,*

*Bene quidem à vobis dictum, ad humanos vsus creatum
vinum. Cur vultis vt eo abutar? si totum hoc epotare vo-
luissem, non vinum solum, sed & me perdidissem. præsta-
bit autem, & vobismetipsis arbitris, vt vinum solum
pereat, quàm ego simul cum vino. Non gentili Philo-
sopho, sed planè Christiano dignum verbum, quod
vinam iis cordi esset, qui tanta, insaturabile abdo-
men, vini copia sufferciunt, nullo prorsus ipsorum
emolumento, quã vt vomitu turpissimè reiectetur.*

Prover. 23

*Et hosce quidem, videtur sapiens, de grauissima,
tantum flagitiũ cõsecutura vindicta, peramanter ac
paternè præmonuisse, quando ait: Nõne his qui com-
morantur in vino, & student calicibus epotandis ve? Ne
intuearis vinum quando flauescit, quãdo splēduerit color
eius in vitro, ingreditur blãdè, & in nouissimo mordebit*

vt coluber; & sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt extranea, & cor tuum loquetur peruersa, & eris sicut dormiens in medio maris, & quasi sopitus gubernator amisso clauo, & dices: Verberauerunt me, sed non dolui, traxerunt me & non sensi, quando euigilabo, & rursus vina reperiam?

Hæc generatim hoc loco præfata quasi. nunc enucleatius & membratius ad singula, quamuis non omnia: tantus quippe est malorum, quæ Ebrietas animo inducit, numerus.

Virgil. 2.
Georgic.

Quem qui scire velit, Lybici velit æquoris idem
Discere, quàm multa Zephyro turbentur arenæ;
Aut vbi nauigiis violentior incidit Euris,
Nosse quot ionii veniant ad littora fluctus.

Ergò summa tantùm ac præcipua, pro instituti breuitate, delibanda, alia, qui volent, indagine vteriori rimabuntur.

CAPVT XXVII.

Ebrietas ablatiis sensibus, animum expugnat.

Immensum nunc malorum mare, & nozarum Chiliades, propius aggredimur, quibus Ebrietas humanum perturbare animum consuevit. Sensus primùm externi offerunt sese, hoc capite, ob accepta è potationibus crebris atq; effusis detrimenta, complorandi.

Qua de re perpulchrè ac summatim Poëta quidam:

Eoban.
Hessus, in
libello de
curanda
valetudi-
ne.

Immodici sensus, perturbat copia Bacchi,
Inde quis enumeret quot mala proueniant?
Corporis exhaurit succos, animiq; vigorem
Opprimit, ingenium strangulat, atq; necat.
Sed prius in sicca gaudebit piscis arena,
Bacche oblite modi, quàm tua damna canam.

Ergo

Ergo modum præscribe Deo, tam grande nocenti,
Immodica quando conditione venit.

Nam vt inquit S. Basilius. Sicut splendens aliquid
visum perficit, summè autem splendens hebetat atq; va-
stat: & magni sonitus atq; strepitus, ob excessum audi-
tum tollunt: sic & isti ob assiduam atq; immodicam vo-
luptatem, sese vastant atque corrumpunt, sensus destru-
unt, atq; ab omni delectationis via auertunt. Et S. Au-
gustinus: Ebrietas aufert memoriam, dissipat sensus, cõ-
fundit intellectum. ad stipulatur iam dictis Origenes:
In ebrietatis aegritudine, corpus simul cum anima cor-
rumpitur; spiritus pariter cum carne vitiatur. Omnia
membra Ebrietas debilitat; pedem, manum, linguam re-
soluit, oculos tenebrat; mentem velat obliuione; ita vt
hominem se nesciat ebrius esse, nec sentiat. Idem sed aliis
verbis S. Bonauentura cõfirmat: Ebrietas aufert of-
ficium membrorum, vsum sensuum, cognitionem rerum
omnium. & Boëthius: Vinum immoderatè sumptum ra-
tionem perturbat, sensus destruit, intellectum hebetat,
memoriam eneruat, obliuionem immittit, errorem in-
fundit, ignominiam inducit. vnde rectè Propheta: For-
nicatio, vinum, & ebrietas auferunt cor. Et Dauid:
Turbati sunt & moti sicut ebrius; & omnis sapientia eo-
rum deuorata est. Atq; hæc ita clara sunt, vt argumen-
tis non egeant magis, aut probatione, quàm meri-
diano sole, diem demonstrare.

Hanc sensuū externorū intempestiuā seditionē,
quasi, & ciuile quoddā bellū, aptè describit S. Am-
bros. Vocem ebrii amittunt, colore variantur, oculis ig-
nescent, ore anhelant, fremunt naribus, in furore arde-
scent, sensus excidunt, hinc phrenesis periculosa, hinc cal-
culi grauis pœna; hinc exitialis cruditas, hinc vomitus
frequens, semesas epulas, cum internorum viscerū cruore

Homil. de
ebriet. &
luxu.
Sensuum
destructio
à patribus
docta.

Serm. 33.
ad fratres
in Eremo.
Homil. 7.
in Leuitic.

In exposit.
Psal. 35.
de cõsolaz.

Osee 4.
Psal. 106.

Lib. de He-
lia & 1e-
iunio, ca. 16

Hier. 25. fundentium. Mentior nisi Dominus eadem per Hieremiã locutus est, dicens: Bibite & inebriamini, vomite & cadetis, & non resurgetis. Hinc etiã vana imagines, incerti visus, instabilis gressus; ymbrae sæpè transiliunt, sicut foetas; nutat his cum facie terra; subitò erigi & inclinari videntur, & quasi vertuntur, timentes, in faciem ruunt, & solum manibus includunt, aut concurrentibus montibus, sibi videntur absorberi. Murmur in auribus tanquã fluctuantis fragor maris, & resonantia fluctu littora. Canes si viderint, leones arbitrantur & fugiunt. Alii visu soluuntur incondito, alii inconsolabili dolore lamentantur, alii cernunt irracionales pavores. vigilantes somniant; dormientes litigant, vita his somnus est, somnus his mors est. Excitari nullis vocibus possunt, quantumlibet stimulando impulsu petas, nisi resipuerint, euigilare non possunt. atq; hæcenus S. Ambros. Non minus acriter, ob sensuum turbationẽ, in Ebrietatem inuehitur, S.

Hemil. 28.
in Genes. Ioannes Chrysolomus: Grauisissimum quiddam est Ebrietas, dilecti, & quod potest excæcare sensus, & submergere mentem, & hominem, rationale animal, qui super omnia dominium suscepit, iniectis vinculis insolubilibus, quasi mortuum & operatione carentem, iacere facit imò deterius habentem quã mortuum: nã mortuus neque bona neque mala facit, nec facere potest; Ebrius autem nihil boni potest operari, mali autem quamplurimum, etiam dum iacet ridiculus omnibus.

Xenophon
in Pædia
Cyri.
Bruson. lib.
2. c. 9. Omnia liquet, insigni ac laudatissimo, Cyri Persarum Monarchæ, respõso. Astyages enim, cum rogasset Cyrũ Regem, quamobrem vinũ nõ sorbuisset? Quod metueram, inquit, medijs fidijs, ne in cratere mixta venena forent. Etenim cum tu in natalitijs amicis adhibuisti, perspicuè didici eum vobis venena infudisse.

Et

Et quo pacto, inquit ille, ô fili hoc dignouisti? *Quod videbam vos respondit, neque corporis neque mentis esse compotes. Festiuè responsum, atq; oportune. Et sanè ita res est, vt Cyri sententia tulit.*

Quærisné verò vnde hæc sensuū perturbatio nascatur? Id iam sæpè tactū, atq; explicatum, nunc itaq; paucis. Est cerebrū principiū neruorum omnium; eo vini halationibus oppresso, & neruorum robur infringitur, membrorū verò & organorum omniū motus, & sensationes, absque neruorum interuentu elici non queunt. his ergò non valentibus quicquā operari, quī suo sensus fungi poterunt officio? Violentissimo igitur perfusi calore nerui, incomposito agitantur motu, ac diuersas subeunt passiones. hinc sæpè fit, vt gesticulari incipiant Agyrtæ in modum, scurrili capitis & membrorum omnium commotione. id queritur ille apud Theognidem:

Vnde sensuum illa turbatio existat?

In sententia.

ὄνομακρεῶ κεφαλῶν ὄνομακρεῖτε καὶ μεβιάται,
 οἶνον ἄταξ γνώμης οὐκέτ' ἐγώ ταμίνης.
 ἤμετέρης τὸ δ' εἰ δ' ὄμα περιτρέχει. ἀλλ' ἄγ' ἀνασᾶς,
 περὶ σῶ, μὴ πῶς καὶ ποδ' ἀεὶ οἶνον ἔχη,
 καὶ νόον ἐν στήθεσσι.

Doleo caput Onomacrite, vim mihi facit

Vinum, animiq; non sum amplius compos

Mei, ædes rotantur, quin age surgens

Experiar, an & pedes vinum inuasit

Et animum intra pectus.

Et licet pedes præcipuè labascant, ac vim pati videntur à vino, iuxta illud Plauti:

Magnum illud vitium inest vino,

Pedes captat primum, luctator dolosus est.

Caput tamen ebrietate quæ maximè infestatur, vt ille monet: *Non imos epota pedes, sed Bacchica primum*

Vis caput inuadit; parcius ergò bibe.

Et hanc sensuum tuorum exterminatricem pestem

Fugite cane peius & angue.

CAPVT XXVIII.

Amentia & furor Temulentia pedissequi.

Prouer. 21.

Luxuriosa res vinum, & tumultuosa Ebrietas, afflicta fuerat Salomon & insipientia inde pullulat, nam quicumque his delectatur, non erit sapiens. vnde indubitato liquet, vbi vinum hominem inuenit frigentem, & à sobrietate taciturnum, paulò liberaliori primùm potu refouet, excitatq; ad verba: tum largius bibendo, verborum vberè, eloquentem fidentemq; reddit. posthac processu potandi ampliore, audacem propensumq; facit, ad quidlibet agendum. deinde pleniùs amplificata vini licentia, petulantiam in contumelias vertit. mox ad insaniam propemodum accendit: postremò nimio ex potu resoluit, & aut stultum, aut attonitum, eorum instar, qui à puero atrabilis vitio, comitiali laborant morbo. Ex his verò quid secuturum colliges? Rationis vsum tolli, lumen illud vultus diuini, signatum super nos, cimmeriis quibusdam tenebris inuolui, obnubilari atque confundi, vt in administrandis animi functionibus, radiorum suorum splendore, vti nequaquam possit. nec id mirum. Fenestram, aut vitrum pellucidissimum, fulgine obducas aut limo; videbis obscuratum è vestigio, & impenetrabile luci: sic mens tua luto crapulae obfusata, quò lumen suum retineat? qui usurpet? qui in gubernandis animi facultatibus, vinum suam, quasi radios quosdam exerat?

Ad Demonic.

Concinnè id arguit Isocrates. *Vbi Ebrietas regnat, Temeritatem & insaniam primas à Rege tenere credas. imò & ipsa, insania est, Ebrietas, Chrysippo teste,*

MI-

μικρὰν φασὶ μανίαν εἶναι δὲ πτω μέθω.

Paruam ferunt insaniam esse Ebrietatem.

Apud Stobæ: Serm. 18. de Incontinentia. Epist. 84. ad Lucil.

Serm. 41. de ieiunio & Eleemosyna.

Hoc supra quoque ad dudum.

Lib. 3. carminum.

Gregor. in Registro. 1. de Legibus. Fatuitas Ebriosorum.

Obiectio eiuſd. dis-solutio.

Ego cum Seneca dicere non dubitem, verum esse furorē. Nihil aliud inquit ipse, esse Ebrietatem, persuadeto tibi, quàm voluntariam insaniam; extende in plures dies habitum illum ebrium, nunquid de furore dubitabis? minime verò. Vbi enim Ebrietas imperat, ratio exulat: intellectus obrunditur, consilia deniant, iudicia subuertuntur, ait Petrus Rauennas.

Id eleganter quoq; expressum, vulgari Græcorum Proverbio, scribit Athenæus, quo dicebant,

τὸ π̄ οἶνον οὐκ ἔχειν πικρὰ ἄλγος, id est.

Vinum non habere clauum.

Rationem inquam non habere expeditam, quæ clauo ad instar nauim gubernat, humanarum affectionum: vnde nec consultè quid facit aut dicit Ebrietas, quod & Ouidianum illud affirmat

Nex, & amor, vinumq;, nihil moderabile suadent,

Illæ pudore caret, liber Amorq; metu.

Et Horatianum, vini amphoram alloquens

Et addis cornua pauperi,

Post te, neq; iratos trementi,

Regum apices, neq; militum arma.

In promptu est ratio: Etenim mutare cor ac mentem alienare consuevit Ebrietas, attestante Gregorio.

Et senex non solum bis puer est, Platonis iudicio, sed etiam Ebrius. imò non puer sed fatuus, & amens: Nam si fatuos atq; amentes illos ducimus, qui omni sensu rationis atque intellectus, aut à teneris carent, aut morbo aliquo sunt destituti; annon magis consentaneum rationi, eos huic notæ subiectos esse, qui culpa sua, hoc sibi damnun insaniz consciuere?

At inquires; à natura fatui semper sunt tales: Temulen-

mulenti non item. Quin immò, magis temulenti quàm illi, in amentiu albū redigendi. nam illi semel & inuiti ratiōis vsu spoliati fuere; hi verò frequēter, & suapte culpa, hoc se malo onerant. Vnde, *Maximi crimen est Temulentia*: Philo Iudæus ait, nam vino madere, idem est quod hausto veneno dementiam creant, conflagrare, totam animam populante incendio.

Lib de Temulencia.

Ebrietas peior amentia. Apud Erasimum lib. 7. Apophtheg.

Amplius quid dicam? Peior est multò temulentia quàm amentia, hæc naturalis quodammodo esse potest: illa hominis nature penitus est aduersa. Quare Antisthenes Atheniensis, voluptatē cibi potusque tantum execrabatur, vt diceret, se malle, *μακρότερον ἢ δὲ δέλω, insanire potius quàm hisce illecebris delectari*, quo argumento impulsus? Nam insaniam aufert Medicus; voluptas, cum æquè vt illa, mentem eripiat homini, vix sanabile malum est.

Homil. 58. in Matth.

Altius rem hanc exaggero: cogor; sed parcite, non meis id effectū do, sed aliorū verbis; primū S. Iohannis Chrysoptomi. *Ebriosus, nullo discrimine à Dæmonico separatur: imprudens enim, & furiosus pariter est. Et Dæmoniacum quidem omnes miseramur, hunc vero aduersamur & odimus, quia sponte sibi furorem attrahit, & os, oculos, aures, & cætera simpliciter secum instrumenta, impurissimas voluptatis conficit cloacas.* Deinde

Homil. de Ebriet. & Luxu.

S. Basilij. *Lymphatus & malo Dæmone captus, misericordia quidem dignus: Ebrius verò eadem & ipse patiens, minimè misericordia dignus, qui spontaneo seruit Dæmoni.*

Quare cum hæc ita sint, cum Ebrietas, vt quidam eleganter dixit, *sepulchrum sit rationis*: cum vt Isidorus: *Perturbatione gignat mentis, furorem cordis, flammam libidinis, cum ita ratione alienet vt vbi sit nesciat, cum id nobis auferat, quo solo à brutis discreti sumus,*

mus, cum furoris atque insaniam sit conciliatrix, mirum, huic vitio nostrates ita quasi agglutinatos, ut a uelli nulla verborum exaggeratione velint.

Verba si minus valent, terreant vestigia, terreant
 Exempla. Cleomées Spartanorū Rex, vini intemperantia ad insaniam redactus est, authore Lycosthene. addit Polybius, non solum validè, sed merum, omnino non dilutum, deestabili Scytharum consuetudine, bibisse. De Philippo Macedonum Rege testatur Xenophon, cum temulentia amens quasi effectus omni Regiæ dignitatis cogitatione deposita, instar saltatriculæ cuiusdā Syracusanæ, corā suis ineptissimè saltasset, ut fuit de lassat^o, ingēs poculū petiisse. *Sitimus è saltū inqueibat. pueri infundant magnū poculum,* excipiens Callias, vir sapiens; *Et nobis quoq; subdidit: nā & nos insaniam tuā aspiciendo, & videndo sitimus.* Icarus Oebali, Laconū Regis, filius, Atticos vini visum docuisse perhibetur, at cum pleriq; vini naturā necdū experti, turbato cerebro, ac sopita ratione, temulenti euafissent, rati venenū vino immixtū abscaro, eum vno impetu violenter aggressi, trucidarunt. Lycurgus ergo ut Lacedæmonios ab hac lue auocaret, lege sanxit, ut Solenniū epularū tempore, mancipia inebriata, in conspectu filiorum adducerentur, quo sine? ut conspicientes teneræ adhuc & felixibilis ætatis pueruli, agnatam Ebrietati amentiam, sobrietatis studio inflammati, à tam deformi vitio turpitudinis metu abducerentur.

Tu ergo qui præcipuam tui partem, rationem inquam, sartam vis ac tectam, audi atque obserua Philonis aurea verba. *De hac re præmonitus quicumque bonus, non temerè in bibacitatis certamen vltro descendat: Nunquam enim sustinebit intra se recipere mortiferum venenum, nisi admodum iniquo tempore,*
 per

Furiosi è temulentia effelli. In Theat. vit. hum. lib. 3. Tit. Intemp. circa potum. lib. 5. histor. In Symposiacis.

Ravis. in Officina.

Plutarch. in Lycurgo.

Lib. de Plantat. Noë, circa finem.

per quod è vita profligetur, tanquam ex patria. Nam hoc venenum Ebrietas, si non mortem, certè creat insaniam. Et quid vetat insaniam mortem dicere, cuius accessu principua nostri pars, mens interit? quantum equidem intelligo, separatio corporis ab anima, vt leuior, præ grauiori malo alienatione mentis, si detur optio, eligenda est procul dubio. Quapropter Græci prisca, artem vini parantis lingua sua $\mu\alpha\iota\upsilon\sigma\epsilon\upsilon\lambda\omega$ vocarunt, & occupatas hac Bacchas Menadas, quandoquidem insaniam desipientiaque causa est, vinum, immoderatè, & absque omni rationis freno ac temperamento potatum, Hæc omnia Philo; quibus, ex meis haud videtur quid adiciendum, cui scopum nostrum, puncto certius attigerint. quare & præsens caput hic clausum volo.

CAPVT XXIX.

Temulentia recludit abditissima quæque animi secreta.

Prover. 31. Nullum secretum vbi regnat Ebrietas. id miraris? Nage refer.

Simile. Omnia pro palat ebrietas. nam sicut vtricula tunc sonat primùm, cum inflata vento, turget: ita quidam dum sobrii manent, taciturni sunt, ac modesti; sed cum vtres vino madent, crepitare occipiunt, Archytæ quasi crepitacula, cordis intima secreta depromere, & propria, quod dici solet, non rarò vineta cædere. Sic sæpè

Terent. in suo iudicio periit forex. Eunucho. ac penè semper epulas & vinum, loquacitas sequitur, cumq; venter vino infarcitur, lingua diffranatur, ait S. Greg. 1. Gregorius. Pleriq; etiam vino vtuntur Diuo Ambrosio Lib. de Helia & Iesun. c. 17. asserente, vt equuleo, & quibus tormenta nõ eliciunt voce proditiõnis, eos tentant vino, vt patriæ statum, salutè

tiuum, defensionis sua prodant consilia. virtus enim plerunq; vincit dolorem; fidem autem potus excludit. cognoui plerofq; fidiculis exulceratos, nomen suum negasse. At quis inter Cyathos texit, quod latere cupiebat? proinde quidam apud Plinium Persa, Tormentis opus esse, ad exquirendum verum pernegabat, quoniam vino id rebus contingat: ad quod firmandum & illud Horatianum seruit.

Lib. 14. ca. 22.

Tu lene tormentum ingenio admoues,
Plerunq; duro, tu sapientum
Consilium re regis Lyao:

Commemorat Flavius Vopiscus, Bonosium Ducem quendam, hoc in more positum habuisse, vt si quando, negociorum causa, Regum ac Principum legati ad se destinati essent, eos primo aggressu, lautissimo conuiuio, apposita varietate, copiaq; vinorum exciperet, nimioq; obrutos mero, ac iam ebrios, non raro eò temeritatis adduxisse, vt verbis tentati, secretissima quæq; Dominorum suorum consilia, quorum consciu erant, manifestarent. quam ob causam, mihi conuenientissimè locutus videtur Æschylus:

Κάθοπ' ἴσθ' εἰδ' ἄε χαλκός ἐς δ' ἰν' ὄδ' ἔνθ'.

Æs formæ speculum est; vinum verò mentis.

Et Theognis:

Ἐμπρὸς μὲν χρυσόν τε καὶ ἀργύρον ἰδρίεις ἄνδρες,
γινώσκεις, ἄνδρ' ὅς δ' ἰν' ὄδ' ἔδ' αἴξει νόον.
καὶ μάλ' αὖ πρὸς πινυτ' ἄκακότητα δ' ἑπάσσω ἑλέγχα,
ὥσε κατὰ χῶρα, καὶ τὸν ἔοντα σοφόν.

Athenæus
ex Euripi-
de apud
Stob. ser. 18.
de inconsti-
nensia.

Ignem aurum argentumque viri periti

Dignoscunt, at vino humanus animus arguitur.

Licet admodum sapiens: vitium omne detegitur,

Ita vt verecundia prudentes quoque afficiantur.

Hoc ex Apollinis tripode profectum crede, quod In Dyrno.

quò Iosph. 1. 4.

Græcis in Prouerbio erat, Athenæo teste,

τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν νήφοντ' ἐπὶ τῆς γλώσσης
ἐστὶ τῶν μεθύοντ'.

Quidquid est in corde sobrius, est in lingua ebrius.

In Sympos. Et quod Alcibiades verè protulit.

Platonii. οἶνον ἀνευτε παιδ' ὦρ καὶ μετὰ παιδ' ὦρ ἢ ἀληθινόν.
Vinum & cum pueritia & sine pueritia veridicum est.

Nam semper

ὅτι ἀλήθεια.

Nec expeditior est ratio, explorandi voluntates
hominum, & inclinationes in quamcunq; rem, aut
partem, quàm, si temulentos audias. quare Horatius
L. 1. Epist. non inconsultè monet.

*Quid non Ebrietas designat? operta recludit.
Spes iubet esse ratas; in praelia trudit inermem.*

In arte Et alibi ---

Poëtica,

*Reges dicuntur multis urgere culullis,
Et torquere mero quos perspexisse laborent,
An sit amicitia dignus.*

Lib. 12.

Epist. 84.

Voller

Miund

redt des

Herzen

Grund.

Pulchra si-

milinudo

de Temu-

lentia gar-

rulitate.

L. de Tran-

quillitate.

Vide Albe-

ricum l. de

imagini-

bus Deorū.

Elegantissimè verò seneca. Ebrio secretum sermo-
nem nemo committit. non est animus in sua potestate, E-
brietate deinctus. quemadmodum dolia musto rumpun-
tur, & omne quod in imo iacet vis caloris eiecit: sic vi-
no astuante, quidquid in imo pectoris iacet abdutum, ef-
fertur & prodit in medium. Quare & alibi tradit, i-
dem author, idèd Bacchum vocari LIBERVM:
nam qui se vino copioso proluit, excussis omnibus
curis ac timore, ita liber euadit, vt nullo metu, facile
quæuis effutiat. Autumant hinc pleriq; authores, i-
dèd Bacchum à veteribus pingi nudis pedibus, vt
indicet, vbi Temulentia dominatur, intimas animi,
atq; occultissimas consiliorū latebras nudari atq; a-
periri. Vnde & Herodorus, scitè atq; eleganter dixit.

οἶνος κατιόντ' ἐπιπλόσσιμ' ἔπειρα.

Subj-

Subsidente vino, supernatant verba;

Nam Sobrios, aut metus, aut pudor cohibet, quod minus extrudant ea, quæ satius putarint suppressisse. At vinum & pudorem discutit, & timorem abigit, ut voces per iugulum redituræ, nequaquam contineri queant.

Qua ex re, quàm multa, non rarè, tum publicis, tum priuatis reb⁹ incommoda sint exorta, quæ turbæ? qui motus? quot lites? quàm innumera cædes effluxerint, is nouerit, qui vel parum inter eiusmodi epulones versatus est. De Claudio Cæsare, famosissimo bibone, cuius supra quorū meminimus, fertur, temulentū, secretissima quæque, liberrimè, quibusvis ganeonibus exposuisse, & inter alia quondam, & hoc prompsisse, sibi fatale esse, & innatum, ut vxorum scelera aliquantisper dissimulet, ac demùm grauissimè vindicet. Quid inde consecutū? ut animus Agrippinæ coniugis ab ipso penitus alienaretur.

Ergo cum Taciturnitas tutissimum sit atque optimum rerum administrandarum vinculum; Nec res magne ab eo sustentari possint, cui facere graue est, fidele arcantorū silentiū, atq; custodia, cuiuscunq; communitatis administris, quàm commèdatissima esse debet; horūq; violatrix temulètia vbiq; exterminanda.

CAPVT XXX.

Temulentia vitiis omnibus ianuam aperit.

Hallucinantur quidam, obtusi & inertis cerebri homines, & non paucos erroris habent affectas, atq; patronos, existimantes, Temulentiam non ita graue flagitium esse ut iactatur. Error hic perniciosus, ac Rebus publicis admodum exitialis, à nobis abunde supra est refutatus.

Age, si namus hic, quod re ipsa non est, apud sciolos illos, firmum esse, ac stabile, non tanti faciendam

Ebri-

Citante
Erasmo.
Adag.
Chiliade
2. Cens. 1.

Erasmo.
Apophth.
lib. 6.

Valer. Ma-
xim. lib. 2.
Quintus
Curt. li. 4.

Ebrietatē, non ad eō detestandam. quid ad hoc vos obtenderis, quid prætextui afferetis, si firmis rationibus contestatum fecero, hanc, quam vos pro aris ac focis defenditis, Aſoticam, & hircum olentem temulentiam, omnium flagitiorum seminarium, omnium scelerum Metropolim esse.

Temulentia omnium flagitiorum janua.

Simile.

Luce 6.

Ergo quod vultis habetote. sint alia peccata grauiora, sint magis noxia, sint perniciosiora, sint maiori reprehensione digna. Quid Ebrietas? Peccatis omnibus ansam porrigit, fenestram aperit, aditum recludit. sicubi peccatum aliqui nullum penitus, nidos figere potuit, temulentia id effectum dedit. Est ipsa initio velut latrunculus paru⁹, qui licet non multum fureretur, angusto tamen, & stricto foramine domum ingressus, quo maiores penetrare non potuissent, pestulos ac vectes amouet, ostiū eis aperit, ut subintrēt, rapiant, furentur quidquid domus continet. An ergo exiguū malū Ebrietas? an flocci pendendū? an in minimis ponendū noxis? hoc iis liberū est, qui suūmet amant interitū; ad quos in Euangelio Seruator, *Vae vobis qui saturati estis, quia esurietis. vae ebriis vobis, æterna gehennæ incendia vobis parata creditote, quia præstantiores animi diuitias, quibus nunc subdola vos spoliat Ebrietas, in illo supremi iudicij Examine desiderabitis, esurietis, atque sitiētis.*

Exodi. 32.

An verò nullius apud te momenti, Hebræorum illa ruina, ubi sedit populus manducare & bibere & surrexerunt ludere? & leue abs te iudicabitur, inde subortas choreas, tripudia, saltationes, ac ipsam demum Idololatriam, ob quam tot millia, vno die interfecta, occubuere? Ni iudicium tuum, Diuo Ambrosio, sanctissimo viro, sit anreponendum, vix video, qui facile stare possis. quid ille? *Sicuti fidei mater est*

ter est continentia: ita perfidia mater Ebrietas: in quod. n. facinus ista non precipita? cui flagitio portam claudit? Et D. Chrysofomo, qui ait: Quemadmodum Scylla & Hydra apud Poetas, sic & Ebrietas multis capitibus armatur. Sic Lyæi multiceps bestia: hinc enim mollities, Fornicatio & Ira, hinc turpes amores oriuntur: hæc mater vitiorum; hæc superata, quasi capite obruncato, alia sepulta erunt. alio ite loco: sic inualuit luxus & amenitas, ut neq; cogitationū multitudo, neq; admonitio, neq; pudor, nec eruditio, nec motus, ebrii animam ad officium reuocet, sed tanquam nauis in tempestate posita, frustra imperante gubernatore, nequicquam sudantibus nautis, in profundum demergitur omnium turpitudinum ac vitiorū. His adiungo Simeonem Metaphrasten: Ebrietas, inquit ipse, cohabitatur cum intemperantia, & est soror voluptatis, & inuentrix turpis sermonis, aliena à bona cogitatione, & ostium flagitiorum. indecora est habitus & oratione, & dissoluit decorem eorū, quæ sunt secundū naturam. Et cum Platone: Vehementiores, aiente, voluptates, & iras, & amores, & cupiditates, nimius vini potus excitat, Senecam sapientissimū produco. Certè detegit omne vitium Ebrietas, & incendit, loquitur ipse, ubi possedit animum nimia vis vini, quidquid mali latebat, emergit. non facit Ebrietas vitia, sed protrahit. tunc impudicus morbum profitetur & publicat, tunc petulans, non linguā, non manum continet, crescit insolenti superbia, crudelitas seuo, malignitas liuido, omne vitium grassatur & prodit. Nūc age, qui dissentis, qui Ebrietate extenuas, horū autoritatib. opponito, q̄ potes ac voles, & istā malorum omnium altricē defensas.

Lib. de Helia & ieu. cap. 12.

Homil. 71. ad popul. Antioch.

Homil. in luxum & crapulam.

In vita S. Onesimi. habetur in Surio. tom. 1. 16. Febr.

Dialo. 1. de legib.

Epist. li. 12. Epist. 84. ad Lucil.

Ser. 33. ad fratres in Eremo.

H Cyrilli

Cyrilli iunioris, Augustino teste, qui temulentus patrem occidendo, parricidii crudelitate manus consccleravit, prægnantem matrem per vim oppressit, ac violavit, duas item sorores tentans, ac renitentes, vsq; ad mortem vulneravit, nobis instar fit plurimorum. Da temulentum aliquem; quàm facildè aliis assuescet vitiiis? quàm facili negotio, cæteris omnibus flagitiis immergetur? liquet id veteri quodâ exemplo. Nam quidam olim grauius à Dæmone tentatus, ab eo, si liberari vellet, iussus est, vnum ex tribus peccatis, Ebrietate, Homicidio, & Adulterio patrare, immunis postea futurus ab omni tentamento. Elegit amens ille Ebrietatem. Temulentus igitur, cum quadam fœmina adulterium admisit, & eius viro superueniente, ne facinus vindicaret, eum trucidauit. En ex Ebrietate, quodam quasi ramo, pullulantes at geminantes, aliorum surculos peccatorum, en lacunâ, voraginem ac gurgitem omnium flagitiorum. Scribit Ioannes Bohemus, hæc ob causam solû Moscouiæ Principes, omnem inebriantem potum, capitæ pœna prohibere solitos, ac bis tantum, aut summum ter in anno usum eius indulgisse, quod Ebrietatè plenissima vitiorum ventis, laxare vela, persensissent. cui similem si nostrates animum induerent, spem prisca Germanorum virtus certissimam, exilii sui terminandi tandem, atque ad auitas remeandi sedes, vitæ foret habitura.

CAPVT XXXI.

Temulentia luxuria mater ac nutrix est.

Theog. in sententiis. Luxuria v. plurimū Ebrietas comes.
Oύτε γὰρ ἐν σκίλλῃ ῥόδον αὐτῆται οὐδ' ὑάκινθον. Non etenim è squilla, rosa nascitur, aut hyacinthus. Quid ergo è fœdissimo temulentiæ vitio, quod ex corrupto malo, peius ouum luxuriæ ac libidinis? verissimum itaque Tertulliani verbum: Duo ista Dæmonia con-

Spirata

spirata & coniurata inter se sunt, Ebrietatis & libidinis. vnde Apostolus: *Nolite inebriari vino in quo est luxuria, in quæ verba D. Ambrosius. Vbi Ebrietas, ibi certò certius luxuria est; Luxuria verò prouocat turpitudinē: quamobrē sobrios esse oportet, vt bona conuersationis iura seruētur. ad eundē scopū & alibi ait: Sudant vino corpora temulentorū; si leuius ea tetigeris, exprimis vinū. Ebrietas fomentū libidinis; ebrietas incentiuū insaniæ. Ebrietas venenū insipientiæ. hæc sensus hominū mutat & formas, per hæc fiunt equi adhinnietes; siquidē naturali vapore corporis calidi, & præter naturā vini calore flammari, cohibere se nō possunt, & in bestiales libidines excitantur, vt nullū tēpus præscriptū habeant, quod doceat indulgere cōcubitui. Et Salomō quoq; in Prouerb. *Luxuriosa res vinū & tumultuosa Ebrietas; Tumultuosa, in quā; nō q̄ rixas solū excitet & pugnas, sed & omnes animæ motus, cōcupiscentiæ potissimū carnalis, & libidinis, puocet & accēdat. Vnde & S. Hieron. Venter vino æstuans, citò despumat in libidines. In vino luxuria est, in luxuria voluptas; in voluptate impudicitia est. Et alio eiusdē libri loco, cū grauius ac feruēdō p̄monuisset meribibulos, de periculo facilē incurredo, Ne intuearis vinū quādo flauescit in vitro, cū splenduerit color eius. ingreditur blandē, sed in nouissimo mordebit vt coluber, & sicut Regulus venena diffundet. q̄ venena subdit illicō. Oculi tui videbūt extraneas, & cor tuū loquetur perversa. ad quæ verba iterum notat S. Hieron. Consuetum & planē naturale est vitium, post ebrietatis venena diffusa in corde, muliebrem sequi concupiscentiā, comitante prauitate, ac turpitudine verborū; atq; alibi de eadē agens Temulentia lue. Hoc nūc dixisse sufficit, quod in vino luxuria est: Et vbiunque Saturitas & Ebrietas fuerint, ibi libido dominat. specta**

In lib. de spectaculū. Ephes. 5. In exposit. ca. 5. Epist. ad Ephes. Lib. de Helia & ieiunio. cap. 17.

Prou. 20.

In Epist. ad Oceanum.

Prouer. 23;

In cōment. super c. 23.

Prouerb.

Super ca. 1.

Epist. ad Titum.

H a ven-

ventrem & genitalia; pro qualitate vitiorum, ordo membrorum. Nunquam ego ebrium castum putabo, qui et si vino cōsopitus dormierit, tamen potuit peccare per vinum. Demum q̄ alio loco scribit, eodem spectat. Noë ad unius horæ ebrietatem, nudat femora sua, quæ per sexcentos annos sobrietate cōtexerat. Loth per temulentiam, nesciens libidini miscuit incestum, & quam Sodoma non vicerat, vicit vinum. Eiusdem viri casum lamentatur

Epist. ad
Ocean,

Homil. 6.
in Genes.

Origenes: Audite, quid agat Ebrietas, audite, quantum facinoris conciliet temulentia. audite & caute, vos o, quib, istud malum nō in crimine sed in usu est. Ebrietas decepit, quem Sodoma non decepit: vritur ille flammis mulierum, quem sulphurea flāma non vsit. Et sequenti

Hom. 7. in
Genes.

homilia: Sobrietas .n. omnium virtutum mater est: sicut è contrario Ebrietas vitiorum. Apertè enim pronunciauit Apostolus, vinum, in quo est luxuria, vt ostenderet ex ebrietate, veluti primogenitam filiam generari luxuriam. Quocirca & Gratianus in Decreto: Vinum si percipiatur ultra mensuram, nutrit luxuriam.

35 q. 1. c.
Luxuria.

Panormit.
li. 2. de re-
bus gestis
Alfonsi.

Quæ omnia perspicacissimus ille Aragoniæ Rex Alfonso, sapienti quodā, ac Laconico dictione roboravit. Interrogatus enim, cur adeo sæpè ac vehementer Ebrietatis vitium carperet ac damnaret? Quia furorem, inquit, & libidinem Ebrietatis filias esse haud ignoro. Ac poëtis quoque, cum Græcis, tum Latinis, ideò perosa fuit Ebrietas, q̄ luxuriæ afferrix esset:

Sine Cerere & Baccho friget Venus.

verissimum Terentii verbum est; ad quod alludens Euripides:

Οἷνός ἐστι μὴ παρόντος, οὐκ ἔστιν κὺπρις.

Adesse Cypris non potest, si vinum absit.

Et Ovidius:

Quid tibi precipiam de Bacchi munere quaris?

Vina parant animos Veneri.

Ergo

Ergò cordi tibi fit, qui salacitatem Veneris, qui Priapi fœditatem euitare cupis, non minus vini nimietatem, atq; immodicū eius vsum exterminare, quod beneuolè Virgilius admonet, in Epigrammate:

*Nec Veneris nec tu vini capiaris amore,
Vno namq; modo vina Venusq; nocent.
Vt Venus eneruat vires; sic copia Bacchi,
Attenuat gressus debilitatq; pedes.
Multos cæcus amor cogit secreta fateri:
Arcanum demens detegit Ebrietas.*

CAPVT XXXII.

Temulentia virtutum omnium dissipatrix.

Vitia inserit, rigat, fouet, nutrit, educat Ebrietas omnia: stabile hoc ac firmissimum assertū. unde qd secuturum aliud, quàm vt virtutes quoq; vniuersas explantet, euellat, perdat, dissipet, & femina bonæ mentis, radicitus, ad vltimas, vt ita dicâ, fibras exterminet? quinimò, *Mordet vt coluber*, virtutes vt ferrū rubigo absumit, & sicut *Regulus venena* flagitiorū omnium diffundit. *Vinum* quippe, & mulieres apostatate faciunt sapientes; & arguunt sensatos, atq; à veræ virtutis tramite deflectere faciunt. Id ipsum affirmat Propheta, *Vinū*, inquiens, & mulieres auferunt cor, planè dementant hominē, excæcantq; & in abrupta scelerū præcipitè dant. *Ac fumus quidē*, ait S. Basil. abigit apes; dona verò spiritualia, virtutesq; omnes fugat ebrietas. subindicatū id quoq; ab Eratosthene Philosopho quodâ Græco hisce verbis: *Vinū igni æquale habet vim. Vbi hominem subierit nimiū, omnia bonæ mentis exurit semina & conturbat, vt Lybicum mare Auster vel Aquilo. itaq; prodit latentia in mentis recessu, animumq; vniuersum concutit.*

Temulentia virtutum interitus.
Prou. 23.
Eccl. 19.
Osea 4.
Homil. 12 de ieiunio
Apud Stoic. ser. 18. de incontinentia.

Quare Albertus Magnus, vt verè ita & eleganter.

H 3 Quem-

L. de vit- Quemadmodum Hippocrate teste, mulier pinguis, obasa,
rutib. poli- crapulisq; oppleta, generare non potest: sic nec Ebrietati
ticu. deditus, spiritualem virtutis sobolem educare. qui sic?

Obiectio, Annon Alexander temulentus, plurima bella felicissimè gessit? innumera pericula cōstanter subiit? totū orbē perdomuit, & imperio suo subiecit? Annon Marcus Antonius, Ebrietati quidem addictissimus, militari tamen fortitudine spectatissimus? Et Marcus Cato, vir alioquin animi constantia, & fide pbatissimus, nunquid non aliquando, amplissimis perpotationib. liberrimè vacabat? Atq; verò hæc v-

Solutio. Temulēri si quid præclare gesserint, à Fortuna potius, quam virtute id nanciscuntur.
 Cuius rei si abs me flagites rationem, D. Augustini verbis eam tibi suppeditabo. Corpora nostra terrena sunt; quomodo pluvia nimium grandis & diuturna si fuerit, terra cōfunditur, & in lutum resoluitur, vt nulla in ea cultura possit fieri, sic & caro nostra, quando abundantiori potu fuerit inebriata, nec spiritualem virtutis culturā accipere, nec fructus animæ necessarios poterit exhibere. Et ideò, quomodo omnes homines sufficientem pluuiā, in agris suis accipere desiderant, vt & culturam valeant exercere, & de fructuum vbertate gaudere: Ita & in agro corporis hinc tantum deceret bibere, quantum oportet, ne nimia Ebrietate ipsa corporis terra velut in paludem conuersa, magis vermes & serpentes vitiorum generare, quàm fructus bonorum operum ac virtutum possit afferre. Omnes enim ebriosi tales sunt, quales palu-

Ser. 271. de Temp. qui est 1. de Ebriet.

Similia.

paludes: videtur serpentes, sanguisuga: nascuntur ranæ,
& diuersa vermium genera, quæ magis horrore possunt
generare, quàm aliquid, quod ad victum proficiat, exhi-
bere. hæc Augustinus.

Quæ cum ita sint εἰς νότον θυμαίων, quod Græcis
in Prouerbio est; id est, apud simum spargis aromatum
odores, & in aqua sementem facis, si genuinæ virtu-
tis semina, animo Ebrietati addicto, inferere velis.
Nam (Morales præsertim, & quæ in actione consi-
stunt hic tango) in norma quadam, à recta ratione
præscripta consistunt, atq; ab ea figuram suam, pul-
chritudinem quasi, & vitam accipiunt. vt luna & mi-
nores stellæ lumen à sole. Ebrietas contra, rationem
turbat, euertit, opprimit, ne ceteras animæ poten-
tias, ad virtutis perpendicularum dirigere queat. quæ
ergò virtus temulentia confæderabitur? Illud statue
potu⁹, quod vero affine magis. Vbi Ebrietas regnat,
ibi virtutes exulant; ibi omnium flagitiorum senti-
nam oboriri necessum est.

Eius quod assero, luculentum specimen edidit,
Vdo ille Magdeburgensium quòdam Archipræsul,
qui, vt plures literarum monumentis consignatum
reliquerunt, historiarum cõpilatores, primū stupi-
dissimi ingenii, vt nihil capere possent, aut proficere,
in bonarū artium disciplinis, patrocinate Beatissi-
ma Dei genitrice, eruditionis eximia donum, in usu
tato prodigio, summa omnium admiratione, est cõ-
secutus, atque ad eò tandem, id vaticinante ipsa Dei
matre, quam per visum, in spiritu sibi loquentē, au-
dierat, Archiepiscopalis dignitatis honorem, com-
muni voto, ibidem est indeptus. quamdiu ergò
sobrietati studuit, ita vixit, vt omnium animis
abundè satisfaceret. Ebrietati verò, cõmessationib⁹
atque epulis, vbi primū applicuit sese, in omnia

H 4 flagi-

Cur vere
virtutes
nō possint
stare cum
Temulen-
tia?

Ioan. Nau-
cler. chro-
nogr. vol. 3
gen. 34. Pe-
trus de Pa-
lude in the-
sauro hom.
Fulg. lib. 9.
c. 12. Petrus
Canis. li. 5.
c. 20. operis
Mariani.
Conra. Ly-
coss. in
Theat. lib.
12. Tilmã.
Bredē. col-
lar. sacrar.
li. 8. c. 15.

flagitiorū genera, sensim defluxit. Hinc immemor officii, dignitatis oblitus, scurrarum, ganeonum, ac lenonum, conuersatione delectabatur. hinc soboles dimanauit ebrietatis, fæda luxuria, vt fœminas non solū sæculares, sed & velatas, ac Deo pecusiari voto cōsecratas, nefariè constuprauerit: hinc Ecclesiæ facultatū dilapidatio, hinc omnium peccatorum impunita, ac licetiosa permissio. Nocte quadam, Abbatissam secum in lecto habens, quampiam, qua cū carnaliter peccabat, audiuit horrendam vocē, hæc verba terribili sonitu buccinantē. *Fac finem ludo, quia lussisti satis Vdo.* Eadē flagitiosè iterans, nocte sequenti, ac tertia, iisdem semper verbis, à voce illa compellabatur. Verūm inde nihilo melior effectus, sed obturato corde impœnitens, non ita multo post, à dictæ Monialis lateribus abreptum, Dæmones in conspectu Filii Dei, Beatissimæ Dei Matris, & omnium Sanctorum, in Ecclesiam Diui Mauritiū ibidem, victum adducunt. Accusatur ergo, & capitis condemnatur, atque à Diuo Mauritio obruncatur, & infelix eius anima à Dæmonibus ad inferni supplicia rapratur. Vidit hæc omnia & audiuit, Canonicus quidam eius Ecclesiæ, Fridericus nomine, vir sanctus & religiosus, orationis causa, in Basilica pernoctans, cū fierent: nec per visionē, sed apertis oculis vidit. & rei euencus, quod viderat, comprobauit; manè factō conuocato populo, & clero, abscissum caput à trunco, in sanguine tabefacto, proiectum sat procul cōspexere, totumque pauimentum cruore respersum. *Horrendum ergo, incidere in manus Dei viuentis, qui quos diu vt conuertantur, tolerat, non conuersos durius damnat.*

En hic Vdo, ob insignes animi dotes, ob præclaras virtutes, ad Episcopatus cathedrā sustollitur, atq̃
 eleua-

*Horribilu
 Dei vin-
 dicta.*

eleuatur: Ebrietati se dat, & luxui, virtutes radicitus euelluntur, ac pereunt, libidines nefariæ introduuntur, renacissimèq; hærent, atq; obstaculo sunt, ne cœlitus hortanti voci, aures præbeat, atque resipiscat.

Plura huiuscemodi Exempla, quis petat? Perpetuus rerum vsus Magister infallibilis, ad oculum quotidie nos condocet, nullum virtutis pestilentius excidium reperiri posse, temulentia,

CAPVT XXXIII.

Temulentia priuat hominem interna & spiritali incunditate.

ITa esse, testatur sapiens. *Amaritudo animæ, vinum multum potatum.* In typo quasi id nobis exhibet Noë vino ebrius, ac in tabernaculo nudus iacens: vt intelligas, ebrios omni interna rerum diuinarum delectatione, nudos, ac spoliatos, nec à ratione discrepat, quod effatum: Enimvero, interius illud animi laxamentum, ac diuina quædam, è cœlestium rerum contemplatione, hausta voluptas, & gaudium, tribus animæ potentiis efficitur, intellectu, voluntate ac memoria, cum circa res sacras occupantur, aut mentis oculo contuendas, aut affectu excitato apprehendendas. Et tu nunc mihi sodes responde. Annon Ebrietas animum capit, quibusdam quasi pedicis vincit, ac laqueis innectit, impeditq; quo minus harum facultatum exercitio liberè vti possit? Id porrò magis est clarum, quàm vt probari, sepius dictum, quàm vt debeat repeti, ne crambis cocta mors. Fugato itaq; temulentiam, atq; à conuictu tuo abspelle, aut frustrabere spiritalibus hisce, ac cœlestibus oblectamentis, quæ tantò sunt

Eccles. 31.

*Quo pacto
Ebrietas
imperdit
spirituales
animi delectas.*

præstantiores, quantò anima corpus dignitate ante-
cedit, quantò Deus re quavis creata præstantior,
dignior, illustrior.

Huc accedit, quod sicut absente spiritu, atq; ani-
ma, corpus exanime est, mortuum est, nulla delecta-
tione frui potest; ita nec anima vera iucunditate v-
spiam perfundi, diuina gratia spiritus sancti destitu-
ta. Gratia isthæc, qui cum tanto peccato stabit? man-
bit? habitabit? cum peccato inquam, cui sacris in scri-
pturis, æternum vq; toties intentatur? Esto certus, id
tum fiet, quando lux congruet cum tenebris, cum
ignis accordabitur aquæ, quando tandem Deus cum

Homil. 1.
de Ieiunio.

Belial conueniet. hinc bene Basilius. *Ebrietas vt som-
num adfert mortis germanum; ita spiritum sanctum re-
pellit.*

Age ergo qui ebrius es, qui temulentia scurrilita-
tibus deditus es, pensa te primogenituræ priuilegi-
um, vili lenticulæ pulmento vendidisse, quo quid stulti-
us? annon hoc, Diomedis & Glauci permutatione,
Χρυσία χαλκείωρ? aurea pro æreis?

Simul sta-
re non pos-
sunt vini
voluptas,
& interna
ac diuina
mentis
dulcedo.
Comment.
in cap. 5.
Epist. ad
Ephes.

At vtrumq; inquit, in mea est situm potestate, &
vini voluptates temulentus, & internas animi delicia-
tas, pietati deuotus, gustare potero ac delibare. Ego
contrà: Id tam vero abesse, quam cœlum à terra;
idq; non ex mea tantum, quam fortè reprobos, sed
ex Diui Hieronymi sententia, qui sic loquitur. Quo-
modo nō possumus duobus dominis seruire, Deo & Mam-
monæ. sic non possumus spiritu pariter impleri, & vino:
qui enim spiritu impletur, habet prudentiam & mansue-
tudinem, verecundiam, castitatem, & internam mentis
dulcedinem, ac tranquillitatem; qui vino, habet insipienti-
am, furorem, procacitatem, libidinem, animiq; pertur-
bationem, ac tempestatem.

Quanta ergo fatuitas vestra, quanta ò temulenti
amen-

mentia vestra, qui consecramini vilissimam ac bre-
uissimam vini gutturisq; voluptatula, ac titillatiun-
culam, & contra, dulcissimam, dignissimam atque
castissimam spiritus in Deo delectationem, abiicitis,
contemnitis, proculcatis. *O stulti rerum aestimatores, Ser. 25. ad
libet vos Diui Bernardi verbis hic compellare, qui de
mipimis maximam, & de maximis minimam curam ge-
ritis.* *fororem.*

CAPVT XXXIV.

*Temulentia spoliat hominem animæ vita quæ est
gratia diuina.*

Vldi impios sepultos, etiã dum adhuc viuerent, quo
verbo, licet omnes pietatis expertes, diuinę le-
gis transgressores, sacra scriptura sit allocuta, ego ta-
men, præcipuè enormes vinibibulos, notari censue-
rim, qui non secus, ac si terra obruti essent, ita se vi-
no immergunt, atq; sepeliunt. & illud quoq; modo
suo ad ebrios spectat. *Nomen habes quod viuas sed
mortuus es.* *Apoc. 3.* viuunt enim temulenti & non viuunt,
viuunt quia bibunt; non viuunt, quia immoderate
bibunt: nam temulentia id, quo verè viuunt homi-
nes, quod vitales operationes efficit, rationem in-
quam, opprimit, & omnes animi facultates, à natu-
rali vigore abducit, quin ipsi quoq; animæ, suam
auffert vitam, id est gratiam Dei, vt tactum pauld an-
te. Quod quantum damnum, quanta iactura, quàm
irreparabilis ruina, non existimo pluribus hic e-
xaggerandum; concionum hoc esto potius Argu-
mentum.

Illud hic te monitum obiter velim; accuratè
penses, quid Gratia sit, animam tuam inhabitans,
quid conferat, qd boni apporet. *Gratia, Deus est, &
spiri- habitans* *Mirabilis
efficacia
gratie ani-
mam in-
habitans*

spiritus sanctus in cordibus nostris diffusus. Gratia Dei in te est? Et Deus quoque in te erit; ut Rex in Regno,

Psal. 22.

reget te, & nihil tibi deerit, in loco pascuæ te collocabit; ut Paterfamilias, ad vineam excolendam, operarios conducens, Fidem, spem, charitatem, virtutes Morales infusas, auxilia præuenientis, concomitantis

Psal. 118.

subsequentis Gratia, dirigendo pedes tuos in via

Psal. 31.

datorum suorum; ut Magister in schola, intellectum tibi dans & instruens te in via qua gradieris, ac ne qua

Psal. 92.

offendas ad lapidem scandali pedem tuum, super te oculos firmans; ut Gubernator in nauis, hanc corporis

2. Cor. 4.

nauculam in qua preciosum thesaurum, velut in vasis fidelis portas, ad æternæ salutis portum dirigens; ut

Psal. 75.

sol in mundo illuminas oculos tuos mirabiliter à mortibus æternis, ne vnquam obdormiant in morte; ut

Psal. 12.

murus te circumdans veluti ciuitatem, ne hostis

1. Pet. 5.

circumiens, ut leo rugiens, ac querens quem deuoret, te capiat, laniet, perdat. Quid ergo Regnum sine Rege? Quid vinea sine cultore? Quid schola sine Magistro? Quid nauis sine gubernatore? Quid mundus sine sole? Quid ciuitas sine muris? Id vniversum, id sigillatim, est anima tua, sine gratia Dei, quam temulentia tibi, non minus eripit, atque alia multò grauiora peccata.

Hierem. 2.

Scito ergo & vide, quia malum est & amarum, deliquisse te Dominum Deum tuum fontem aquæ viuæ salientis in vitam æternam, & fodisse tibi cisternas dissipatas, breuiusculæ delectationis à temulentia profluentis, quæ aquas, diuinæ gratiæ, continere non valent.

Gratiam ab anima fugat Ebricitas.

Doleres utique, sat scio, & non immeritò doleres de precioso aliquo monili, annulo, gemmula prænobili, si amisisses. an de amisso hoc gratiæ thesauro, quo

quo aeterna hæreditas comparatur, quo perpetua
salus tua continetur, nullus te, tanget doloris sensus?
scilicet, per peccati malitiam, temet ita exanimasti,
ut hoc detrimentum, nec videas nec capias. Ergo *Sap. 16.:*
certus esto, qui te hîc vino inebrias & ingurgitas ad
summum, non curans Dei gratiam, non curans ani-
mæ tuæ vitam, in illo cœlesti conuiuio, neuiquam
inebriaberis *abvbertate domus Dei, nec torrente volup-* *Psal. 35.:*
tatis eius potaberis.

Forte non cogitabis te mortuum, nec scire pote-
ris, te mortuum. Excitent te si sapis; si è re tua esse
velis, grauissima Diui Ioannis Chrysoftomi verba,
quibus te mortuum esse conuincere. *Ebriosus, atq;* *Homil. 13.*
in delitiis viuens, mortuus est. Venti enim solummodo *in Epistol.*
viuit, cæteris sensibus, & anima quoq; ipsa mortuus. Ne- *ad Timot.*
que aspiciat quæ aspicienda, neq; audit quæ audienda, neq;
loquitur quæ loquenda. Quemadmodum mortuus qui-
ssim in lecto iacens, complofis palpebris, clausisq; lumi-
nibus, nullum omnino sensum habet, ita & hic; Imò lon-
ge hic deterius, quàm ille, affectus. Ille enim, bona æquè,
ac mala, eadem ratione non sentit; hic autem malorum
tantum amittit sensum, nihilq; boni penitus sentit. Nihil
illum ex his, quæ in futurum seruantur mouet, sed ad or-
nnia perstat immobilis, atq; ita mortuus est, quemad-
modum in cuniculum quondam obscurum, & tenebro-
sam antrum præcipitatus atq; immunditia omni plenus,
teiricis & opacis vitiorum sinibus conditus, semper in
tenebris, instar mortuorum degit. huc vsque Chryso-
stomus. Quemadmodum itaq; ut ex his apertè col-
liges, nimio pondere grauatus quis corruit: ita cor-
pus tuum, superfluo onustum vino. Hunc animi
spasmus, & deliqui rationis, imò & gratiæ Paro-
ximum, quid caussat? cupiditatibus obnoxia caro
luz,

tua, hostis, quò tibi familiaris, red certè periculosi-
or, quò blandior, eò haud dubiè damnosior.

*Macchab.
ultimo.
Pulchra fi-
gura sub-
indicans
interitum
gratie à
Temulen-
tia illatã.*

Matth. 26.

Galat. 5.

Ezech. 18.

Id figura expressũ habemus in Macchabeis, quan-
do Dux Ptolomæus, opiparũ instruxit conuiuium
Simoni sacerdoti, & filis eius Iudæ & Iohanni, quib⁹
inebriatis, dolosus hospes, ex infidiis, incautũ Simo-
nẽ ac nihil tale suspicantẽ cum vtroq; filio, totaq; fa-
milia iugulat. Oculos nunc in sensũ moralẽ eius hi-
storix reflecte, & experiẽre, qd sub hisce, factõ ac ver-
bis delitescat. Ptolomæus interpretatur ad Mensurã.
Caro vtiq; à Deo facta, vt moderãine rationis, men-
surato vtatur potu. Simon idẽ est, atq; obediens, quia
ille? Anima, quæ creatori ad nutũ obeditura, ni car-
ne & sanguine seduceretur. spirit⁹ quidẽ promptus
est, caro autẽ infirma, Iudas confidentem denotat, &
voluntatis figuram gerit, quam semper ad Dei nu-
tum conformatam, eius diuinæ gloriæ ac laudi, o-
porteret inferuire. Ioannes, id est, quod gratia Dei,
quem signat? Intellectum hominis, atq; rationem,
diuina ope adiutam, omnes alias animi facultates,
ad Dei honorem, ac beneplacitũ, dirigentem. Quæ
Simonis illa familia, cum hero interempta? virtutes
omnes, & opera bona, in charitate prius patrata, ac
æternæ vitæ mercede remuneranda. Fraudulenter
ergo, Ptolomæus agit cum Simone, Caro cum spiri-
tu. *Caro enim concupiscit aduersus spiritum.* ad sympo-
sium; ad vini potum inuitat, allicit, inflammat: Ine-
briata ratione, & obscurata, nebulisq; illecebrarum,
quasi excecata, insurgit subdola caro, peccati gladio
ferit, animam opprimit, voluntatem ac rationem,
& quæ prius bonorum operum merita erant com-
parata, prorsus eneruat, & sua quasi priuat vitæ
*Si enim auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit ini-
quità*

quitatem, secundum omnes abominaciones, quas facere solet impius, nunquid viuet? Omnes iustitia eius, quas fecerat, non recordabuntur. En quantus, quam trux, quam seuius, quam crudelis est hostis, caro vino madens. Eius verò subdolas in salutem tuam machinationes tu non times, non indagas, non repellis? Extremo salutis tuæ neglectu.

Quare age, hanc gratiæ diuinæ interfetricem, temulentiam, aut desere, aut à Deo te desertum olim, perpetuò lamentabere, sed serius, quam vt malo remedium afferri possit.

CAPVT XXXV.

Temulentia animam Dei capacem, mutat in speluncam & latibulum Dæmonis.

Templum Deo sacrū violans, aut in eo prophana gerēs, seu quod peius, nefanda, sacrilegij crimine infamis habetur, grauissimisque plectendus poenis à lure cū ciuili, cū Ecclesiastico decernitur. Quid temulentia cum sacrilegio? quid temulento cum Dei templo? vtinam nihil, quid? *An nescitis, 1. Cor. 6.* inquit S. Paulus, quoniam membra vestra templū sunt spiritus sancti, qui in vobis est, quē habetis à Deo, & non estis vestri? Empti enim estis precio magno. *Hæc requies, Psal. 137.* inquit Deus, mea, hic habitabo quoniam elegi eam; *Prou. 8.* quia delitiæ meæ esse cum filiis hominum.

Si vos templum Dei, per Baptismum in Christo regenerati, si Christū induti, si Deo dicati, quid contemnit? quid decet? quid à vobis Deus requirit? denuò attendite Diuum Paulum breui elencho id præcipientem. *Glorificate & portate Deum in corpore vestro. 1. Cor. 6.* Cur ergo temulenti Ebrietate Deum ex hoc templo eiicitis? Cur Dæmonē Dei loco introducitis? cur quod

Dei templum spirituale temulenti violant.

1. Cor. 6.

1. Cor. 3.

quod Deo sacrum violatis? dedecore aspergitis? prophanatis? an vobis ignotum? an dubium? *Si quis templum Dei violauerit, disperdet illum Dominus?* sed neq; immeritò: non templi, sed Dei, hæc est iniuria. Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos, & spiritus Dei habitat in vobis. si gratiam Dei eiicitis, si spiritum sanctum Dei, è corde vestro exturbatis, si tot Dæmones, tot peccata, tot flagitia in hoc templum introducitis, Domum Dei prophanatam, in speluncam latronum transmūtatis, & ire diuinæ flagella grauissima, in vos concitatis. Vestra ò Temulentia hæc culpa, vos hanc Deo contumeliam facitis, hanc ignominiam infertis.

*Excusatio-
na repulsa.*

Abfit inquit, hoc à me. abfit. egone hanc Deo meo iniuriam? Egone illo expulso, Dæmones admittam? nefandum id cogitatu, nedum factu. Id tamen, tu & cogitas, & facis. Quando? quo modo? Dehonestatur templum, si ad prophanos vsus, non cedentes ad Dei cultum, transferatur. Violatur, si vis illi aliqua inferatur. Profanatur, si Deo eiecto quasi, alius quispiam, Dei loco introducitur. An tu ad helluandum & epulandum, quod diu noctuque facis, à Deo creatus, & Christi sanguine es dedicatus? Ergo Dei templum dedecore afficis. An in te habitantis Dei gratiam, enormiter potitando, tam præfractè atq; impudenter decet eliminare? Ergo Dei templum violenter incesis. An æquum, nimio mero ingurgitato, rationem opprimere, omnes animi facultates labefactatas, vsu suo priuare, ac diuinam imaginem, tuæ impressam menti, quod totum agis, obliterare? Ergo Dei templum profanas. Pessimum verò; quod ipsis Dæmonibus, Dei vice, illud inhabitandum concedas, quasi locato. Id non credis? Ipso Seruatoris testimonio conuincere.

*Demonia-
nima con-
signatur in
habitanda
per Ebrie-
tatem.*

Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida, quærens requiem, & non inuenit. in quibus ergo? in aquosis. Quæ loca hæc arida? Temperati, sobrii, moderato vtentes potu. quæ aquosa, & requiei Dæmonis apta? Ebriosis, temulentis. Annon spiritus iste malignus, septem alios assumet socios, se nequiores, & secum adducet? sic vna Temulentia, plurima gignit flagitia se multo nequiora, multo grauiora. nec mirum. qui portitor est domus cuiuslibet, aut arcis, introducit quem vult. vni maligno Dæmoni, Ebrietati inquam, os tuum, quæ porta est corporis & cordis commisit, quem lupo scilicet, os in potestate habet, quid putas? annon plures Dæmones? annon plura scelera & flagitia intromittet? an Dei templo parcat? an ab eius ignominia inuidas, & malè fidas manus abstinebit? id ne tibi per suasum finas; in eo perdendo, funditusque excindendo, nullum non saxum voluet, nihil intentatum omittet.

Matth. 12.
Aquosa loca ex Euāgelio Ebriosis,

Dæmon per Ebrietatem fit portitor oris humani.

Illud verò, quàm indignissimum Dei templo, si in porcorum stabulum conuertatur. quid aliud Temulenti? Dæmonis porcus est, Ebrietas, eius, assecla, & quidam quasi porculi, vitia ex Ebrietate nata. hinc animam, Dei templum, incolendam tradis? hinc quanta Dei creatoris iniuria? olim videris cum omnes manifestabimur ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque prout gessit in suo corpore, seu bonum seu malum.

Porcorum quasi stabulum anima fit Ebrietate.

Porcos pascis ac faginas vt mactes. te faginas vt mactēris, vt è vita citius eripiaris, & æterna, quoad animam morte pereas. Illa te Hugonis contemplatio, ab hoc temerario ausu retrahat, impensè rogo, atq; obsecro; cum videas animam tuam ad sanctissimæ Trinitatis similitudinem efformatam, eiusque sedem ac domi-

Li. de claustro anima. SSmæ Trinitatis imago anima,

domicilium constitutam. Sicut enim in hoc ineffabili mysterio tres personæ in vna sunt essentia: ita in vna anima substantia, tres potentiæ, intellectus, voluntas, memoria, quæ ideo à Deo tibi datæ sunt, vt ipso iugiter perfruatur: intellectus, vt eum apprehendas, voluntas vt ames, memoria, vt in eo perpetuò requiescas. hæc Hugo. Fructuosissimum, ista sapius recogitando ruminari, vt meditatione tali exardescat studium sobrietatis, atq; odium contrariæ Ebrietatis.

CAPVT XXXVI.

Temulentia si vlllo alio peccato Deus quàm maximè blasphematur.

Atque id satis constare posset ex his, quæ huc vsq; sunt pertractata. istic verò, vberioris gratiæ fidei, superaddenda paucula quædam.

2. 2. q. 13. d. +. *Blasphemia est, inquit S. Thomas Aquinas, cuius quid attribuitur Deo, quod ei non conuenit, vel negatur & detrahitur, quod conuenit. Illud verò hîc non eleuabo, ipsum Ebrietatis peccatum, in signem esse Dei blasphemiam. quid ni? Vinum produxit Deus, ad hominis bonum; temulētus, Dei creatura, eo in perniciem abutitur, contra decretum creatoris. Vt omnes creaturas, ita & vinum creauit, ad amoris, ac benignitatis suæ diuitias ostendendas. hinc ebriosis captant occasionem, nō rarò, grauisimè ipsum offendendi. Dei instituto, vtendum vino, ad eius obsequium, laudem & gloriam ampliorem: tu in eius ignominiam, ò ebriosè, illud perditissimè bibis. Vnde Nicolaus de Lyra in glossa sua: Si ventris nimia voracitas, si tenimio vino repleas, quantaslibet laudes lingua resonet, vita blasphematur. Versa hoc frequenter animo tuo, & elucescet, quanto creatoris dedecore,*

Super illud Corint. 10. siue comedis siue bibis,

tu nobilem illam vini creaturam, luxus tui atq; execrabili-
um illecebrarum fomitem, constitueris.

Hoc sanè dolendū quàm maximè, nullibi Deum blasphemari magis quàm inter pocula, quàm in symbolis, quàm in popinis. Ibi sanctissima Christi Sacramenta ore sacrilego contemnerantur, ibi salutifera eius passio contumeliosis lacerata verbis, iactantur, ibi diuinissima eius vulnera, impiè ac maledicè, tractantur; ibi Deus in mendacii testem, leuissimis de causis adducitur: ibi iuramèta, ibi imprecationes, ibi diræ audiuntur, quas horret animus meus cogitare, nedum recensere. Sæpè talia fieri coràm videns, atque auribus hauriens, mansuetam ac longanimem Dei patientiam demirror, qui non euestigò, blasphemos eiusmodi, vt sacrilega lingua merètur, terra dehiscente, in profundum barathri demergit. Cur ò impura, ò impia vino inflata lingua, cur seruatoris tui passionem profcindis? annon te ab æterna morte liberauit? cur vulnera laceras? annon te ccelesti patri suo reconciliauit? cur sanctissima sacramenta execraris? annon ea salutis tuæ, instituto seruiunt suo? omnes aliæ quantumuis irrationales creaturæ, atque ipsa bruta potissimùm animalcula, Deum laudant, eius bonitatem prædicant, eius potentiam & sapientiam, quà possunt, ostendunt atque extollunt; & tu ei, ò ingratissima creatura, petulantè adedò maledicis? & eo ipso quidem membro & loquela quib. te præ cæteris creaturis honorauit? an Dei vindictam haud pertimescis? *Mirum est*, inquit S. Gregorius, *Qualiter homo Deum non laudat, cum omnis creatura ad eum laudandum inuitet. vnde valde miser est homo blasphemus; specialiter propter hoc linguam accepit, vt Deum laudaret, & tamen non laudat, sed contra admonitionem aliarum creaturarum*

*Anullo ho-
minum ge-
nere Deum
magis blas-
phematur
quàm à re-
mulentis,
& ab is
qui perpe-
tuo viciat
symbolis*

*Lib. 6. Mo-
ralium.
Blasphemia
grati-
uitas*

Ser. 113. de Tempore. blasphemant. Et S. Augustinus: Non minus peccant, qui blasphemant Christum regnantem in caelis, quam qui eum crucifixerunt ambulantes in terris. Ita esse, vindictæ grauitate indicatum satis. Recenset S. Gregorius, quod parens quidam, tenerrimè diligens quinquennem filium, blasphemis, quas ab ipso patre audierat, atq; didicerat, ab incunabulis assuetum, nunquam propterea obiurgarit, nedum castigasset. quadam ergo die, in parentis brachiis positus puer, incipit debacchari blasphemis, ac demùm vociferando, Ecce nigri viri veniunt, qui me tollere volunt; à Dæmone correptus, miserimè interiit. In infansulo Deus blasphemiam ita seuerè vindicauit; & in uobis, ô adulti, ô rationis compotes, inultam finet? ne uestra uos lactet, ne adunco suspendat naso, uana ac friuola fiducia, Deus non irridetur.

Lib. 7. Col- lat. sacrarū cap. 60.

Illud quoq; horrendum auditu quod Tilmannus Bredenbacchius narrat contigisse Neomagii. Ibi inebrius quidam scurra, augustissimum sacramentum, à Presbytero ad ægrotum quempiam deportatum, blasphemis excipiebat, & conuitiis exagitabat, atq; dieteris perquam incouenientibus, Deastrū quoq; contemptim appellans, an hanc procaciam inultam tulit? euentu id comprobatur. Dei vindex ira, eodem momèto est subsecuta. eo temeritatis delapsus erat miser, ut cum combibone quodam suo, deposita potus mèsura, certaret, se ouū integrum inglutire posse, prius, quàm Deastrū illum, ægrotus. Quare ouum ingestū ori, media, trāsuerfim actum, hæsit gula, nec in stomachū descendere, nec exire ualens, ergo spiritu intercluso suffocatus, illic miserè periit, sceleris pœnas, perpetuò apud inferos luiturus. Obstupesco totus, fateor, ac pili mihi sæpè obrigesunt, cū similes audire cogor blasphemias, nec impedire possum,

possum, aut Dei, tam grauem iniuriã vlcisci; recorde-
 dorq; illius verbi quod verè sapiēs protulit: *Loque-* *Eccles. 27.*
la multum iurans, horripilationem capiti struet, & irre-
nerentia ipsius obturatio aurium.

Sanè Magistratus, tùm politicus tùm sacer, quo *Magistra-*
 negligentiam suam apud Deum purget, vix inueni- *tus in excu-*
 et, quod huiusmodi blasphemias, tam perditè atque *sabilis*
 impunè, fieri permittat. Audiant velim quod S. Iob *quod blas-*
 eos monet: *Ne desinas ab homine iniquitatis, qui addi-*
dit super peccata sua blasphemiam. hoc est, ne cesses, *puniat.*
 ne omittas ipsum punire. Grauisima mortis pœ- *Iob. 34.*
 na, in peccatum hoc, Deus ipse animaduertisse legi-
 tur. Scripturę verbis id accipitote: *Ecce autem egres-* *Blasph-*
sus filius mulieris Israelitidis, quem pepererat de viro *mia punita*
Egyptio, inter filios Israel iurgatus est in castris cum *Leuit. 24.*
viro Israelite: cumque blasphemasset nomen Domini, &
maledixisset ei, adduxerunt eum ad Moysen, miserunt-
que eum in carcerem, donec nossent, quid iuberet Domi-
nus. Qui locutus est ad Moysen, dicens: Educ blasphem-
um extra castra, & ponat omnes qui audierunt manus
suas super caput eius, & lapidet eum populus vniuersus.
Et ad filios Israel loqueris: Homo qui maledixerit Deo
suo, portabit peccatum suum: Et qui blasphemauerit no-
men Domini, morte moriatur. & post pauca: Locutus-
que est Moyses ad filios Israel, & eduxerunt eum extra
castra, ac lapidibus oppresserunt. quo exemplo, si præ-
 fides ciuitatum atque oppidorum præfecti, & om-
 nes qui ad Reipublicæ clauum sedent, blasphemos
 eiusmodi ac temulentos epulones coërcerent, & se-
 uerissimas in eos pœnas statuerent, non dubium,
 quin sæpè, millies demerita Dei vindicta, præcaueri
 posset, atq; à nobis auerti.

Quo loco & illud non tacendum, nec illauda- *Approbat-*
 I 3 *tum dapia con-*

*Approbā-
da pia con-
suetudo à
blasphemis
exigendi
Elemoly-
nam.*

tum hîc, aut tacitè prætereundum; quod in complu-
ribus tabernis vinariis in more est, quas boni ac ho-
nesti caupones gubernant, vt si quis vel minimam
blasphemiam, aut iuramentum protulerit, quod in
Dei, vel sanctorum iniuriam, aliquatenus vergat, il-
licò certam pecuniæ multam, in cistula, pro elee-
mosynis, pauperibus erogandis, deponat, ni velit à
Magistratu grauiorem pœnam expectare. Non abs-
re, à maioribus id est sancitum. Prospiciebāt enim,
nullibi locorum frequentiores audiri blasphemias,
quàm vbi potationibus, ac vino indulgetur.

CAPVT XXXVII.

Temulentia quædam quasi est Idololatria.

*In 2. sentē.
4. dist. 35.*

*Phil. 2.
Quomodo
Ebrietas
induat
speciē Ida-
latriæ.*

*Serm. 31. de
Temp.*

DOctum id primùm ab Alberto Magno hisce
verbis: *Gula & ebrietas, similes sunt Idololatria;
& gulosus atq; ebriosus, ventres vt Deos colunt.* acer-
bitissima proinde est illa Diui Pauli conquestio, quam
de Ebrietatis Idolomania olim instituit. *Multi, in-
quit, ambulat, quos sæpè dicebam vobis, (nunc autem
& stens dico) inimicos crucis Christi, quorum finis inte-
ritus, quorum Deus venter est, & gloria in confusione
ipsorum, & hi sunt qui tam ardentè vino inhiant, vt
nullum vitæ momentum in Deum, in patriam, in a-
micos, omnia verò ad bibendum, ad libandum Bac-
cho, ad ventris ingluuiem farciendam, contulisse
videantur. Bacchus illis pro Deo est. Nonne id, inquit
S. Augustinus, pro Deo colitur, quod abs te præ cæteris
diligitur? isti verò quid vino quid Baccho prius? quid
antiquius? quid magis in votis habent, atq; deside-
rio? Templum ei extructum, vinarium penu. Altare
Abacus, quam vulgò credentiam appellant, vbi lō-
ga scyphorum, atq; poculorum series instructa. Sa-
cro-*

rorum ministri, pocillatores, ac pincernæ. victima vinum. Cæremonia, propinationes diuersæ, sedendo, stando, geniculando, cubando. Et sicut veri Dei cultores, primò quærunt regnum Dei, ac iustitiam eius: sic Bacchiculis hisce, prima cura est, ventrem molliter excipere, & cuticulæ illecebris, in qua Bacchus dominatur, morem gerere.

Sunt qui putent hanc ventris & Bacchi culturam illa Ethnicorum Idololatria multò esse nequiorẽ. quid causæ? adorabant illi pro Deo, ligna, lapides, æra, argentum, aurum. quid isti? saccum stercoreibus farum, vtpote ventrem, indignum homine scelus.

Peior quãdam tenus habita Ebrietas, ipsa Ethnicorum Idololatria.

Verùm quid agitis temulenti? quo ruitis? quæ vos veri Dei capit obliuio? nil cogitatis? nil sapitis? nil anhelatis præter vinum? an in vino vestra beatitudo? summa quin potius miseria. quæ enim maior calamitas quàm Dei oblitum esse? id de vobis affirmat Dominus per Prophetam: *Adimpleti sunt, vino, & saturati dapibus atque epulis, & leuauerunt cor suum, & obliui sunt mei.* quid reponetur vobis? *Ita fiet, inquit Augustinus: vt in morte obliuiscatur tui Deus, qui dum viueres, oblitus es eius.*

Osee 4.

Ser. 53. de Temp.

Et veram quandoque Idololatriam ex Ebrietate fluxisse, ni sacra Scriptura testaretur, quis crederet? illud nimis quàm apertum est eius rei testimonium, quando Moysè absente populus Iudaicus, sedit manducare & bibere, & postea surgens, auro conflatum vitulum adorauit pro Deo, qua de re idem sanctus Augustinus: *Populus Iudaorum postquam vinum plus, quàm oportebat, accepit, idola sibi fabricari fecit, & in honore ipsorum Idolorum, cepit phrenetico choros ducere more, diuersisq; saltationibus membra torquere.*

Exod. 32.

Ser. 231. de Temp. qui est 1. de Ebriet.

Ingenuos ac Germanos non decet animos, abie-
ctam ad eò seruire seruitutem, & tam vilis atq; con-
tempti Domini, vilius, abiectius, atque contemptius
mancipium esse. quin agite, iugum istud excutite,
Vero Deo seruire, illud demùm est verè regnare.

CAPVT XXXVIII.

*Temulentia, Dæmoni quodammodo vendit ho-
minis animam.*

*Dæmonis
astus in de-
cipiendis
temulētis.*

Pellecturus áuceps auiculam, vt nassæ infidens,
aut retibus, decepta capiat, inescat prius earū
rerum dulcedine, quibus præcipuè delectatur,
Et Dæmonis hic astus est, in supplantandis, ac fal-
lendis hominibus, Ebrietati plus satis addictis, pro-
posita vini suauitate, primùm allicit, vt bibant; aucta
deinde, atq; irritata cupiditate, instigat vt largius po-
tent; inebriatos demùm, in suam omninò potesta-
tem redigit, & animam, cuius indipiscendæ caussa,
mille artes excogitat, ac molitur, arbitrio suo obti-
net, possidetq;.

*Temulen-
torum stul-
ticia ven-
dentium
animas
immorta-
les Dæmo-
ni pro tam
breui ac
vili volu-
ptate.*

En ò temulenti, breuiusculam vobis Dæmon ap-
ponit voluptatulam, ex immoderata vini libatione
percipiendam, pro ea, quasi precio quodam, petit a-
nimam tuam; & tu oblatam acceptas illecebram!
Dæmon animam occupat ex cōdicto, vt rem suam.
Annon hoc est animam veluti venum prostituisse
Dæmoni? Res mira, pro tam breui voluptate, digi-
tum non patereris abscindi tibi, & anima tibi, digito
quàm preciosior, venalis est? eam Dæmoni malitio-
sè relinquis occupandam? æterna siti cruciandam!
nec aquæ guttula, diuitis epulonis exemplo, refocil-
landam s̄mò illorum potu inebriandam, de quibus
Dauid: *Botrus eorum botrus amarissimus, fel Draco-*

num

num vinum eorum. Ignis, sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum.

Æstima rem quam vendis, & rationis trutina precii vilitatem expende, & videbis contractus iniquitatem, ac stultitiam tuam deprehendes. Quid vendis? Imaginem Dei immortalē, à qua quid corpus habeat, ea absente experiris; pulchritudinē, locutionem, motum, sensus, operationem. *O corpus,* exclamat D. Bernardus, *quam nobilem hospitem habes, à quo omnia habes? Quid vendis? Animam incorruptibilem, omni corporea creatura, nature dignitate,* vt S. Augustinus affirmat, *precellsiorem,* cuius comparatione omne aurū, argentū, lapides preciosi, imò totus mundus nihil est, & si infinitos Deos mundos condidisset, vna adhuc anima, multò dignior esset. Nam quid dignius? quid preciosius sanguine Christi eius permagno precio, quod asserit D. Paulus, anima quælibet est coempta, non hic mundus, nec alii si forent, infiniti mundi. Quid vendis? Excelsissimæ dignitatis creaturam, animam inquam; in cuius obsequiū ac seruitutē, Deus, etiā ipsos Angelicos spiritus deputauit: *Ipsi enim sunt administratorii spiritus missi in ministerium eorum, qui hereditatem capiunt salutaris.* Vnde S. Hieronymus: *Magna dignitas animarū, vt vnaqueque habeat ab ortu natiuitatis, in custodiam sui Angelam delegatum.* Quid vendis? Nobilissimam animam, tantis laboribus, à Christo, triginta tribus annis conquistam, discurrendo, prædicando, vigilando, ieiunando, orando, infirmitates curando. Quid vendis? Animam immortalem, ad æternam beatitudinem ordinatam, vt nouem Angelorum choris associata, perennibus illis gaudiis iugiter perfruatur.

Exod. 32.
Psal. 10.
Anima dignitas, que venditur.

Serm. 10.
ad Sororem

Serm. 4. 2.
de Temp.

Matt. 18.

Hebr. 1.
Li. 3. commentar. in
Matth. ca. 13.

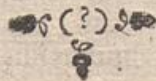

*Quo precio
cui, ad
quid ani-
ma ven-
datur qua-
stabe quo-
us temu-
lenio.*

Quo precio tam nobilem creaturam vendis? pu-
det meminisse, & cui vendis? amico? minimè, sed iu-
rato inimico, crudelissimo Tyranno, ad quid ven-
dis? ad aliã subsecuturam voluptatem? Non: ad æ-
ternos cruciatus. O temulenta atq; amens velania,
Non permittit indignitas rei, plura de se, verba
facere.

*Prodigio-
sa historia.*

Vt videatis tamen, sicut vini ita & animarum ve-
strarum prodigi, quis ille, cuius dominio vos man-
cipetis, audite horrendam historiam. Anno à saluti-
fero virginis partu, supra millesimum quingentesi-
mum, quinquagesimo primo, quatuor egregij pota-
tores, die Sabbathi, in taberna vinaria, in quodam
Bohemiz pago, prodigalissimè potitabant, & nõ so-
lum mutuo sibi, sed & Dæmoni in pariete depicto,
per ludibrium propinabant. non defuit suis parti-
bus malignus ille, sed vt æquũ erat respondit. Nam
cum ad summum ebrij essent: Dæmon eos horren-
dis plagis ita excepit, & contriuit, quasi crurifragio,
& carnificibus affecti essent, & sanguis vbertim exo-
re, oculis, ac naribus efflueret. Duravit ea pulsatio
tribus integris diebus, magno omnium terrore, ta-
meti Dæmon ille à nemine videretur, ac demum
cessauit. Ni piscatores ictu sapiatis periculum & vos
quoque si placeat, facitote. Sin verò, quod vestra è re
est, vobis & suaderi, & persuaderi finitis, sua dignita-
te tam nobiles substantias, animas inquam ve-
stras, æstimate, ac maiori studio
atq; opera conser-
uate.

CAPVT XXXIX.

Temulentia, toties in aeterna mortis discrimine ponit hominem, quoties inebriat se perfecte.

Qui amat periculū peribit in illo, maius eterne salutis periculū, nusquam est, vt in temulentia: nullum enim peccatū aliud, ita priuat vsu rationis, vtilia, quare si in Ebrietate quis occideretur, aut alio periret mortis genere, quo iturū putatis? ad caelos? id mihi nō finit persuaderi, verbū illud, Diui Hieronymi, *Difficile, imō impossibile est, vt presentibus quis, & futuris fruatur bonis, vt hic ventre, & illic mentem impleat, & de delitiis transeat ad delitias.* Ergo ad inferos haud dubiè demigrabit. Non sic alia peccata: Nam ea rationis vsu minimè tollunt, vt homo se, quocunq; momento, etiā si peccato sit obnoxius, ad Deū conuertere possit, de peccatis dolere, conteri, poenitentia agere, ac saluari, tametsi vel in aquis submergeretur, aut gladio vulneratus, vel alio repētino casu occumberet letho. At si sit ebrius, perit ratio, naufragium passa est, vini fumis obruta est, nihil de Deo, nihil de eterna salute, nihil de peccati grauitate valet cogitare. Mors itaq; si ingruat, actum est de perenni salute, spes omnis planè perit. Ecce periculum aeternae mortis, o Temulente, quoties vino te nimium obruis, & rationis vsu spolias,

Atq; haec, cū reuera ita sint, vt dixi; sic tamè parui sunt, quasi somnia essent, vel aniles fabulae, aut gerre Siculae. At verò, mihi credite: certa est Dei vindicta, periculū euidentis & indubitātū; illa nō emanabit; hoc Deus faxit, neminè vestrū inopinatò apprehēdat; ne id q; Hesiod^o appositissimè monet, cuiquā obtingat.

Δίκη ὅπως ὑβριόπιχα,

εἰς τὸ ἐλθεῖν εὐχόμενα παθῶν δὲ τὴν ἕνπιον ἔγνω.

Tan-

Eccles. 3.

In Epistola ad Oceanum.

In quantum se periculum conuiciat quibus quādocunq; perfecte temulētus.

In libro qui dicitur opera & dies.

*Tandem sua pœna nocentem
consequitur, passusq; sapit tum deniq; stultus.*

*In Metro-
poli Saxon.
vindicata
Dei in
principem
Temulen-
tum.*

Id quoq; memorabili constare poterit Exemplo, quod Albertus Krantzius refert. Ludouicus Guilielmus Misniæ Marchionis frater, vir Ebrietatis & commestationum studiosissimus, qui circa annum Domini 1382. Magdeburgensis Archiepiscopatus gubernacula suscepit, quadam vice, ad Kalbense castrum, multos primariæ nobilitatis viros, cum Gynecæis, epulatum conuocauerat. cumq; ipse iam pro more temulentus, è mensa surgeret, choreasq; plaudendo & tripudiando pedibus, caremonia Nobilitati aliàs inusitata, diuti⁹ agitasset, trabium compagibus paulatim disiunctis, domus magno fragore dissolui, & casum minari cœpit. Archiepiscopus ergo, primus omnium, ad gradus, fugam petiturus, properanter accurrit, quibus ruente domo concussis, cecidit infelix, ac miserimè cum plurimis ex illa societate, paucis euadentibus, & corpore & anima periit. Luculenta temulentia vindicta. Tu qui sapis, eam fuge, ac salutem tuam prospice.

*Extremo
supplicio
afficiendi,
nullatenus
inebriari
debent, ut
vulgò fit.*

Non possum quin hic obiter eos, vt merentur, multis nominibus, taxem, qui capitis damnatos, extremosq; supplicio afficiendos, inebriari procurant, vt mentis impotes, irrogati tormenti, cruciatuq; grauitatem, sentiant minus, perferant facilius. Pessimè id fit consilio, & haud dubiè ab ipso Dæmone promanante. quod dico, ex duobus arguo malis. Nec enim ebrii, vltima illa vitæ periodo, quicquam de Deo, de peccatis, de æterna salute poterunt cogitare; nec etiam tormenta, haud sentiendo, atq; ea in Christi meritum & passionem non referendo, scelerum pœnas expiare. Quamobrem illi, quorum cura est, huiusmodi reos, in extremis ad salutem erudi-

erudire, omnem rudentem moueant, atq; aleam iaciant, vt hoc Dæmonis astutissimum stratagemata, eludatur. hoc ni fiat, quicquid aliud egeris, infructuosum puta. Illud potius à Iudice deprecandum tibi concesserim, vt cum moriendum sit reo, quàm fieri possit maximè, cruciatuum acerbiter leniat.

CAPVT XXXX.

Temulentia in æternas gehennæ flammâ precipitat.

Inveniuntur versuta quædam & callida ingenia, impensè id vnum, inuida diuitiarum cupiditate stimulante, cogitantia, quomodo vicinos, quorum fortuna semper illis est pinguior, circumueniant, fundos illis eripiant & possessiones, atq; in suam, per fas & nefas redigant potestatem, quorum anhelans & inflammata appetentia, vt quod oculis ad rapinam designauit, assequatur, vix melior, vix commodior iniri ratio potest, quàm temulentia, ergo specie fucati amoris, eos vocant ad conuiuia, & symposia, fumos venditant, beneuolentiam, tum verbis, tum factis, captiosè aucupantur, ad potum blandè inducunt nimium, id vnum spectantes, vt simplex ille homulus inebrietur. Tunc demum aggrediuntur doli nescium, verbis aures ad pruricum demulcentibus, in fraudem alliciunt; tractant de agrorum, & pratorum emptione, venditione, commutatione; emunt vendunt, commutant, precia paciscuntur, dominia transferunt, suo semper lucro, illius verò pauperculi, extremo detrimento, quod tamen ipse, necdum absumpta crapula, nondum prospicit, nedum sentiat. euigilet porro, ad se redeat, abscefferit temulentia, lamentabitur, dolebit, conqueretur, dolos inculcabit: sed frustra, reti ventos capere

Simile ab auaro.

pere conabitur, iam omnia testium præsentia roborata, iam literarum firmitate consignata sunt.

Dæmoni,
versutia,
qua decipit
Ebriosos.

Hic idem Dæmonis est, cum incautis hominibus, versipellis agendi modus, ut eos fallat, ut æternam illam hæreditatem eripiat, ut ad pauperiem diuina gratiæ, cœlestiumque donorû adigat, ut perpetuis eos flammis addicat. Vini dulcedine, hamû æternæ perditionis abscondit, quem incauti glutunt, & obtenta brata ratione, consciëntiaque quasi excæcata, interitum haud sentiunt, & non raro aculeû minimè dolentes, peccatum gloriabundè iactitant, velut illi apud prophetam. *Peccatum suum sicut Sodoma prædicauerunt;* &

Esaiæ. 3.

Genes. 25.

Iob. 21.

Esau primogenituræ prærogatiua amissa, Comedit & bibit, & abiit parui pendens quod primogenita sua vendidisset. sed quâdo extrema gaudij momētanei lucis olim occupabit æternus, quando repentinus illis supervēiet interitus, quando ad inferna in puncto descendunt, tunc demùm sentient, tunc damno suo, sed serius sapient, non valentes contractum funestissimum rescindere, aut dissolutum retractare.

Galat. 5:

Quod discriminè, ut sagaci studio præcaueatur, accuratè præmonet D. Paulus. *Manifesta sunt autem opera carnis, quæ sunt fornicatio, immūditia, impudicitia, luxuria; &c.* tum addit, *Ebrietates, cōmessationes, & his similia, quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam quæ talia agunt, regnū Dei nō consequētur.* Quid hoc verbo clarius? qd ad extollendā temulentie culpā accommodatus? huc pertinet & illud D. Ioannis Chryso-

Homil. 9. in

Genesin.

Sicut navis quæ aquis impletur, ut exhauriri nequeat, statim submergitur: Ita & homo cum crapula & Ebrietati seipsū exponit, in præceps vadit, rationē submergit, & in æternas gehennæ flammās ruit. idem

Homil. con

tra crapu-

lam & lu-

xum.

& carniū voratione, & vini potatione disrūpitur, sepe

& 1080

inuitum & sponte necesse est peccare. Nam sicut nauis oneraria, quæ supra suam magnitudinẽ vehenda capit, oneris magnitudine submergitur; Ita animi & corporis nostri natura si plures acceperit cibos ac potũ vberiore quã ferat sua vis, impletur & in pelagus perditionis demergitur, & nautas & gubernatores, & eos qui in proa & alios nauigantes & ipsum onus cũ hominibus perdit. Sicut igitur non tranquillitas maris, nõ sciẽtia gubernatoris, non nautarũ multitudo, non preparationis studiũ, & omni pars tẽpestiua, & non aliud quicquã, nauis quæ sic in tẽpestate est prodest. Ita & delicatis euenit: nec cogitatio, nec multitudo, nec eruditio, nec admonitio & consilia, nec aliud quid, nec timor tuturorum & pudor, nec accusatio presentiu, nec aliud quid saluare potest, sic periclitatẽ animã, sed inualefcit luxus, & amẽtia per oia, & sub aquas perditionis, nolẽs volẽs, eũ qui agrotat, defert, & salutis facit naufragiũ. quibus Diui Chrysofomi verbis quod graui? nec ab his multũ absunt, quæ S. Augustinũ huc quoque cõtulit. Ebrietas quasi inferni puteus, quoscunq; susceperit, nisi digna subuenerit pœnitẽtia, & emendatio fuerit subsequuta, ita fortiter sibi vëdicat, vt eosdẽ ipsos de inferni tenebroso puteo, ad Charitatis, vel sobrietatis lucẽ repire, sine graui pœnitentia non sinat. Quob causam acerrimẽ Diuus Bernardũ, temulentiam perstringit. Ebrietas inquit, eiicit hominem à Regno Dei: Ebrietas expellit hominem è Paradiso: Ebrietas demergit hominem in infernum; Vt non importunẽ quidam poëta dixerit --

Serm. 237.
de Temp.
qui est 1. de
Ebriet.

Serm. 25.
ad Ieror.

corporis atque animi subuertunt pocula dotes,
Et faciunt ambos sub phlegethonte mori.
Nolim hĩc ego historiis adducẽdis, lectori nausẽã
mittere, cum p̄sertim extremũ, hĩc libro, eodẽ isto
capite

capite, imposituri sumus fastigium. vna tamen vel altera, non ita diu nos, ad metam iam è conspectu sitam, festinantes, fixa interim virgula morabitur.

**L. 1. de re-
bus gestis
Alfonfi
Regis.**

Scribit Æneas Syluius, Alexandrum ex Moratiz Ducibus oriundum, Diui Stephani Viennæ Præpositum quondam, profligatissimæ temulentix hominem nimia præmaturo enectum crapula, inter viuos agere desisse. cui cum exequiarum diem tricesimum, cum eius Ecclesiæ Canonici, tum multi viri nobiles concelebrarent, sacerdos quidam, qui sibi bundus vinariam Præposituræ cellam intrauerat, se Alexandrum inter dolia circumambulantem, horrenda lamentabiliq; forma conspexisse, asseuerauit, quod & aliis visum atq; ostensum compluribus. et go celeri ad Ecclesiam cursu contendens cum orantes adhuc compresbyteros inuenisset, *Ut quid hic Alexandro inferias, inquit agitis? ille in suo templo lætus agit bibitq; vos autem hic siti arescitis. vos inde coniecturam capite, quo in cælo temulentix suæ præmio iam potiatur.*

Temulentus Præpositus post mortem inter dolia visus ambulare.

**Lib. 12. Historiar.
Memorable, cap. 41.**

Maiorem multò horrorem, incussat, quod Casarius refert. eiusmet verbis vtor. *In Diocesi Colonien- Colonia non procul, miles quidam erat, nomine Rudingerus. sic rotus deditus vino, vt diuersarum villarum dedicationes, tantum propter bona vina frequentaret. hic infirmatus, cum moriturus esset, filia rogauit, vt intra triginta dies illi appareret; quo respondente; faciam si poterò; expirauit. Post mortem verò, filix per visum apprens, ait: Ecce præsens sum vt postulasti; portabat enim*

**Ein
Breisstein
Temulenti
cuiusdam
porus in inferno.**

vas paruum & fictile, quod vulgò cruselinum appellatur, in manu sua, in quali solebat in tabernis potitare. dicente filia, quid est in vase illo? respondit: Potus meus ex pice & sulfure confectus; in æternum eo bibere cogor.

*sed nunquam epotare valeo. & sic disparuit. En vt blan-
de ingressum vinum in nouissimo mordet vt coluber.*

Prou. 23:

Non dissimile ibidem sed pluribus, Exemplum
subnectit Cæsarius, de quodam temulento, cui Deus
quadam visione diabolum ostendit, vnum abripi-
entem ad eterna gehennæ supplicia, & supremo Dæ-
moni interroganti, vbi eum inuenisset? Respondit.
In Ebrietate. cui ille. Defer eum huc, vt affatim bi-
bar. & dicto citius accurrentes Demones, eum vi ra-
patū in diuersa, plagis excepere durissimis, & in os
eius liquatam picem ac sulphur infundentes, cac-
chinnando vocife rabantur. *Diu sitisti, iā sitim exple.*
quibus visio disparuit, atque ille cui se aspiciendum
præbuerat, temulentia valere iussa, sobrietatem de-
inceps est amplexus. Conuenit vtrique, ex iam re-
centitis apparitionibus, quod Dauid olim prædixit.
*Ignis & sulphur, & spiritus procellarū, pars calicis eo-
rum. & Propheta. Inebriate eum calice ira Dei, vt sicut*

Lococitato.

Psal. 10.

Hier. 48.

bibendo inordinate delectabatur, ita potando pi-
cem ac sulfur, pro culpa puniatur.
Horum igitur Exemplo, vt ego ex me vos non
moneam, sed Propheta. *Expergiscimini ebrij & flete*
& ululate omnes, qui bibitis vinum in dulcedine. ni si-
mili modo velitis, quod horrendum est, incidere in ma-
nus Dei viuentis, & æternarum flammaram titiones
inextinguibiles esse. Pro comperto habetote, quod
veteres vulgò dictabant, Laneos Iupiter habet pe-
des, ac ferius Diphtheram suam inspiciens, atque om-
nia ponderans, perperam facta, vindictæ tardita-
tem, grauitate compensat.

Iohel. 1.

Heb. 10.

CAPVT XXXXI.

Epilogus Libri primi.

Doctum huc vsq; & ni mea me fallit opinio, sa-

K

119

tis copiosè explicatum, quid bono tum omnium communi, tum cuiusq; priuato, temulentia officiat. Ostensum quoq; , hominem fortunæ corporis atq; animi bonis omnibus, siue à natura sint insita, siue gratuita Dei voluntate, ad æternæ felicitatis affectionem, liberaliter concessa, penitus exui, atq; æternis cruciandum incendiis mactari. Quid superest aliud nihil, quàm vt tu hisce tuo vtaris bono. annon id lubens acceptes? annon, quod è re tua est, ab amico fideli, monitus, lubentius faxis? Latronem fugis, persequeris, capis, compede vincis, in cruce magis: Temulentiam foues, nutris, amplecteris? Vbi ratio? vbi sensus? vbi intellectus? Triplicem, inquit

Simile à Latrone.

Lib. 4. de ciuit. Dei cap. 12. Quàm scelus latro temulentia.

Prou. 10. Sap. 14. Job. 22. Sap. 16. Psal. 48.

S. Augustinus; *vitam habet homo: Vitam naturæ, vitam gratiæ, vitam gloriæ.* exosus tibi est latro, qui solam atque vnicam naturæ vitam, corpori eripere potest: Temulentia verò perchara erit, familiaris erit, domestica erit. Temulentia, inquam, quæ non solum corporis vitam, infinitis propemodùm morbis exasperat, decurtat, ante præfixum diem extinguit, sed & diuinæ gratiæ vigorem opprimendo, animam enecat, & gloria cœlesti consequenter, æterni illa, beatissimaq; vita excludit, hæc inquam pestis, hic anguis, hic basiliscus, in sinu tuo, tam delicatè educabitur? En pedem alterum in cymba Chærontis locas, & in fouea perditionis: ni pessum te velis, eum retrahere; nam *anni impiorum breuiabuntur* cum odio sit Deo impius & impietas eius, & complures impii sublatis ante tempus suum, qui per malitiam occiderant animam suam, atque in inferno positi sunt, vt mors depascat eos.

FINIS LIBRI PRIMI.